

Έτος Γ'.

ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ 1875.

Φυλ. Δ'.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΕΩΣ ΥΠΟ ΠΡΑΚΤΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ.

Διατριβή ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ἐραρισθεῖσα καὶ ἀναγρωσθεῖσα ἐν τῷ Φιλεκ. Σολλόγῳ
 «Ὀμηρος» ὑπὸ Α. Κουρνιακῆ
 τῇ 9 Φεβρουαρίου 1875.

Ἐπειδὴ τὰ οἰκονομικὰ ζητήματα παρ' ἡμῖν σπανίως συζητοῦνται, τούτου ἕνεκεν ἐξέλεξα ὡς θέμα τῆς σημερινῆς μου συνδιαλέξεως πρακτικόν τι ἀντικείμενον ὑπερὸ ὀφείλει νὰ ἐπιστήσῃ τὰ μέγιστα τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προσοχὴν ὑμῶν, καὶ ἐξ οὗ μεγίστη ὠφέλεια δύναται νὰ προκύψῃ διὰ τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν, προπάντων δὲ διὰ τὴν ἐργατικὴν τάξιν. Ἐξετάζοντες τὴν πρόδοον τῶν νεωτέρων εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν βλέπομεν ὅτι πηγὴ τοῦ πλοῦτου

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Δ')

καὶ τῆς εὐημερίας αὐτῶν εἶναι α.) ἡ ἐργασία β.) ἡ ἠθικὴ καὶ ὕλική βελτίωσις τῶν ἐργατῶν καὶ γ.) ἡ οἰκονομία καὶ τὸ προορατικὸν πνεῦμα ὅπερ διακρίνει ἐν γένει τὰ εὐρωπαϊκὰ ἔθνη.

Περὶ οἰκονομίας θέλω λοιπὸν σὰς ὀμιλήσει σήμεραν. Βεβαίως δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ σὰς ἀποκαλύψω οὔτε φιλοσοφικὰ συστήματα, οὔτε μυστήρια δυσνόητα, ἕκαστος ἐξ ὑμῶν γινώσκει τί ἐστὶ οἰκονομία, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς καὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ ἐφαρμόζεται εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη. Καὶ ἐν πρώτοις δεόν νὰ ἐννοήσωμεν καλῶς τί ἐστὶ *ἐξοικονόμησις*. Ἡ λέξις αὕτη δὲν ἐφευρέθη τυχαίως καὶ μόνον ὑπὲρ τῆς ἠθικοποιήσεως τῶν ἐργατικῶν τάξεων, ἀλλ' εἶναι μέγιστον οἰκονομικὸν γεγονός ὅπερ ἐπιβάλλεται εἰς ὅλας τὰς κοινωνίας, εἰς πάντα χρόνον, εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ τὸ ὅποιον ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ὄρος τῆς προαγωγῆς τοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῷ παρελθόντι καθὼς καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἀναγινώσκοντες τὰς ἀφηγήσεις τῶν περιηγητῶν τῶν ἐξιστορούντων τὸν τρόπον δι' οὗ ζῶσιν οἱ ἄγριοι τῆς Νέας Ὀλλανδίας ἢ αἱ φυλαὶ τῶν μύρων τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς, θέλομεν ἀναγνώρισεσθαι ὅτι πρωτίστη αἰτία τῆς πείνης ἧτις καταμαστίζει τοὺς δυστυχεῖς τούτους λαοὺς εἶναι ἡ παντελὴς ἔλλειψις τῆς ἐξοικονομήσεως. Τούτο δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μάθημα καὶ διὰ πολλὰ ἄλλα ἡμιπολιτισμένα ἔθνη. Ὅποτε ὁ Μοντεσκίου ἠθέλησε νὰ μᾶς παραστήσῃ τὴν φρίκην τῶν δεσποτικῶν κυβερνήσεων, λαμβάνει ὡς παράδειγμα τὸν ἄγριον ὄστις στενοχωρούμενος ὑπὸ τῆς πείνης καὶ βλέπων τὸν καρπὸν κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ δένδρου, κόπτει ἐκ τῆς ρίζης τὸ δένδρον ὅπως δρέψῃ τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Ὁ ἄγριος ἱκανοποιεῖ πρὸς στιγμὴν τὴν ὄρεξίν του, ἀλλὰ τὸ δένδρον πίπτει καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὁ ἄγονος αὐτοῦ κορμὸς δὲν θέλει θρέψῃ οὐδένα.

Εἰς τὰς τελευταίας βαθμίδας τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς ἀνήκουσιν οἱ Ἑσκιμῶοι οἱ κατοικοῦντες τὰς χώρας τοῦ Ἀρκτικού Παγωμένου Ὀκεανοῦ. Ὅποτε ὁ θερινὸς ἥλιος ὁ φωτίζων ἐπὶ πολλοὺς μῆνας καὶ συνεχῶς τὰς χώρας ταύτας διαλύει τοὺς πάγους, οἱ λαοὶ οὗτοι παραδίδονται εἰς τὴν ἀλιείαν. Ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶναι δι' αὐτοὺς ὁ καιρὸς τῶν ἀγαλλιάσεων καὶ τῆς εὐθυμίας. Ἐγκαταλείμενοι ἀμέτρως εἰς τὰς ὀρέξεις των δὲν σκέπτονται ἄλλο εἰμὴ πῶς νὰ κορέσωσι τὰς ἐπιθυμίας των. Ὅποτε ὁ χειμὼν χαλεπῶς ἐπέλθῃ μετὰ τῶν διεξοδικῶν αὐτοῦ νυκτῶν, τότε ἡ ὥρα σκληρῶν στερήσεων σημαίνει διὰ τοὺς λαοὺς τούτους, ὁ δὲ θάνατος κάμνει ἄφθονον θερσιμόν. Αἰτία δὲ τῆς καταστροφῆς ταύτης ὑπῆρξεν ὅτε τὸ προνοητικὸν αἴσθημα τῆς ἐξοικονομήσεως ἔλειψεν παντελῶς ἀπὸ τοὺς Ἑσκιμῶους μὴ δυνθέντες νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι εἰς τὰς στιγμὰς τῆς ἀφθονίας ὄφειλον νὰ προνοήσωσι καὶ διὰ τὴν ἐπαύριον. Τελευταίως σοφὸς τις οικονομολόγος κατοικήσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὸ Χιλὶ ἀναφέρει τὸ ἐξῆς περιστατικόν.

Τὸ Χιλὶ εἶναι σχετικῶς μία ἐκ τῶν μάλλον πεπολιτισμένων ἐπαρχιῶν τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς. Ἐντούτοις οἱ χωρικοὶ οὕτινες εἶναι οἱ περισσότεροι Ἰνδοὶ δὲν ἔχουσιν εἰσέτι ἰδέαν καθαρὰν τῆς ἐξοικονομήσεως καὶ τῆς προνοίας. Οἱ λόγοι αὐτῶν εἶναι κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἀμπελώνων τοὺς ὁποίους ἐπιμελῶς καλλιεργοῦσιν ὅποτε ὁμοίως ἢ ἐποχὴ τοῦ τρυγητοῦ φθάσει, ὅλον τὸ χωρίον διατελεῖ ἐν εὐθυμίᾳ, πάντες κάμνουσιν ἀφθόνους σποιδὰς, ὁ δὲ ὀδοιπὸρος ὁ διερχόμενος τὴν χώραν αὐτῶν κινδυνεύει νὰ εὖρη ὄλους τοὺς κατοίκους βυθισμένους εἰς τὴν μέθην. Ἡ ἔορτὴ παύει ὅποτε οἱ πίθοι εἶναι κενοί, τὸ δὲ ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους πίνουσιν ὕδωρ.

Ἰδοὺ, κύριοι, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπρονοησίας ἐν τῇ ἀγρίᾳ ζωῇ προξενεῖ ἀδιακρίτως εἰς μικροὺς καὶ μεγάλους ἀνεπανόρθωτον ζημίαν. Εἰς χώραν εὐφορον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγαθῶν τὰ ὅποια ἡ φύσις αὐθορμήτως χορηγεῖ, οἱ ἄνθρωποι εἶναι πάντοτε δυστυχεῖς. Ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης αὐτῶν πενίας οἱ μαῦροι τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς περιφέρονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνευ ἱματίων, αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν ὅπως καλύψωσι τὴν γυμνότητά των δὲν φέρουσιν ἄλλο εἰμὴ ἐμπροσθέλλαν στενὴν συνεσφιγμένην πέριξ τῆς ζώνης καὶ ψέλλια εἰς τοὺς πόδας. Εἰς τὰς χώρας ταύτας, οἱ ἡγεμόνες ἐπαίρονται ὁσάκις δύναται νὰ στολισθῶσι κατὰ τὰς ἐπισήμους ἡμέρας μὲ παλαιὸν τι τετριμμένον φόρεμα στρατιώτου, τὸ ὅποιον ἀντήλλαξαν μὲ ἔμπορὸν τινα τῆς Εὐρώπης ἀντὶ ἐλεφάντινων ὀδόντων. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς ἄγριους τοῦ Καναδᾶ τοὺς κατοικοῦντας τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου. Οὗτοι ὑπὸ δριμύτατον κλίμα ζῶντες βαδίζουσι σχεδὸν γυμνοὶ ὡς οἱ μαῦροι τῆς Αἰθιοπίας. Σήμερον εἰσέτι, ἐν τῇ Ἀρκτικῇ Ἀμερικῇ μεταπλασθεῖσα ὑπὸ τοῦ πλοῦτου, ὑπάρχουσι φυλαὶ τινὲς ἀγρίων αἵτινες πλανῶνται εἰς τὴν μεγάλην κοιλάδα τοῦ Μισσισιπί. Αἱ φυλαὶ αὗται καθεκάστην ὀλιγοστεύουσι καὶ ἀποσύρονται

ἐνώπιον τῶν κληρῶν, φοβούμενοι τρόπον τινὰ τὴν ἐπαφὴν τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἀπροβλεψία ὑποχωρεῖ ἐνώπιον τῆς ἐξοικονομήσεως καὶ τῆς ἐργασίας ἧτις ὅσον κτηνώδης καὶ ἂν ἦναι, ὁσάκις παρουσιάζεται ἡμῖν ὑπὸ τὸ σχῆμα ἐνὸς σκαπανέως ὀφείλομεν νὰ χαιρετῶμεν αὐτὴν ὡς σημεῖον προόδου καὶ ἀρετῆς.

Ἐξετάσωμεν τώρα τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα μέγαλα τὰ διακοσμοῦντα τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Εὐρώπης, τὴν εὐθυγαμμίαν καὶ καθαριότητα τῶν πόλεων, τοὺς σιδεροδρομικοὺς τοὺς ἐνώνυμους τὰ διάφορα ἔθνη, τὰ βιομηχανικά, τὰ εκπαιδευτικά καὶ φιλανθρωπικά καταστήματα, τὰ διάφορα ἔργαλα τὰ ἐφευρεθέντα πρὸς τελειοποίησιν τῆς γεωργίας καὶ παραγωγῆν πλούτου καὶ θέλομεν ἐννοήσεσθαι ὁποίους κόπους κατέβαλλεν ἡ ἀνθρωπότης ὅπως φθάσῃ εἰς τὸ εὐχάριστον τοῦτο σημεῖον. Ἐπεκτείνωμεν τὴν ἰδέαν ταύτην καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν ἔνθα παράγεται τόσος πλοῦτος, ἔνθα διαπρέπουσι τόσοι ἔξοχοι ἄνδρες καὶ ἴδωμεν τί ἦσαν αἱ χῶραι αὗται πρὶν ὃ ἀνθρώπος λιπᾶναι διὰ τῶν γονιμοποιῶν αὐτοῦ ἰδρώτων τὸ ἔδαφος αὐτῶν.

Τίς ἐδημιούργησε τὰ θαύματα ταῦτα; Ἡ ἐξοικονομία, κύριοι, καὶ ἡ ἐργασία. Τὰ εὐρωπαϊκά ἔθνη, κατατρυχόμενα ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἐνόησαν ἐπὶ τέλους τὴν ἀρετὴν ταύτην καὶ πρώτη ἢ γεωργία ἐδίδαξαν αὐτούς. Ὁ ἄνθρωπος μεταβλᾷ ἐκ τῆς νομαδικῆς ζωῆς εἰς τὴν γεωργικὴν καὶ τὴν οἰκουρικὴν δὲν ἐπεριωρίσθη μόνον νὰ φρονεῖ τὴν ζῶα ὅπως ἐξ αὐτῶν τρέφεται, ἀλλ' ὄφειλε νὰ προβλέπῃ καὶ διὰ τὸ μέλλον. Ἡ πείρα τῷ ἀπέδειξε ὅτι μετὰ τὴν συγκομιδὴν, δὲν ὄφειλε νὰ καταναλίσκῃ ὅλον αὐτοῦ τὸν σίτον εἰς ὀλίγους μῆνας, οὕτε ἐντὸς τοῦ ἔτους, ἀλλ' ὅτι ὄφειλε νὰ φυλάττῃ μέρος τι πρὸς σπορὰν ὅπως χρησιμεύσῃ διὰ τὸ ἐπιόν ἔτος. Τὸ χαρακτηριστικὸν λοιπὸν τῆς ἐξοικονομήσεως συνίσταται εἰς τὸ νὰ διατηρῆ τις ὅπως παράξῃ ἐκ νέου.

Μετ' οὐ πολὺ ἡ πρόβλεψις αὕτη ἔλαβε μεγαλητέρας διαστάσεις, ἡ ἐξοικονομία μεγαλοποιήθησιν ἐκαρποφόρησεν. Ὁ γεωργὸς ἀπεταμίευσεν πολλὰ περισσότερα τῶν ὄσων ἦσαν ἀναγκαῖα διὰ τὴν ὑπαρξίν του καὶ διὰ τὸν σπόρον αὐτοῦ. Τότε, ἐνφ' αὐτὸς κυρτωμένος ἠργάζετο ἐπὶ τοῦ αὐλακῶς του, ἄλλος τις λαμβάνων τὸ περισσεύμα τοῦ σίτου τοῦ γεωργοῦ, ἠδυνήθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν γεωργικὴν καὶ νὰ κατασκευάσῃ εἰς ἀνταλλαγὴν ἄροτρον, ἐνδύματα καὶ κατοικίαν. Ἐντεῦθεν ἐγεννήθη ἡ βιομηχανία. Ὁ ἴδιος τεχνίτης δὲν κατηνάλωσεν εἰμὴ μέρος τῆς ἀντιμισθίας ἣν ἔλαβεν ἐξοικονομήσας τὸ ὑπόλοιπον εἰτε πρὸς ἐπαύξηση τῆς οἰκίας του, εἰτε πρὸς ἀγορὰν πρώτης ὕλης, εἰτε ὅπως προπληρώσῃ τοὺς ἐργάτας οἵτινες ἐργάσθησαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του. Ὁ τεχνίτης κατήντησεν ἐργολάβος καὶ ἕκαστος ἐξοικονομῶν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς του, ἢ ἐπὶ τῆς νομίμου ἀξίας ἣν ἐλάμβανε δι' αὐτὴν, γεωργός, τεχνίτης, βιομήχανος, ἐργάτης, πάντες ἠύξησαν τὴν περιουσίαν των διὰ τῆς ἐξοικονομήσεως καὶ τῆς μετριοπαθείας, ἐργαζόμενοι συγχρόνως ὑπὲρ τοῦ δημοσίου πλοῦτου. Διὰ τοῦ μέσου τούτου, κύριοι, καὶ τῶν ἄλλεπαλλήλων ἀποταμιεύσεων ἐπεσωρεύθησαν ἐν Εὐρώπῃ τὰ κολλοσιαῖα ἐκεῖνα κεφάλαια ἅτινα εἶναι ὡς ἡ κεκοπρισμένη γῆ εἰς τὴν ὅποιαν φυτρώουσι μὲ δύναμιν οἱ καρποὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἐξοικονομία εἶναι ὡς πρὸς τὸν πολιτισμὸν, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἢ φυτικὴ γῆ εἶναι εἰς τὸν θερσιμόν.

Ἐξ ὅσων λοιπὸν εἶπομεν, δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν ὅτι ἡ ἐξοικονομία συνίσταται εἰς τὸ νὰ καταναλίσκωμεν ὀλιγώτερον τῶν ὄσων παράγωμεν. Ἐπομένως ἡ ἐξοικονομία εἶναι διὰ πᾶσαν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν τὸ μεγαλύτερον εὐεργέτημα ὕπερ δύναται τις νὰ ἐπιθυμήσῃ. Ὀφείλομεν ἐπίσης ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι διὰ καθὲ ἀποτομον ἡ ἐξοικονομία εἶναι λίαν ἐπιθυμητὴ καθότι ἄγει ἡμᾶς εἰς τὸν πλοῦτον ἢ τοῦλάχιστον εἰς τὴν ἀσφάλειαν. Προσ-

Θέτω δὲ ὅτι αὕτη εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαστικά δι' ὅλους ἐκείνους οἵτινες ζῶσιν ἐκ τῆς προσόδου τῆς ἐργασίας των, ἔστω ἡ ἐργασία αὕτη ἢ ἀποδίδῃ κατ' ἔτος ἑκατομύρια κέρδους ἢ εὐτελῆ τινα ἀντιμισθίαν. Ἡ ἀσθένεια δύναται νὰ προσβάλῃ τοὺς μὲν ὡς καὶ τοὺς δέ· ἡ ἡλικία καὶ ἡ ἀδυναμία βεβαίως θέλουσιν ἐπέλθῃ, ἐὰν ἄωρος θάνατος δὲν καταστρέφῃ τὴν ζωὴν πρὶν τοῦ καιροῦ· ἡ ἀπραξία, ἡ κρίσις ἢ μύρια ἄλλα περιστατικά δύναται νὰ στερήσῃ τοὺς ἐργολάβους ἐκ τῆς ἀντιμισθίας του· καὶ οἱ μὲν ὡς καὶ οἱ δὲ εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν ἀπότισιν χρέους ἐὰν δὲν ἐξοικονόμησαν διὰ τὰς κακὰς ἡμέρας καὶ ἐὰν δὲν ἔθεσαν κατὰ μέρος ποσὸν τι τοῦ ὅρισμοῦ διὰ τὸν χειμῶνα τῆς ζωῆς.

Ὁ τεχνίτης δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐργάζεται, ἀρκεῖ ὡσαύτως νὰ ἐξοικονομῇ. Ὁ ἐξοδεύων ἀνωφελῶς δέκα λεπτά καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐξοδεύει ἀνωφελῶς 37 δραχμὰς κατ' ἔτος, καὶ 37 δραχμαὶ κατ' ἔτος εἶναι ὁ τόκος χιλίων δραχμῶν κεφαλαίου. Καὶ ἐπειδὴ ἐν στρέμμα γῆς δὲν ἀποδίδει συνήθως εἰμὴ 18—20 δραχμὰς κατ' ἔτος, ὁ ἐξοδεύων ἀνωφελῶς δέκα λεπτά καθ' ἑκάστην, ἐξοδεύει τὸ εἰσόδημα δύο στρεμμάτων γῆς. Ὁ καταδαπανῶν ματαίως τὸν καιρὸν του χάνει τὰ χρήματα ἅτινα ἤθελε κερδίσει ἐργαζόμενος. Ὁ σπάταλος ὅστις ἐξοδεύει δέκα λεπτά καθ' ἑκάστην εἰς ἀσωτίας ἢ εἰς τὴν ἀργίαν χάνει λοιπὸν τὸ πρῶτον ἔτος 37 δραχμὰς, τὸ δεῦτερον ἐκτὸς τῶν 37 δραχμῶν τὸ εἰσόδημα τοῦ πρώτου ἔτους, τὸ τρίτον ἐκτὸς τῶν 37 δραχμῶν τὸ εἰσόδημα τῶν δύο πρώτων ἐτῶν καὶ οὕτω καθεξῆς. Εἰς δὲ τὸ τέλος 20 ἐτῶν ὅλα τὰ συναθροισθέντα ταῦτα ποσὰ ἀποτελοῦσι τὸ κεφάλαιον 1, 200 δραχμῶν. Εἰς τρόπον ὅστε ὁ ἐργάτης ὁ ἐξοδεύων ἀνωφελῶς 40 λεπτά καθ' ἑκάστην ἡμέραν, χάνει εἰς τὸ διάστημα 20 ἐτῶν χιλίας διακοσίας δραχμὰς.

Ἐν Εὐρώπῃ ὁ βιομηχανὸς καὶ ὁ τεχνίτης γινώσκουσι τοῦτο ἢ δὲ ἀπρονοήσια δὲν εἶναι ἡ κυρία αὐτῶν ἑλλειψίς. Κατ' ἔτος

καταγίνονται ὅπως ἀποταμιεύσῃσι ποσόν τι καὶ ἐὰν δὲν κατορθώσῃσι τοῦτο, παραπονούνται δικαίως ὅτι ἀπώλεσαν τὸν καιρὸν των. Καταθέτουσι δὲ τὰ ἐξοικονομηθέντα κεφάλαια ὅπως κάλλιον ἐννοήσῃσιν, ἐνίοτε ἐκτὸς τῆς βιομηχανίας των, ἄλλοτε ἐκτὸς ἐνθα καρποφορεῖ περισσότερον. Ἀφοῦ δὲ ἀποταμιεύσῃσιν ἀρχετὰ ὅπως ζήσῃσιν ἐν ἀνάσει, ἐκκαθαρίζουσιν καὶ ἐν τῇ πωλήσει τοῦ καταστήματός των εὐρίσκουσι τὴν ἀξίαν τῶν συναθροισθέντων ἀποταμιεύσεων. Οὕτω πράττουσι συνήθως οἱ φρονιμώτεροι καταστηματοῦχοι.

Ἄλλὰ τινὲς δύναται νὰ μοι ἀντιτείνωσιν ὅτι ὁ δυνάμενος νὰ ἐκτελεσθῇ ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐπιθυμίας εὐκόλως δύναται νὰ ἐξοικονομήσῃ, καὶ ὅτι ἐὰν οἱ ἐργάται εἶχον τὴν αὐτὴν ὠφελίαν ἢν ἔχουσιν οἱ καταστηματοῦχοι ἤθελον πράξει τὴν αὐτὴν ἐξοικονόμησιν. Εἰς τὴν ἐνστασιν ταύτην ἀπαντῶ «Ναὶ βεβαίως ὁ κεοδίξων περισσότερα εὐκολώτερον δύναται ν' ἀποταμιεύσῃ. Ἐντούτοις μὴ ἀπατώμεθα. Ἡ ἐξοικονόμησις εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις εἶναι δύσκολος συγχρόνως καὶ εὐκόλος καθότι εἶναι περιορισμὸς τῶν ἐπιθυμιῶν μας, ἢ δὲ ἀρχὴ αὐτῆς συνίσταται μᾶλλον εἰς τὴν σταθερὰν ἡμῶν θέλησιν ἢ εἰς περίσσειμα τι εἰσοδημάτων.»

Ἐπὶ τὰς βεβαίως ἀνάγκαι τινὲς καθὼς τὸ τρώγειν, τὸ κοιμᾶσθαι, τὸ ἐνδύεσθαι τὰς ὁποίας ἕκαστος ἀρκεῖ νὰ ἐκτελεσθῇ, ἄλλως κινδυνεύει ν' ἀποθάνῃ καὶ αἵτινες συνιστάσι τρόπον τινὰ τὸν ἐλάχιστον ὄρον τῆς ὑπάρξεως. Ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ ἐλάχιστου τούτου ὄρου, ὁ ἐργάτης δὲν δύναται ν' ἀποταμιεύσῃ τίποτε, δεῖον νὰ πορισθῇ αὐτὸν διὰ τῆς ἐργασίας του καὶ νὰ τὸν καταναλώσῃ καθ' ὅλοκληρίαν καὶ ἐὰν δὲν δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο, τότε ἀρκεῖ νὰ συντρέξῃ εἰς τὸ ἔλεος τῶν ἄλλων.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ προσδιορισθῇ τις ἀκριβῶς τὸν ἐλάχιστον τούτον ὄρον. Διὰ τὸν ἄγριον, ὁ ἐλάχιστος ὄρος εἶναι ἴσως ῥίζα τις εὐρεθείσα εἰς τὸ βάθος δάσους

τινὸς καὶ καθὼς εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ ἐνδυμασία δὲν ἀπετέλει μέρος τοῦ μεγίστου ὄρου εἰς πολλὰς φυλάς τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ πολιτισμὸς κατέστησεν ἡμᾶς μᾶλλον ἀπαιτητικούς. Ἄλλὰ, καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ, νομίζετε ὅτι ὁ ἐλάχιστος ὄρος εἶναι ὁ αὐτὸς ὡς καὶ διὰ τὸν χωρικὸν ὅστις ὀλιγαρχῆς ὢν τρέφεται λιτῶς, ἢ δὲ ἐνδυμασία αὐτοῦ εἶναι ἀπείριστος καὶ ἀπλή;

Ἐπεὶ ἀνω τοῦ ἐλάχιστου τούτου ὄρου, πόσας ἀνάγκας δὲν δημιουργοῦμεν! Αὐταὶ δύναται νὰ ἦναι νόμιμοι ὁσάκις ἔχομεν τὰ μέσα νὰ τὰς ἐκτελέσωμεν. Ἐχοῦσι τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἀξίαν, ἐπειδὴ εἶναι τὸ ἰσχυρότερον κέντρον τῆς προσόδου τῆς βιομηχανίας καὶ ἡ βελτιώσις ἀπάντων. Οἱ λαοὶ οἵτινες δὲν οἰστρηλατοῦνται ὑπὸ τοῦ κέντρου τούτου, ὡς συμβαίνει δυστυχῶς εἰς τινὰ μεσημβρινὰ ἔθνη, μαραινόνται καὶ δὲν ὑψώνονται οὔτε ἠθικῶς οὔτε ὑλικῶς. Ἀναφέρω ὁμῶς ὅτι εἶναι ἀνάγκαι παρ' ἡμῶν δημιουργηθεῖσαι καὶ οὐχὶ ὑποβληθεῖσαι ὑπὸ τῆς φύσεως εἰμεθα τὰ τέκνα τῶν ἔξω ἡμῶν. Εἰς τὸν εὐμετάβλητον ὄρον ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται ἡ ὑπαρξίς ἡμῶν, προσθέτομεν διαφόρους ἀπολαύσεις, κατὰ τὸν τόπον, τὸν χρόνον καὶ τὴν κοινωνίαν ἐν ἣ ζῶμεν καὶ ἀφοῦ ἅπαξ συνεικαιοθῶμεν μετὰ τὰς ἀπολαύσεις ταύτας, πάσα ἀφίρσις φαίνεται ἡμῖν ὡς ἀποκοπὴ μέλους ἣτις παράγει ὀλίγη μὴ καταλογιζομένη οὔτε ἐκ τῆς σπουδαιότητος τῶν ἀφαιρηθέντων ἀντικειμένων, οὔτε ἐκ τοῦ ποσοῦ τῆς ὑφισταμένης περιουσίας, ἀλλὰ μόνον ἐκ τῆς ψυχικῆς δυνάμεως τοῦ πάσχοντος.

Εἰς ὅλας τὰς τάξεις ὑπάρχουσιν ἄτομα τινὰ ἅτινα φθάνουσιν ἄνευ κόπου εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῶν ἀπολαύσεων καὶ ἐπισυνήθισαν παρὰ τῇ κοινωνίᾳ ἐν ἣ ζῶσιν οὗτοι ἀπολαύσει τῶν παρόντων ἀγαθῶν καὶ ἐξοικονομοῦσιν, ὁ βίος αὐτῶν τρόπον τινα ἰσοσταθμίζεται. Ἐπὶ τούτοις ἄλλοι οἵτινες δὲν ὑψώνονται εἰς τὰς ἀπολαύσεις ταύτας εἰμὴ ἐκτείνοντες ὅλα τὰ ἐλαττήρια τῆς ὑπάρξεώς των καὶ οἵτινες ἔνεκεν

τῆς ἀπερισκέπτου διαγωγῆς των ἀδυνατοῦσι νὰ προνοήσῃσι διὰ τὸ μέλλον. Αἰτία τῆς ἀσθενείας ταύτης εἶναι ἡ ἀσωτία, ὁ πιθηκισμὸς καὶ ἡ πολυτέλεια ἣτις δυστυχῶς καταπλημύρισε καὶ αὐτὰ τὰ κατώτερα στρώματα τῆς κοινωνίας. Ἐγκατελείψαμεν, κύριοι, τὴν ἀρχαίαν ἡμῶν ἀπλότητα ὅπως παραδοθῶμεν τυφλοῖς ὄμμασιν εἰς τὸν λεγόμενον εὐρωπαϊκὸν συρμόν. Ἐνταῦθα ἤδη ἡ ἀμιλλα πρὸς τὸ ἐνδύεσθαι κατὰ τὸν νεώτερον συρμόν ἐκυρίωσε τὴν ἀνωτέραν καθὼς καὶ τὴν κατώτεραν τάξιν τῆς κοινωνίας μας. Οὐδεὶς ὁμῶς σκέπτεται ὅτι ἡ μωρία αὕτη ἐνισχύει τὴν ἀνάκαθεν *θρονονμένην ἀνατολικὴν ἠδυσπάθειαν*, ὅτι καταστρέφει τὰ καλὰ ἤθη, ὅτι ἐξάγει ἄνευ τινὸς ὠφελείας μέγα ποσὸν χρημάτων ἐκ τῆς πολιτείας, ὅτι ἀφανίζει πлагίως καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόριον διότι ὁ συχνὸς νεωτερισμὸς καθιστᾷ ἀχρηστὰ τὰ παρελθόντα τοῦ συρμοῦ ἐμπορεύματα. Εἰς προγενεστέρᾳ ἐποχῇ αἱ οἰκογενεαὶ ἡμῶν εὐχαριστοῦντο εἰς τὰ ὑπ' αὐτῶν κατασκευαζόμενα φορέματα, ἕκαστος δὲ οἰκογενειάρχης ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ χρηματικὸν τι ποσὸν πρὸς ἀπόκτησιν ὠφελίμου τινὸς πράγματος, σήμερον ὁμῶς ὅχι μόνον στεροῦμεθα χρημάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν μας θυσιαζόμεν ὅπως ἀκολουθήσωμεν τὴν ἐπικατάρτητον μόδα.

Ἀκολουθοῦντες λοιπὸν τὰς ἀρχὰς τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ἠθικῆς, πρέπει νὰ ἐξοικονομῶμεν διὰ νὰ μὴ καταστήσωμεν ἕνεκεν τῆς ἀπραξίας καὶ τοῦ γήρατος εἰς τὴν ἐνδειαν καὶ τὴν ἐπαιτείαν. Ὅπως ἐξασκήσῃ τις τὴν ἀρετὴν ταύτην, ἀπαιτεῖται βεβαίως ἠθικὴ δύναμις· δεῖον νὰ ὀπλισθῇ τις ἐναντίον τῶν πειρασμῶν τῆς ζωῆς καὶ πολλὰκις ἐναντίον τῶν πραγμάτων ἐκείνων ἅτινα θεωρεῖ τις ὡς ἀναγκαστικά. Ὡς πρὸς τοῦτο τὴν πρώτην πρακτικὴν συμβουλίαν ἢν ἀρκεῖ νὰ σὰς δώσω εἶναι νὰ μὴν ὑποθηκεύετε οὐδέποτε τὸ μέλλον πρὸς ὄφελος παρούσης τινὸς ἀπολαύσεως, ἔχουσι ν' ἀγοράζετε πάντοτε

τοῖς μετρητοῖς τὰ ἀντικείμενα τῆς καθημερινῆς ὕμῶν καταναλώσεως. Ἡ ἐργατικὴ τάξις ναυαγεί συγχάνει ὡς πρὸς τοῦτο, διότι θέλουσα νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἐπαυξάνει τὰ χρέη τῆς καὶ ἀκολούθως ἀδυνατεῖ νὰ ἐξοφλήσῃ τὰ καθυστεροῦντα. Ἐπέρχεται ἡ ἀπραξία ἐπομένως δὲν κερδίζει τίποτε, οὐχ ἥττον ὅμως ἡ δαπάνη ἐγένετο, ἡ ἀπόλαυσις παρήλθε καὶ δὲν τῇ ἀπομένει ἄλλο εἰμὴ τὸ φορτίον τοῦ χρέους καὶ ἡ θλιβερὰ ἀνάμνησις ὅτι δὲν δύναται ν' ἀποτίσῃ τὰ ὀφειλόμενα.

Ὁ ἐργάτης δύναται νὰ κάμῃ δύο εἰδῶν δαπάνας, λίαν διαφορητικῆς φύσεως, δαπάναι τῆς παραγωγῆς καὶ δαπάναι τῆς καταναλώσεως. Τὰ μετρητὰ ἅτινα διαθέτει τις ὑπὲρ τῆς καταναλώσεως δέον νὰ ἴσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν λίαν περιορισμένα, ἐνῶ ἡ παραγωγή δὲν ὑπόκειται εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦτον, δύναται νομίμως νὰ συντρέξῃ τις εἰς τὴν πίστωσιν ἧτις συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὴν παραγωγήν τῶν σημερινῶν κοινωνιῶν. Ἐὰν θέλωμεν λοιπὸν νὰ παράξωμεν δυνάμεθα νὰ συντρέξωμεν εἰς τὴν πίστωσιν, πλὴν μὲ φρόνησιν καὶ ἐμπιστοσύνην.

Λαμβάνω ἐν παράδειγμα ὅπως ἐξηγήσω σαφέστερα τὴν ἰδέαν μου. Ὑποθέσατε ξυλουργὸν ὅστις λαμβάνει τὴν παραγγελίαν νὰ κατασκευάσῃ τὰ ἀναγκαῖα ἐπιπλα οἰκίας τινός. Ἐπειδὴ ὅμως στερεῖται χρημάτων ὅπως ἀγοράσῃ τὴν ἀπαιτούμενην ξυλείαν ἀγοράζει αὐτὴν ἐπὶ πιστώσει. Ὑποθέτω τώρα ὅτι ἡ ἀξία τῆς ξυλείας ταύτης συνίσταται εἰς Δρ. 200, ἡ δὲ προσωπικὴ ἐργασία τοῦ ξυλουργοῦ εἰς Δρ. 300. Ὅποτε εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς θέλει ἐκτελέσει τὴν παραγγελίαν καὶ λάβῃ τὰς 500 δραχμάς, αἵτινες τῷ ὀφείλονται, ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου θέλει προαφαιρέσει ἄμείσως 200 δραχμάς ὅπως ἐξοφλήσῃ εἰς τὸν ἔμπορον τῆς ξυλείας τὸν ἐκκερμῆ αὐτοῦ λογαριασμὸν. Ἡ προκαταβολὴ τῶν χρημάτων τὴν ὅποιαν ὁ ξυλουργὸς ἔλαβε κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην εἶναι ἄνευ κινδύνου, ὑπῆρξε μάλιστα ὀφελίμος καὶ

διὰ τὸν ἔμπορον ὅστις ἠδυνήθη νὰ ἐξοδαύσῃ τὸ ἐμπόρευσμά του καὶ διὰ τὸν ξυλουργὸν ὅστις ἐκέρδισε διὰ τῆς ἐργασίας του 300 δραχμάς τὰς ὁποίας ἤθελεν ἀπωλέσῃ εἰς τὸν χρόνον τὴν ἀπαιτούμενην ξυλείαν. Ἴδου ὁ μηχανισμὸς καὶ ἡ ὀφέλεια τῆς πιστώσεως.

Ἐὰν πρόκειται ὅμως ν' ἀγοράσῃ τις ἐνδύματα, ἐπιπλα, ἀσπρόρουχα τὰ πρᾶγμα τότε διαφέρει. Ὑπάρχουν τινεὶ ὅστινες ἀγοράζουσιν ἐπὶ πιστώσει ὅπως δῆθεν ὠφελήθῃσι λαμπρὰς εὐκαιρίας. Ἡ εὐχέρεια αὕτη ὅσον ὀφελίμος καὶ ἂν ἴσῃ διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν προσωπικῶν μας ἀναγκῶν καλεῖται ὑπὸ τῶν οἰκονομολόγων ἀγροῦ δαπάνη διότι συμβαίνει ἔνεκεν τῶν μικρῶν κερδῶν ἢ ἄλλων ἀπροσδοκῆτων περιστάσεων νὰ μὴ δυνηθῶμεν ν' ἀποτίσωμεν τὰ ὀφειλόμενα ἢ δὲ ὑποτιθεμένη εὐχερία θέλει καταντήσῃ δι' ἡμᾶς αἰτία στενοχωρίας. Ἴδου λοιπὸν περίστασις κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ πίστωσις εἶναι ἀπατηλὴ καὶ καταστρεπτικὴ.

Ὅπως συνδράμωσι τὴν πρόβλεψιν ταύτην, οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπέστησαν διάφορα καθιδρύματα ἅτινα βεβαίως δὲν δημιουργοῦσι τὴν ἐξοικονόμησιν ἀλλὰ τὰ ὁποῖα καθιστόντα αὐτὴν μᾶλλον ἐπικερδῆ προφυλάττουσι τὴν ἐργατικὴν τάξιν ἐκ τῶν καθημερινῶν πειρασμῶν. Τὸ ἀρχαιότερον καὶ τὸ καλλήτερον κατὰ τὴν ἀνταντιρρητικὴν ἢ ἐξοικονομητικὴν τράπεζα διὰ τὸς ἐργάτας. Πρὸ ἐνὸς αἰῶνος εἰς κανὲν μέρος τῆς Εὐρώπης δὲν ὑπῆρχον ἐξοικονομητικαὶ τράπεζαι, οὐδεὶς ἐφρόντιζε περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἐργατῶν, ἡ δὲ ἐξοικονόμησις ἦτον σπανία. Ὁ χωρικός ἐπεσώρευε ὅσακις ἠδύνατο μερικὰ χρήματα ἅτινα ἐφύλαττε διὰ τὰς μεγάλας περιστάσεις τοῦ βίου του ἢ τὰ ὁποῖα μετεχειρίζετο ὅπως ἀγοράσῃ στρέμματα τινὰ τῆς γῆς. Ὁ ἐργάτης καὶ ὁ χειρωνακτῆς τῶν πόλεων δὲν ἐπεσώρευον διότι ὀλίγα ἐκέρδιζον.

Μία ἐκ τῶν κυρίων ἀρετῶν τῆς συγχρόνου κοινωνίας εἶναι ἡ φροντίς ἢ λαμβ

θάνει διὰ τὰς ὑποδεστέρας τάξεις τῶν πολιτῶν. Εἰς τοὺς φιλοσόφους τοῦ 17^{ου} αἰῶνος ἀνήκει ἡ τιμὴ τῆς καθιδρύσεως τῶν ἐξοικονομητικῶν τραπεζῶν αἵτινες ἐσυστήθησαν κατ' ἀρχὰς εἰς Ἀμβούργον, ἀκολούθως εἰς Ἀγγλίαν. Μετὰ τοὺς μεγάλους πολέμους τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας αἵτινες εἶχον ἐμποδίσει τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν εἰς Γαλλίαν, ἡ πρώτη ἐξοικονομητικὴ τράπεζα συνεστήθη εἰς Παρισίους εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Παλιμβασιλείας. Ἀκολούθως ἐπολλαπλασιάσθησαν, σήμερον δὲ ὑπάρχουν ἐπέκεινα τῶν 392. Ὁ μηχανισμὸς αὐτῶν εἶναι ὁ ἀκόλουθος. Διὰ τῆς ἐβδομάδος τὴν κυριακὴν καὶ τὴν δευτέραν κατὰ τὰς ὁποίας ὁ ἐργάτης εἶναι μᾶλλον ἐλεύθερος, ἕκαστός δύναται νὰ καταθέσῃ τὰ ἐξοικονομηθέντα χρήματά του. Ὁ ἐλάχιστος ὅρος εἶναι 4 φράγκο μέχρι 300 φράγκων. Ὅκτὼ ἡμέραι μετὰ τὴν παρακαταθήκην, τὸ ταμεῖον παραδίδει εἰς τὸν καταβολέα δελτάριον ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι σημειωμένον τὸ παρακατατεθὲν ποσὸν καὶ κατὰ διαδοχὴν ὅλα τὰ ποσὰ ἅτινα θέλουσι προστεθῆ μέγχρι 4,000 φράγκων ἅτινα ὁ νόμος προσδιορίζει. Τὰ ποσὰ ταῦτα παράγουσι τόκον 3 1/2 τοῖς 0/0 εὐτελὲς ποσὸν βεβαίως, ἀλλὰ τὸ ὅποιον εἶναι ἀνώτερον ἐκείνου ὑπὲρ τὸ κράτος χορηγεῖ εἰς τοὺς κατέχοντας χρεωστικὰ γραμμάτια καὶ τὸ ὅποιον ἐπαρκεῖ ὅπως ἐνθαρρύνει τὴν ἐξοικονόμησιν. Τὸ παρακατατεθὲν τοῦτο φράγκον τὸ ὅποιον ὁ ἐργάτης ἤθελε δαπανῆσαι εἰς μηδαμινὰ πράγματα καὶ πολλάκις εἰς τὸ κρασοπωλεῖον δὲν δύναται νὰ τὸ ἀποσύρῃ εἰμὴ μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἀφοῦ προηγουμένως κάμῃ τὴν αἴτησιν του. Διὰ τοῦ μέσου τούτου, κύριοι, οὐ μόνον τίθεται φραγμὸς εἰς τὰς ἐπιθυμίας τοῦ ἐργάτου ἀλλ' ἀρχίζει ν' ἀποκτῆ ἰδέαις τάξεως καὶ οἰκονομίας.

Αἱ ἐξοικονομητικαὶ αὗται τράπεζαι κατέχουσι σήμερον ἐπέκεινα τῶν 450,000, 000 φράγκων κεφάλαια, ἀνήκοντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς ἐργατικὰς τάξεις. Τὰ κεφάλαια ταῦτα δὲν μένουσιν ἀνωφε-

λῶς ἀργά. Ὁ καταθέσας αὐτὰ σπανίως τὰ ἀποσύρει, οὐχὶ ὅπως ἱκανοποιήσῃ τὰς ὀρέξεις του, ἀλλ' ὅπως θεραπεύσῃ ἀνάγκας τινὰς ἢ ὅπως ἐπιχειρησθῇ ὀφελίμων τινὰ κερδοσκοπίαν. Ἐνίοτε διὰ τῶν ἀποτιθεμένων κεφαλαίων ὁ ἐργάτης νυμφεύεται καὶ ἐξασφαλίζει τὸ μέλλον του. Ὁ μικρὸς χειρωνακτῆς ἀναλαμβάνει ἔργα σπουδαῖα, ὁ ξυλουργὸς, περὶ τοῦ ὁποίου σὰς ἀνέφερα, ἀντὶ ν' ἀγοράσῃ ἐπὶ συστάσει 200 δρ. ξυλείαν δύναται ν' ἀγοράσῃ τοῖς μετρητοῖς καὶ ἐπομένως νὰ πληρώσῃ 5 ἢ 10 δραχμάς εὐθηνότερα ὅπότεν δὲ λάβῃ τὴν ἀντιμισθίαν του οὐ μόνον θέλει ἀντικαταστήσῃ τὰς 490 ἢ 495 δραχμάς ἃς ἔλαβε ἐκ τοῦ ἀποταμιευτηρίου ἀλλὰ περὶ πλέον 20 ἢ 30 δρ. ἐκ τῶν ὀφελημάτων. Ὅποτε διὰ τοῦ μέσου τούτου θέλει ἔχει ὡς ταμίαν τὴν κυβέρνησιν ἧτις οὐ μόνον θέλει φυλάττει τὰ χρήματά του ἄνευ πληρωμῆς ἀλλὰ θέλει τῷ πληρώνει καὶ τόκον 3 1/2 τοῖς 0/0.

Εἰς Παρισίους πολλοὶ ἐκ τῶν ἐργατῶν πράττουσιν οὕτω. Κατ' ἔτος 450 περίπου ἑκατομμύρια ἐξέρχονται ἐκ τῶν τραπεζῶν διὰ μιᾶς θύρας ὅπως ζωογοῦσῃ τὴν παραγωγὴν καὶ βελτιώσῃ τὴν τύχην τῶν καταβολέων, ἐνῶ διὰ τῆς ἄλλης θύρας εἰσέρχονται 475 ἑκατομμύρια, καρπὸς νέων ἐξοικονομητέων. Τοιοῦτος εἶναι, κύριοι, ὁ μηχανισμὸς καὶ τὸ εὐχάριστον ἐξαγόμενον τῶν ἀποταμιευτηρίων εἰς τὰς περισσοτέρας πόλεις τῆς Εὐρώπης.

Ἐπάρχει καὶ ἕτερον ἀρχαιότερον κατὰ στήμα ὑπερπαρέχει περισσοτέραν ἄμεσον ὀφέλειαν ἢ αἱ ἐξοικονομητικαὶ τράπεζαι. Τὸ κατὰ στήμα τοῦτο καλεῖται Ἐταιρία τῶν ἀμοιβαίων βοηθημάτων. Ἡ Ἐταιρία αὕτη εἶναι ἐξασφαλιστικὴ, τὰ μέλη τῆς ὁποίας δυνάμει μικρᾶς μηνιαίας συνεισφορᾶς ἐγγυῶνται εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν μελῶν, ἐν καιρῷ ἀσθενείας διὰ τὰ ἐξόδα τοῦ ἱατροῦ, τῶν φαρμάκων καὶ διὰ χρηματικὴν τινὰ ἀποζημίωσιν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν συμποσοῦται εἰς ἕνα ἑκατομμύριον. Ἡ σπουδαιότης τῆς ἐταιρίας ταύ-

της είναι μεγάλη και εύχρηστος ἔργον ἤθελεν εἶσθαι ἐὰν καὶ ἡμεῖς, ἐμπορούμενοι ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ συνεταιρισμοῦ, τῆς ὁμολογίας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἐσυσταίναμεν τοιοῦτου εἶδους τραπεζῶν διότι ὕψισθεν τῆς ἀσθενείας ἐπέρχεται τὸ γῆρας ἂν ποτε ὁ ἐργάτης καταστήσῃ εἰς αὐτό. Αἱ δυνάμεις τότε εἶναι ἐξάντλη- μέναι, ἢ δὲ ἀνάπαυσις κατανατᾶ ἀπολύτως ἀναγκαία.

Τὸ ταμεῖον τῶν ἀποχωρήσεων ἰδρυθὲν εἰς Παρισίους τὸ 1854 χρησιμεύει ὅπως ἐξασφάλισις εἰς τοὺς γέροντας τακτικὸν εἰσόδημα. Ὅσα μέλη παρακαταθέσονται τακτικῶς ἐκ τῆς ἡλικίας εἰκοσι ἐτῶν ὅδε λεπτά καθ' ἐκάστην ἐβδομάδα, δικαιούνται, ἅμα φθάσωσι τὰ 60 ἔτη, εἰς ἰσόβιον σύνταξιν 500 φράγκων. Περιπλέον ἐὰν μέλος τι παρακαταθήσῃ 15 φράγκα κατ' ἔτος διὰ τὸ τριετές αὐτοῦ τέκνον, ὅταν τὸ παιδίον φθάσῃ εἰς τὴν ἡλικίαν 60 ἐτῶν δικαιούται ὡσαύτως νὰ λαμβάνῃ ἰσόβιον σύνταξιν 542 φράγκων, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ οἱ κληρονόμοι τοῦ θέλουσιν ἀνακτήσει ὅλα τὰ κεφάλαια ἅτινα οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ ὁ ἴδιος κατέθεσαν ἐκ τῆς ἡλικίας τριῶν ἐτῶν.

Ἡ Ἀγγλία παρέχει ἡμῖν, ὡς πρὸς τὸ ἀντικειμένον τοῦτο, θέαμα μάλλον ἐκπληκτικὸν καὶ τὸ ὅποιον ὀφείλει νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν ἡμῶν. Πρὸς εἰκοσι ἐτῶν τὰ ἐξοικονομηθέντα κεφάλαια τῶν ἐργαζομένων συνεποσύντο εἰς 612 ἑκατομμύρια φράγκα, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἀποταμιευτηρίων ὁσημέραι αὐξάνει καὶ πολλαπλασιάζεται. Εἰς Γερμανίαν ὑπάρχουν 900 τράπεζαι τοῦ εἶδους τούτου, τὰ δὲ κεφάλαια αὐτῶν ὑπερβαίνουν τὰ 270 ἑκατομμύρια.

Ἐκ τούτου βλέπομεν πόσον ἐνισχύεται ἐν Εὐρώπῃ ἡ δημοσία πίστωσις καὶ πῶς μέσα ἡ κοινωνία προσφέρει πρὸς ἀνακούφισιν καὶ ἐξασφάλισιν τῶν πολιτῶν. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὴν προσωπικὴν πίστωσιν ἣτις ἐξαρτᾶται μόνον ἐκ τῆς ἐμπιστοσύνης ἣν παρέχει ὁ

ἐργάτης καὶ ἐκ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἀξίας. Ὁ ἐργάτης ὁ ἔχων ἀνάγκην προκαταβολῆς χρημάτων δύναται νὰ ζητήσῃ αὐτὰ ἀφοῦ προηγουμένως δώσῃ ἐγγύησιν καὶ ὑποσχεθῇ. εἰς τὸν λόγον τῆς τιμῆς του ὅτι θέλει πληρώσει τὸ χρέος του. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς πιστώσεως ἔλαβε μεγάλας διαστάσεις ἐν Σκωτίᾳ. Ἴδου πῶς γίνεται εἰς *Glasgow, Perth* καὶ ἄλλας τινὰς πόλεις. Ὁ γεωργὸς ὁ ἐπιθυμῶν νὰ καλλιεργήσῃ τὸν ἀγρὸν του ἢ ὁ ἔμπορος ὁ θέλων νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς ἐπιχειρήσεις του παρουσιάζεται ἐνώπιον τοῦ θησαυροφύλακος τῆς τραπεζῆς παρακολουθούμενος ὑπὸ δύο ἢ τριῶν φίλων γνωστῶν εἰς τὴν διεύθυνσιν. Οἱ τελευταῖοι αὗτοι μαρτυροῦσι περὶ τῆς τιμιότητος καὶ ἀκεραιότητος τοῦ νέου πελάτου καὶ ἐγγυῶνται διὰ τὸ ποσὸν ὑπερ ἔχει ἀνάγκην. Ἐκ τούτου ἐξάγεται πόσον ἡ ἀνάπτυξις τῆς πιστώσεως ταύτης ὑποθέτει ἠθικὴν πρόοδον ἐν τῇ ἐργατικῇ τάξει. Ὁ λαὸς τῆς Σκωτίας ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην εἶναι λίαν ἀξιοσέβαστος καὶ δικαίως θεωρεῖται ὡς ὁ ἠθικώτερος καὶ τιμιώτερος λαὸς τῆς Εὐρώπης. Μετὰ τοῦτο ἡμῶς δὲν ἐννοῶ ὅτι δὲν ὑπάρχουν καὶ εἰς ἄλλα μέρη τίμιοι ἄνθρωποι, καὶ ὑπάρχουν, ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ τιμιότης καὶ ἡ προθυμία, ἀπαιτεῖται ὡσαύτως δραστηριότης καὶ ἰκανότης ὅπως πολλαπλασιάσῃ τὰ κεφάλαια τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων.

Ἐν Γαλλίᾳ αἱ καλούμεναι πιστωτικαὶ τράπεζαι τῆς τιμῆς μετρίως ἀνεπτύχθησαν. Βεβαίως ἡ ἐπίνοια αὕτη εἶναι λαμπρὰ διότι στηρίζεται μόνον ἐπὶ τῆς τιμῆς καὶ ἠθικῆς ἀξίας τοῦ ἀτόμου, ἀλλ' ὡς φαίνεται ἡ γαλλικὴ κοινωνία δὲν ἔφθασεν εἰσέτι εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆς τελειότητος κατὰ τὸ ὅποιον ὁ λόγος τῆς τιμῆς ἐπαρκεῖ ὅπως πληρώσῃ τις τὰ ὀφειλόμενα. Ἐντούτοις εἰς μερικὰς πόλεις τῆς Γαλλίας ὑπάρχουν τράπεζαι τοῦ εἶδους τούτου ἐνθα ὁ δανειζόμενος παρουσιάζεται εἰς τὴν τράπεζαν συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἢ τῶν

γονέων του, ὅπως ζητήσῃ δάνειον ὑποθηκεῖον τὴν τιμὴν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Δύο βιβλία εἶναι ἀνοικτὰ, τὸ μὲν ὀνομάζεται *τὸ βιβλίον τῆς δημοσίας ἐπιλήψεως τῆς κοινότητος*, ἐν ᾧ καταγράφονται τὰ ὀνόματα ἐκείνων, οἵτινες διατήρησαν πιστῶς τὴν ὑπόσχεσίν των, εἰς δὲ τὸ ἄλλο τὰ ὀνόματα ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἐφάνησαν ἀξιογέροισι.

Ἐπὶ ἀπὸ ἀποκαλέσει πιστῶσιν ἀντιλήψεως, καὶ ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὸ νὰ δανειζῆ τις χρήματα ἐπ' ἐνεγύρω. Ἐννοῶ ἐνταῦθα τὰ Ἐνεχυροδανειστήρια *monts-de-piété*. Ἐκ τῶν καταστημάτων τούτων οὐ μόνον ἡ ἐργατικὴ τάξις ὠφελεῖται ἀλλὰ καὶ πολλοὶ εὐκατάστατοι, οἵτινες ἐν στενοχωρίᾳ διατελοῦντες ὑποθηκεύουσι τὰ πολύτιμα αὐτῶν σκεύη, ὅπως λάβωσι προκαταβολὴν τινὰ χρημάτων. Ἐπὶ ἀπὸ ἄλλοι τινές, ὡς λ. χ. μικροὶ ἐπιχειρηματίαι, μικροὶ ἔμποροι, οἵτινες ἐκλαμβάνουσι τὰ Ἐνεχυροδανειστήρια ὡς μέσον πιστώσεως, δι' ἧς θὰ δυνήθωσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς ἐπιχειρήσεις των, ἔπερ δὲν εἶναι ὁ προορισμὸς τῶν καταστημάτων τούτων. Ὁ προορισμὸς αὐτῶν εἶναι νὰ χρηρηθῇ βοήθειαν μόνον εἰς τοὺς ἀπόρους καὶ ἐνδεεῖς. Τὰ ἐνεχυροδανειστήρια ἐπιστήθησαν κατ' ἀρχὰς εἰς Ἰταλίαν περὶ τὸν 15 αἰῶνα, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ καταπολεμήσωσι τὴν τοκογλυφίαν τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες ὠφελοῦμενοι τῶν περιστάσεων κατεμάστιζον τοὺς δανειζομένους. Ὁ Λουδοβίκος ΙΣΤ' εἰσάξας τὰ καταστήματα ταῦτα εἰς Γαλλίαν ὠφέλησε σημαντικὰ τὸ ἔθνος του καὶ ἀπῆλλαξεν αὐτὸ ἐκ τῶν χειρῶν τῶν τοκογλύφων οἵτινες, ὡς συμβαίνει εἰσέτι εἰς πολλὰ μέρη ἐνθα τὰ καταστήματα ταῦτα δὲν ὑπάρχουσι, δανειζοῦσι πολλάκις μὲ ὑπέρογκον τόκον 30 καὶ 40 τοῖς 100.

Τὰ στενὰ ὅρια τῆς πραγματείας ταύτης δὲν μοι ἐπιτρέπουσι νὰ ἐνδιατρίψω περισσότερο εἰς τὸ περὶ ἐξοικονομήσεως σπουδαῖον ζήτημα, ὅλ' ἀπορροισθῶ μόνον

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Δ')

νὰ ὑποβάλω εἰς τὰς σκέψεις] ὑμῶν τὰς ἐξῆς πρακτικὰς συμβουλὰς.

α.) Προσπαθεῖτε νὰ πληρώνητε πάντοτε τοῖς μετρητοῖς ὅσα πράγματα εἶναι προωρισμένα διὰ τὴν προσωπικὴν σας καταναλώσειν.

β.) Πρὶν κάμνητε ὁποιοδήποτε ἔξοδον, σταθμίσατε νοερῶς τὴν ἐφήμερον ἡδονὴν μετὰ τὴν στέρησιν τῆς ἐπιούσης, δηλαδὴ ἐξετάσατε ἐὰν ἡ εὐχαρίστησις, ἣν μέλλετε ν' ἀπολαύσητε, ἰσοδυναμῆ μετὰ τὴν ἀνάγκην, ἣν θέλετε αἰσθανθῆ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, καὶ τὴν ὁποίαν ἠθέλετε ἰκανοποιήσῃ διὰ τῶν αὐτῶν χρημάτων.

γ.) Ἐπιλογίζεσθε τὸ καθημερινὸν σας ἔξοδον οὐχὶ ἐπὶ τοῦ ἡμερομισθίου σας, ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ μέσου ὅρου τῶν χρονικῶν σας ἡμερομισθίων, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας καὶ τὰς τυχαίας διακοπὰς.

δ.) Μὴ θεωρεῖτε ὡς περιττὴν οὐδεμίαν ἐξοικονομήσιν ὅσον μηδαμινὴ καὶ ἂν ἦναι, διὰ τοῦ μέσου τούτου συνηθίζετε εἰς τὴν τάξιν καὶ τὴν οἰκονομίαν, διότι κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν οἱ μικροὶ ρύακες ἀποτελοῦσι τοὺς μεγάλους ποταμούς.

ε.) Ἐὰν ἦσθε νυμφευμένοι, μὴ ἔχετε χωριστὴν βαλάντιον, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ χρήματα, ἅτινα κρύπτει τις ἐκ τῆς συζύγου του, εἶναι χρήματα τὰ ὁποῖα ἐξοδεύει ἐπὶ κακοῦ. Ἡ φρόνιμος οἰκονόμος, ἣτις ἔχει τὴν διεύθυνσιν τῆς οἰκίας, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καταλληλοτέρα εἰς τὸ νὰ διαχειρίζηται τὰ καθημερινὰ σας ἔξοδα.

ς.) Τέλος συνεθίζετε τὰ τέκνα σας εἰς τὴν οἰκονομίαν. Καθ' ἐκάστην ἐβδομάδα, ὁσάκις εἴσθε εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς διαγωγῆς των, θέσατε κατὰ μέρος μικρὸν τι ποσόν, τὸ ὅποιον θέλετε διπλασιάσει εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους. Οὕτω βαθμίδον καὶ ἀνεπισθῆτως σχηματίζετε ἐν κεφάλαιον, ἐκ τοῦ ὁποίου θέλει ὠφεληθῆ τὸ τέκνον σας ὅποτεν μεγαλώσῃ.

Τελευτῶν θεωρῶ καθῆκόν μου νὰ ὑποβάλω ὑμῖν καὶ τὰς ἐξῆς παρατηρήσεις.

47.

Μία ἐκ τῶν σπουδαιότερων ἐλλείψεων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους εἶναι ἀναντιρρήτως καὶ ἡ ἀπρονοσία. Ἐξετάζοντες τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος βλέπομεν ὅτι ἡ ἀπρονοσία τῶν Ἑλλήνων ἐξώρισε τὸν Θεμιστοκλέα, ἐξωστράκισε τὸν Ἀριστείδην, ἐπότισε τὸν Σακράτην τὸ κώνειον καὶ ἐδίωξε τὸν Δημοσθένην τὸν ἀδάμαστον ἐκείνον ρήτορα τῆς Ἑλ. ἀνεξαρτησίας. Ἡ μὲν πλεονεξία κατέστρεψε τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον, ἡ δὲ ἀπρονοσία ἐθυσίασε τὸν Νικίαν μὲ πεντήκοντα χιλιάδας στρατευμάτων εἰς τὴν Σικελίαν. Τέλος ἡ ἀπερισκεψία καὶ ἡ διχόνοια τῶν προγόνων μας ἔφερε τὴν ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς ἄλλην ἐπίσης προγενεστέραν ἐποχὴν ἀπωλέσαμεν ἕνεκεν τῆς ἀκηδεΐας καὶ τῆς ἀλαζονείας ἡμῶν οὐ μόνον τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ὑπαρξιν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἠθικὴν ἐπίδρασιν καὶ βαρύτητα ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας οἱ διέποντες τὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος οὐδόλως προνοοῦσι περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῆς. Εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι τὸ διέπον τὴν Ἑλλάδα φορολογικὸν σύστημα εἶναι ἀθλιότατον καὶ τυραννικόν, ὅτι ἡ γεωργία εἶναι ὅλως παρημελημένη, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ ἔθνους δὲν εἶναι εὐάρεστος, ὅτι αἱ ἐπαρχίαι καταθλίβονται ὑπὸ τῆς δυστυχίας, ὅτι ὁ στρατὸς ἀπορροφᾷ ἀνωφελῶς μὲγα μέρος τῶν δημοσίων εἰσοδημάτων, καὶ ὅτι οὐδεμία πρόνοια λαμβάνεται ὑπὲρ τῆς ἀξιοπρεπείας τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατελούντων ὁμογενῶν. Ἡ πολιτικὴ ἀνατροπὴ τοῦ ἔθνους παρεδόθη εἰς χεῖρας φαύλων καὶ διεφθαρμένων. Τὴν ἀρχαίαν ἀπλότητα διεδέχθη ἡ πολυτέλεια, ἡ κακοήθεια, ἡ ἐπιπολαιότης καὶ ἡ διαφθορά. Σήμερον ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος δὲν βλέπει τις ἄλλο εἰμὴ μεγίστην τάσιν πρὸς σύστασιν θεάτρων, ψιδίων καὶ ἄλλων παραπλησίων καθιδρυμάτων. Ποῖα λοιπὸν τὰ αἴτια τῆς ἐγκληματικῆς ταύτης ἀδιαφορίας; Διατὶ ἡ κατάχρησις αὕτη; Τούτο, κύριοι, προέρχεται διότι λείπει παρ' ἡμῶν πρῶτον ἡ πολιτικὴ ἐκείνη σύνεσις καὶ

ἡ ὀξυδέρκεια ἡ χαρακτηρίζουσα τὰ λοιπὰ πεπολιτισμένα ἔθνη, καὶ δεύτερον ἡ λιτότης, ἡ ἰσότης, ἡ πειθαρχία, ἡ δικαιοσύνη, ἡ θρησκεία καὶ ἡ ὁμόνοια ἡ καθιστάσα αὐτὰ μεγάλα καὶ ἰσχυρά. Ἐν Ἑλλάδι πάντες οἱ αὐτοκαλούμενοι πολιτικοὶ ἄνδρες μόνον περὶ τῆς ἐξουσίας ἐρίζουσι, παραδίδοντες εἰς χεῖρας ἀνικάνων καὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὰ σπουδαιότερα συμφέροντα τοῦ ἔθνους. Οἱ τίμιοι πολῖται παραγκωνίζονται, οἱ δὲ ἀτιμοὶ καὶ φαυλόδοιο θριαμβεύουσι καὶ προάγονται. Ἐὰν τώρα μεταδῶμεν καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν βλέπομεν ὅτι ἡ αὐτὴ ἀπρονοσία καὶ ἀσυμφωνία διέπει ὅλας τὰς ἐπιχειρήσεις ἡμῶν. Καὶ ἐντούτοις, κύριοι, ἔχομεν πολλὰς θλίψεις ἢ ἀνακουφίσωμεν, πολλὰς πληγὰς ἢ ἐπουλώσωμεν, μυρίους ἐχθροὺς ἢ καταπολεμήσωμεν, πολλὰ εἰσέτι ἢ κατορθώσωμεν. Ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ὅστις ἠδύνατο πολλὰ ὠφέλιμα ἢ πράξη προχωρεῖ βραδέως ἕνεκεν τῆς μικρᾶς ὑποστηρίξεως, ἢς ἔτυχε παρὰ τῶν ὁμογενῶν. Εἶναι ἀληθές ὅτι καὶ εἰς τὰ ἐνυπάρχοντα μέλη δὲν βλέπει τις τὴν δραστηριότητα καὶ ἐπιμέλειαν ἐκείνην τὴν χαρακτηρίζουσαν τὰ σωματεῖα ταῦτα. Ἐυστήθη ὅπως οὖν βιβλιοθήκη, ἥτις προϊόντος τοῦ χρόνου δύναται ἢ βελτιωθῆ, ἀλλὰ τίς ὁ ἀναγινώσκων; Εὐάριθμα εἶναι τὰ μέλη τὰ συχνά ζοντα καθ' ἑκάστην ἑσπέραν εἰς τὸ ἡμέτερον Ἀναγνωστήριον. Εἰς Ἑλβετίαν, κύριοι, ὅλοι οἱ πολῖται ἀναγινώσκουσι, διότι πάντες ἐννοοῦσιν ὅτι ἄνευ τῶν φώτων οὐτε πραγματικὴ ἐλευθερία δύναται ἢ ὑπάρξῃ, οὔτε ἀληθὴς εὐημερία, οὔτε πολιτισμός. Ἐκαστος πολίτης καλλιεργεῖ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ δι' ἀναγνωσμάτων εἴτε θρησκευτικῶν εἴτε καταλλήλων πρὸς τὸ ἔργον ὑπερῆραγγέλλεται. Εἰς τὴν βιομηχανικὴν ἐταιρίαν τῆς Μουλούζης, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς λογοδοσίας τοῦ βιβλιοφύλακος, 4,800 ἄτομα ἀνέγνωσαν ἐντὸς ἐνὸς ἔτους 83,170 τόμους, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἀναγνωσθέντων βιβλίων εἰς ἓν ἔτος εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ ἄνω

ῤήνου ἀνέρχεται εἰς 256,231 τόμους. Ἡ ἀνάγνωσις παρ' ἡμῶν εἶναι λίαν περιορισμένη, διότι ὁ ἡμέτερος λαὸς προτιμᾷ μᾶλλον τὰς ὕλικας ἢ τὰς πνευματικὰς ἡδονὰς, ὡς ἐκ τούτου τέρπεται ἀναγινώσκων ἄνοστα καὶ ἀνάλατά τινα μυθιστορήματα ἢ σατυρικά φύλλα, ἐκ τῶν ὁποίων οὐδεμία ὠφέλεια δύναται ἢ προκύψῃ. Πολλοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ καιρὸς λείπει εἰς αὐτοὺς, ἐννοιοὶ δὲ ὅτι ἡ ἀνάγνωσις εἶναι περιττὴ καὶ ἀνωφελής. Τότε κατὰ τὴν γνώμην τῶν τελευταίων τούτων ἢς κλείσωμεν τὰ σχολεῖα, ἢς καύσωμεν ὅλα τὰ βιβλία καὶ ἢς ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸν ἄγριον καὶ ληστρικὸν βίον. Ὁ ἀναγινώσκων καλόν τι βιβλίον οὐ μόνον συγκοινωνεῖ μὲ πᾶν ὅ,τι ὑψηλὸν καὶ εὐγενὲς ἐφεύρεν ἢ ἀνθρωπίνῃ διάνοιαν, ἀλλὰ τὰ ἦθη, ἡ καρδιά καὶ ἡ ἀνατροφή αὐτοῦ μορφώνονται. Πάντες ὁμολογοῦμεν ὅτι τὸ ἔθνος ἡμῶν δὲν εἶναι πρακτικόν, τοῦτο ἐν μέρει προέρχεται διότι δὲν ἀναγινώσκομεν ἀρκούντως ἐπιστημονικὰ βιβλία. Εἰς τὰ ἡμέτερα ἐκπαιδευτήρια ἢ σπουδὴ τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν ἀπορροφᾷ ὅλον τὸν καιρὸν τῶν μαθητῶν, τὰ δὲ βοηθητικὰ μαθήματα ἢ παραμιλοῦνται ἢ ὀλίγον σπουδάζονται. Οὕτω λ. χ. ἡ ἀριθμητικὴ, ἡ φυσικὴ, ἡ χημεία, ἡ βοτανικὴ, ἡ πολιτικὴ οἰκονομία, ἡ γεωγραφία, ἢ ἐκμάθησις τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ἢ εὐρωπαϊκὴ ἱστορία καὶ αὐτὰ τὰ ἱερὰ μαθήματα θεωροῦνται παρ' ἡμῶν

ὡς πάρεργα, ἐνῶ εἰς τὴν Εὐρώπην μεγίστη φροντίς καταβάλλεται, ὅπως οἱ μαθηταὶ ἀποκτήσωσι πρακτικὰς γνώσεις καὶ ἐξασκηθῶσι καλῶς εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Νέαν Διαθήκην. Δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ ἐκμάθησις τῆς ἀρχαίας γλώσσης ὅπως ἀνακτήσωμεν τὸν ἐθνισμὸν μας, ὑπάρχουσι μυρία ἄλλα σπουδαῖα ἀντικείμενα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ ὑπαρξὶς καὶ τὸ μέλλον ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν ὁποίων οὐδόλως προνοοῦμεν. Ἴσως ἡ ὑπερβολικὴ αὕτη λατρεία πρὸς τὸ παρελθὸν ὑπῆρξε κάπως βλαβερὰ, διότι ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὸ ἀρχαῖον κλέος ἀμελοῦμεν τὸ ἐνεστὸς καὶ δὲν φροντίζομεν περὶ τοῦ μέλλοντος. Ἡ ἀνθρωπότης ὀφείλει κατὰ φυσικὸν νόμον ἢ βαδίζει πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἢ συμμορφώνεται μὲ τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς ἐν ἣ εὐρίσκεται. Καιρὸς λοιπὸν ἢ ἐξέλθωμεν ἐκ τῆς στασιμότητος ταύτης. Ἄς ἐγκαταλείψωμεν ὀλίγον τι τὸ παρελθὸν καὶ ἢς ἀτενίσωμεν θαρραλέως πρὸς τὸ μέλλον. Ἡ θρησκευτικὴ ἀγωγὴ, ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία, ὁ συνεταιρισμὸς, ἡ πρόνοια, ἢ ἐξοικονόμησις, ἢ καλὴ πίστις καὶ ἡ δικαιοσύνη, ἰδοὺ, κύριοι, τὰ ἐλαττήρια τὰ ὑψώσαντα τὴν Εὐρώπην εἰς τὸν βαθμὸν τῆς ἰσχύος, τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς εὐημερίας. Αὐτὰ δύναται ἢ ὑψώσωσι καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, ἐὰν εἰλικρινῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως ἀκολουθήσωμεν τὴν αὐτὴν ὁδόν.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΚΡΑΤΟΣ καὶ ΒΙΑ.
 ΗΦΑΙΣΤΟΣ.
 ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.
 ΧΟΡΟΣ ΩΚΕΑΝΙΔΩΝ ΝΥΜΦΩΝ.
 ΩΚΕΑΝΟΣ.
 ΙΩ ἢ ΙΝΑΧΟΥ.
 ΕΡΜΗΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Προμηθεὺς ἐκ Διὸς κεκλοφότεος τὸ πῦρ καὶ δεδωκότεος ἀνθρώποις, δι' οὗ τέχνας πάσας ἀνθρώποι εὐροῦντο, ὀργισθεὶς ὁ Ζεὺς παραδίδωσιν αὐτὸν Κράτει καὶ Βίᾳ, τοῖς αὐτοῦ ὑπηρέταις, καὶ Ἡφαίστῳ, ὡς ἀν' ἀγαθόντες πρὸς τὸ Κανκάσιον ὄρος δεσμοῖς σιδηροῖς αὐτὸν ἐκεῖ προσηλώσαιεν. Οὗ γενομένου παραγίρονται πᾶσαι αἱ Ὠκεανίδες νύμφαι πρὸς παραμυθίαν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ὁ Ὠκεανός, ὃς δὴ καὶ λέγει τῷ Προμηθεῖ, ἵνα ἀπελθὼν πρὸς τὸν Δία δεήσει καὶ λιταῖς πείσῃ αὐτὸν ἐκλῆσαι τοῦ δεσμοῦ Προμηθεῖα καὶ Προμηθεὺς οὐκ ἐᾷ, τὸ τοῦ Διὸς εἰδὼς ἀκαμπτον καὶ θρασύ καὶ ἀραχωρήσατος τοῦ Ὠκεανοῦ παραγίρεται Ἰὼ πλαωμένη, ἢ τοῦ Ἰνάχου, καὶ μαρθάνει παρ' αὐτοῦ ἃ τε πέποιθε καὶ ἃ πείσεται καὶ ὅτι τις τῶν αὐτῆς ἀπογόνων λήσει αὐτὸν, ὃς ἦν ὁ Διὸς Ἡρακλῆς, καὶ ὅτι ἐκ τῆς ἐπαφήσεως τοῦ Διὸς τέξεται τὸν Ἐπαγον. Θραυστομοῦντι δὲ Προμηθεῖ κατὰ Διὸς, ὡς ἐκπείσεται τῆς ἀρχῆς ὑφ' οὗ τέξεται παιδὸς καὶ ἄλλα βλάσφημα λέγοντι, παραγίρεται Ἐρμῆς, Διὸς πέμψαντος, ἀπειλῶν αὐτῷ κεραυνόν, εἰ μὴ τὰ μέλλοντα συμβῆσθεσθαι τῷ Διὶ εἴπῃ καὶ μὴ βουλόμενον βροτῆ καταβραβεῖσα αὐτὸν ἀγαρίξει.

Ἡ μὲν σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Σκυθίᾳ ἐπὶ τὸ Κανκάσιον ὄρος, ἢ δὲ ἐπιγραφή τούτου Προμηθεὺς δεσμώτης.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ
ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ.

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΕΜΜΕΤΡΟΣ.

ΥΠΟ Κ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ.

Κράτος.

Εἰς χώραν μακρυνὴν τῆς γῆς ἐφθάσαμεν,
 εἰς ὄρμον Σκυθικὸν καὶ πάντη ἔρημον·
 σὺ δὲ νὰ ἐκτελέσῃς πρέπει, Ἡφαίστε,
 ὅσα παρήγγειλ' ὁ πατήρ, τοῦτον ἐδῶ
 ἔσθ' ἄν βράχον νὰ δεσμεύσῃς τὸν ἀπόκρημον
 μὲ ἀδαμάντινα καὶ ἄβρηκτα δεσρὰ
 τὸν λαοφθόρον, ὅστις σοῦ τὴν δύναμιν,
 παντέγχου πυρὸς σέλας, κλέψας ἔδωκεν
 εἰς τοὺς θνητοὺς· τοιαύτης οὗτος βέβαια
 νὰ δώσῃ ἀμαρτίας ὄφειλε ποινήν,
 τὴν βασιλείαν ἴσως μάθῃ τοῦ Διὸς
 νὰ στέργῃ καὶ νὰ μὴ φιλανθρωπεύηται.

Ἡφαιστος.

Κράτος καὶ Βία, πρὸς ὑμᾶς μὲν τοῦ Διὸς
 ἢ ἐντολὴ τελείωσ', εἰσθ' ἐλεύθεροι·
 ἐγὼ δὲ μὲ τὴν βίαν συγγενῆ θεῶν
 εἰς φάραγγ' ἄγριον νὰ δέσω δὲν τολμῶ·
 ἀνάγκη ὅμως τὸ τολμᾶν ἐξάπαντος·
 πατὴρ τοὺς λόγους ν' ἀδιαφορῶ βαρῦ.
 τῆς ὀρθοβούλου Θέμιδος βαθύφρον παῖ,
 μὲ ἄλυτα χαλεμά· ἄκων ἄκοντα
 θὰ πασσαλεύσω σε εἰς βράχον ἄγριον,
 ὅπου φωνὴν οὐτ' ὄψιν θὰ ἴδῃς ποτε
 ἀνθρώπου, ἀλλ' αἰ τοῦ ἡλίου φλόγες σοῦ
 θ' ἀλλάξωσι τὸ χροῖμα, καὶ μετὰ χαρᾶς
 τὴν νύκτα μὲ τὰ ἄστρα θὰ ἴδῃς ἄνωθεν·
 καὶ πάλιν θὰ σκορπίσῃ πάχνην ἥλιος·
 αἶε δὲ τὸ παρὸν θὰ σὲ λυπῇ κακόν·
 δὲν ἐγεννήθη ἔτι σοῦ ὁ λυτρωτής.
 τοιαῦτ' ἀπήλαυσας σὺ ὁ φιλάνθρωπος.
 θεὸς ὄργην μὴ φοβηθεῖς τὴν τῶν θεῶν
 πολλὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἔδωκας τιμὴν.
 τὸν βράχον ὅθεν τὸν ψυχρὸν θέλεις φρουρῆ
 ὄρθος καὶ χωρὶς ὕπνου, γόνυ ἄκαμπτος,
 θὰ κλαίῃς καὶ στενάξῃς ἀνωσέλητα·

ὁ Ζεὺς διότι εἶνε ἀμετάπειστος·
 τραχὺς δὲ ὅστις βασιλεύει νεωστί.

Κράτος.

Καὶ πῶς βραδύνεις καὶ ματαίως συμπαθεῖς;
 τί δὲν μισεῖς καὶ πῶς δὲν ἀποστρέφεσαι
 τὸν μισητὸν εἰς πάντας τοὺς θεοὺς ἕδν,
 ὅστις σὸν γέρας εἰς θνητοὺς ἐπρόδωσεν.

Ἡφαιστος.

Δεινὸν ἢ γνωριμία κ' ἢ συγγένεια.

Κράτος.

Ὅμοιοι γὰρ ἀλλ' ὅμως καὶ νὰ ἀπειθῆς
 εἰς τοῦ πατρὸς τοὺς λόγους εἶνε δυνατὸν;
 δὲν εἶνε τοῦτο πολὺ πλέον φοβερόν;

Ἡφαιστος.

Σκληρὸς τῶντι εἶσαι καὶ θρασὺς αἶε.

Κράτος.

Διότι τί τὸ ἔρελος τὸ νὰ θρηνηῖς
 αὐτόν; διατί λοιπὸν νὰ ματαιοπονῆς;

Ἡφαιστος.

Πολὺ τὴν τέχνην μου αὐτὴν ἐμίσησα.

Κράτος.

Τί τὴν μισεῖς; δὲν πταίει αὐτὴ εἰς αὐτοὺς
 τοὺς νῦν παρόντας πόρους, ἀληθῶς εἰπεῖν.

Ἡφαιστος.

Καὶ ὅμως ἄλλος εἶνε ἔλαχεν αὐτήν.

Κράτος.

Γίνονται ὅλα πλὴν τοῦ ἄρχειν τῶν θεῶν
 ἐλεύθερος πλὴν τοῦ Διὸς ἄλλος οὐδεὶς.

Ἡφαιστος.

Ἡξεύρω· ν' ἀντιλέξω δὲν ἔχω ποσῶς.

Κράτος.

Λοιπὸν δὲν σπεύδεις νὰ τῷ βάλλῃς τὰ δεσμὰ,
 νὰ μὴ σε ἴδῃ ὁ πατήρ βραδύνοντα;

Ἡφαιστος.

Ἴδου ψαλίδι· ἔτοιμ' ἔχω νὰ ἴδῃς.

Κράτος.

Λαθὼν αὐτόν μὲ δύναμιν διὰ χειρὸς
 μὲ σφύραν κτύπα, εἰς τὸν βράχον κάρφωσον.

Ἡφαιστος.

Τὸ ἔργον τελειώνει, δὲν ἀργοπορεῖ.

Κράτος.

Κτύπα ἀκόμη, σφίγγε, ποσῶς χαλαρά·
 διότι νὰ ἐφεύρῃ τράπους δύναται
 καὶ ἐκ τῶν ἀδυνάτων· εἶνε φοβερός.

Ἡφαιστος.

Ἐστειρώθη εἰς βραχίον ἄλυτα.

Προμηθεύς.
 Δὲν θὰ ἐκφύγη βέβαια τὴν μοῖράν του.
Χορός.
 Καὶ τί τὸ πεπρωμένον πλὴν νὰ ἀρχὴ Ζεὺς;
Προμηθεύς.
 Αὐτὸ ἀκόμη δὲν θὰ μάθῃς· μὴ ζητῆς.
Χορός.
 Βεβαίως τοῦτο, ὕπερ κρύπτεις, σοβαρόν.
Προμηθεύς.
 Νὰ ἀναφέρητ' ἄλλο, τοῦτο δ' οὐδαμῶς
 εἶνε καιρὸς νὰ λέγω, ἀλλὰ μάλιστα
 νὰ ἀποκρύψω πρέπει, ὅσον δυνατόν
 διότι τοῦτο ἂν διαφυλάττω γ' ὡς
 δεσμούς αὐτόπους φεύγω καὶ πολλὰ κακά.
Χορός. — *Στροφή ἄ.*

Ἄπαντοδύναμος μὴ
 βάλῃ στὸν νοῦν μου ποτὲ ἄλλο κράτος ἔ-
 σον,
 μηδὲ νὰ παύσω μ' ἀγνάς τῶν βοῶν θυσιάς
 προσερχομένη θεοῦς ἑστέα πατρός! τὸ ἀκοί-
 μητον βέμμα,
 μηδ' ἀμαρτήσω μὲ λόγους·
 ἀλλὰ τοῦτό μου τὸ φρόνημ' εἴθε πάντοτε
 μοι μένη.

Ἀντιστροφή ἄ.
 Πόσον ἦδ' ἴδ' ἴδ' ἴδ' ἴδ' ἴδ' ἴδ' ἴδ' ἴδ' ἴδ' ἴδ' ἴδ' ἴδ' ἴδ'
 βίον μου νῆγω πιστῶς μ' ἀγαθὴν ἐλπίδα,
 καὶ τὴν ψυχὴν νὰ τραφῶ με λαμπαδουχίας·
 βλέπουσα σὲ εἰς τὰ ἄπειρα ταῦτά σου βάλ-
 σανα φρίττω.
 ἄφοβος ὢν πρὸς τὸν Δία
 λίαν τοὺς θνητοὺς τιμᾷς αὐτογνωμόπως,
 Προμηθεῦ, σύ.

Στροφή β'.
 Ἔλα, ἴδωμεν πῶς εἶν' ἡ χάρις σου ἄχαρις,
 φίλε·
 τίς καὶ ποῦ ἡ ἰσχὺς;
 ἢ βοήθεια τίς τῶν ἀνθρώπων; δὲν εἶδες αὐ-
 τοί
 πόσῃ δύναμιν ἔχουν; σκιαί
 ὡς ὄνειρων, ἐν αἰς
 τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος πλανᾶται τυφλῶς
 καὶ ποτὲ τῶν θνητῶν
 τὴν τοῦ Διὸς ἀρμονίαν βουλαὶ δὲν παρεκ-
 βαίνουν.

Ἀντιστροφή β'.
 Ταῦτ' ἐνόησα σὴν ἐλευθρίαν ἰδοῦσ' ἐγὼ τό-
 χην,
 Προμηθεῦ, δυστυχῆ·
 τὸ διπλοῦν δέ μοι μέλος προσῆλθε ἑστέον νοῦν,
 τοῦτο δ' ἄ
 τὸ παρὸν καὶ ἐκεῖνο, ὅτε σοῦ
 τὰ λουτρά, τὴν χαρὰν
 τὸν ὑμέναιον ἐψαλλον, ὅτε μὲ δῶρα γυναικ'
 ἀδελφήν
 ἔλαβες τὴν Ἡσιότην εἰς κλίνης κοινωσίαν.
 (ἐκολουθεῖ.)

ΟΙ ΝΥΑΜ-ΝΥΑΜ.

(Ἀπόσπασμα περιουσίας ἐν τῷ Κέντρῳ
 τῆς Ἀφρικῆς.)

Οἱ ἀναγνώσαντες τὴν Ἀφρικὴν ἐνθυμοῦν-
 ται ἴσως πόσον τὸ ὄνομα τοῦτο τῶν Νυάμ-
 Νυάμ ὁ μὲν Σήφησ εὐρίσκειν εὐλογον· καὶ με-
 λίρρυτον, ὅτε κατὰ πρῶτον προσέφερθη ὑπὸ
 τοῦ Δόκτορος, ὁ δὲ Φέργουσον παρέστησεν
 ὡς ὄνομα μιᾶς τῶν μάλλον ἀνθρωποφάγων
 φυλῶν τῆς ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν Ἀφρικῆς.
 Ἐκ τῶν πολλῶν Εὐρωπαίων, οἵτινες, ἀπτό-
 ητοι καὶ ἀκάματοι τῆς στρατευομένης ἐπι-
 στήμης ὑπηρέται, εἰσέδυσαν ἐν τῷ ἐνδοτέ-
 ρῳ τῆς ἀπέριου ταύτης χώρας, μεστῆς φυ-
 σικῶν καλλονῶν ἀφ' ἐνός ἀλλὰ καὶ τῶν ὡ-
 μοτέρων θήριωδιῶν ἀφ' ἑτέρου· ἐκ τσοσούτων
 περιηγητῶν καὶ ἄλλων σοφῶν ἀνδρῶν, τῶν
 ὁποίων τὴν πρὸς ἐρεῦνας καὶ ἀνακαλύψεις
 δίψαν οὔτε τοῦ κλίματος τὸ δολοφρόνον καὶ
 τοῦ πυρετοῦ τὸ φωλεῦον εἰς τὰς χώρας ταύ-
 τας φάσμα, οὔτε παντὸς εἶδους ἄλλοι κίν-
 δυνοὶ ἐδυνήθησαν νὰ ἐλαττώσωσιν, ἐκ τῶν
 ἀληθῶν, λέγομεν, τῆς ἀνθρωπότητος εὐερ-
 γητῶν τούτων εἶναι καὶ ὁ Ἀγγλος δόκτωρ
 Σείνφουρθ (Schweinfurth), κατὰ τὰ τελευ-
 ταῖα ταῦτα ἔτη ἐπισκεφθεὶς τὰς κατὰ τὸν
 Ἄνω Νεῖλον χώρας καὶ πολυτίμους καὶ πε-

μῆργους πληροφωρίας μεταδῶσας ἡμῖν (*) ἐ-
 πὶ τοῦ βίου, τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἐπὶ τῆς
 καταστάσεως ἐν περιλήψει τῶν θερμῶν
 καὶ ἐπὶ θηριωδία διακρινομένων ἐκείνων
 λαῶν.

Ὁ Κ. Σείνφουρθ, καὶ ἄλλοτε προηγου-
 μένος ἐπισκεφθεὶς τὴν Αἴγυπτον, τὴν εἶδε
 τελευταῖον κατὰ τὰ ἔτη 1868)72. Τὸν Ἰ-
 ούλιον μῆνα τοῦ 1868 φθᾶς εἰς Ἀλεξάν-
 δρειαν καὶ ἐκείθεν μεταβᾶς εἰς Σουέζ, ἀνε-
 χώρησε διὰ Τξέδαν, ὅπου ἐπέβη Ἀραβικοῦ
 τινος πλοιαρίου ἄνευ καταστρώματος, δι'
 αὐτοῦ δ' ἔφθασε περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου
 εἰς Σουσκίν τῆς Νοβίας καὶ τὴν 1 Νοεμ-
 βρίου εὐρίσκειτο εἰς Χαρτούμ. Ἐφερε συστα-
 τικᾶς ἐπιστολὰς πρὸς τὸν Δ'ζαφέρ Πασσᾶν,
 γενικὸν διοικητὴν τοῦ Σουδᾶν, ὅστις τὸν ὑ-
 πεδέχθη, λέγει, λίαν φιλοφρόνως καὶ τὸν
 ἔθηκεν εἰς σχέσεις στενάς μετὰ τινος Κό-
 πτου Ghattas, ἐμποροῦ ἐλεφαντοδόντων,
 μόνου σχεδὸν ἐμπορεύματος ἐν τῇ χώρᾳ ἐ-
 κείνῃ ὁμοῦ μὲ τὸ τῆς σωματεμπορίας. Ἀ-
 φεῖς κατὰ τὴν 5 Ἰανουαρίου 1869 τὴν
 Χαρτούμ ἀνέβη τὸν Νεῖλον διὰ πλοιαρίου
 μισθωθέντος παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Κόπτου
 καὶ φέροντος 33 ἀνθρώπους. Μετὰ πεντη-
 κοντάωρον διάπλουν, οὗτινος τὸ τρομερώ-
 τερον ἐπεισόδιον ἦτο μάχη ἀληθῆς, ἦν ἠ-
 ναγκάσθη νὰ ὑποστῇ κατ' ἀπειραριθμίων
 σιμητῶν μελισσῶν, αἵτινες μανιώδεις ἐξείρ-
 χοντο ἐκ τῶν παρὰ τὸν ποταμὸν καλάμων,
 ἔφθασε τὴν 22 Φεβρουαρίου εἰς Ἐλ-Ρεκ,
 χωρίον ἐκ καλυβῶν ἀχυρίων, παρὰ τὰς
 ὄχθας καὶ ἐπὶ τινῶν νήσων τοῦ ποταμοῦ
 τῶν Κεμάδων ὠκαδομημένον. Τὸ μάλλον
 σημαῖνον πρόσωπον τῆς χώρας ταύτης, χώ-
 ρας τῶν Δύνκας καλουμένης, ἦτο γραΐα τις
 βαθύπλοτος (κατεῖχε 30,000 ζώων), ἥτις
 πρὸ χρόνων κατώρθωσε διὰ τῆς δυνάμεως
 αὐτῆς νὰ διατηρῆ εἰς φιλικῆς σχέσεις τοὺς
 ἰθαγενεῖς μετὰ τῶν ξένων. Ἡ γραΐα Χὸλ ἔ-
 σπευσε νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν Εὐρωπαῖον περιη-
 γητὴν. Δυσειδεστάτη τὴν μορφὴν εἶχε τὸ

δέρμα καταμέλανον, ἐρρυτιδωμένον καὶ ἐπη-
 λευμένον, φέροντα ὄρμαθὸν δακτυλίων,
 σιδηρῶν καὶ χαλκίων ἀλύσεων καὶ τεμάχια
 δερμάτων, σφαίρας ξυλίνης καὶ εἰκόνα ὀ-
 ρειχάλικα, ὅλα ἐπ' αὐτῆς κρεμάμενα. Ὁ
 μεταξὺ τῆς γραΐας καὶ τοῦ Ἀγγλοῦ περιη-
 γητοῦ χρησιμεύσας ὡς διερμηνεὺς ἤρξατο
 ἀπαριθμῶν τὰ πλοῦτη τῆς, πύσας γυναικῆς
 δούλας, πύσας νομάς καὶ ποίμνια εἶχε,
 πύσα τέλος πάντων χάλικα δακτύλια καὶ
 σιδηρᾶ ἀλύσεις ἐπλήρου τὰς ἀποθήκας αὐ-
 τῆς. Χήρᾳ μείνασα ἐκ πρώτου γάμου ὑ-
 πανδρεύθη τὸν ἴδιον υἱόν, τὸν ὄποιον ὁ
 σύζυγός τῆς ἀποθάνων ἀφήκεν, ἐκ γάμου
 προηγουμένου ἐπίσης καὶ ἐκεῖνος σχῶν αὐ-
 τόν. Ὁ νῦν σύζυγός τῆς τὴν ἔδρε καθ' ἑκά-
 στην καὶ ἐφέρετο κτηνωδῶς πρὸς αὐτήν.

Ὁ Ἀγγλος περιηγητὴς προσέφερε τῇ
 γραΐᾳ συλλογὴν ποικίλων καὶ διαφόρων στο-
 λισμῶν καὶ ἐν θρονίον ἀχυρίων, ὅπερ ἐν-
 θουσιώδης ἐκ χαρᾶς ἡ γραΐα ἀπεδέχθη. Τῷ
 ἔδωκε δὲ καὶ ἐκείνη εἰς ἀνταμοιβὴν ἐν
 πρόβατον, μίαν αἶγα καὶ ἓνα ταύρον ἧσαν
 τὰ τρία ταῦτα δῶρα ὅτι πολυτιμώτερον ἐ-
 δύνατο νὰ τῷ προσφέρῃ, διότι δυσκόλως οἱ
 Δύνκας στέργουσι νὰ χωρισθῶσι τῶν ζώων
 των. Οἱ βόες εἶναι ἀντικείμενον λατρείας
 ἀληθοῦς δι' αὐτοὺς· διὰ τῆς κόπρου τῶν ἀ-
 γελάδων κεκαυμένης σχηματίζουσι ψιμμί-
 θιον ἀφ' ἐνός καὶ μαλθακὴν στρωμνὴν ἐκ
 τέφρας διὰ τὴν νύκτα ἀφ' ἑτέρου διὰ δὲ
 τοῦ οὐροῦ τῶν ζώων τούτων οὐ μόνον πλύ-
 νονται ἀλλὰ καὶ προμηθεύονται τὸ διὰ τὸ
 μαγειρεῖν των ἄλας, μὴ ὑπάρχοντος ἄλα-
 τος ἐν τῇ χώρᾳ. Οὐδέποτε φονεύουσι ζῶον
 κερασφόνον, τρώγουσιν δὲ μόνον ὅσα τυχαίως
 ἢ ἐκ φυσικοῦ θανάτου ἀποθάνωσιν. Ἄν τις
 χάσῃ ζῶον, προθύμως ὑποβάλλεται εἰς πά-
 σαν θυσίαν, ἵνα τὸ ἐπανεύρῃ, διότι οὔτε ἡ
 σύζυγος οὔτε τὰ τέκνα του τῷ εἶναι τόσον
 προσφιλεῖ, ὅσον αἱ ἀγελάδες του. Ὄταν δὲ
 ζῶόν τι ψοφῆσθαι οἴκοθεν, τρέχουσι δρομαῖοι
 οἱ γείτονες ἵνα ἐν συμποσίῳ τὸ καταβροχθί-
 σωσιν, ἐν ᾧ ὁ ἀτυχὴς κύριος ὁ ἀπολέσας
 αὐτὸ κλείεται κατ' οἶκον περίλυπος καὶ

(*) The Heart of Africa, by Dr. F. Schweinfurth, Lord'sr 1874.

εις πένθος υποβαλλόμενος. Τὸ πένθος ταῦτο διαρκεῖ ἡμέρας ἀρκετάς πολλάκις.

Οἱ Δύνκας εἶναι φυλὴ πολυάριθμος, ἀπειρους γαίας κατέχουσα καὶ διακρινομένη ἐπὶ ἀνδρῶν. Οἱ πλεῖστοι τῶν μαύρων στρατιωτῶν τῆς Αἰγύπτου εἶναι Δύνκας καὶ αὐτὸς δ' ὁ στρατάρχης τοῦ Σουδάν Ἀδάμ Πασσάς εἰς τὴν φυλὴν ταύτην ἀνήκε. Σκληροὶ καὶ ἀδυσώπητοι πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν νικημένους, δεικνύουσι κἀποτε καὶ τρυφερὰ αἰσθήματα. Ζῶσι γυμνοὶ τὸ σῶμα, ἀποκλοῦσι δὲ σκωπτικῶς γυναῖκας τοὺς γείτονας αὐτῶν Βόγγους, τοὺς Μιτοὺ καὶ τοὺς Νυάμ-Νυάμ, διότι οὗτοι φέρουσι εἰδός τι περιζώματος. Μετὰ τοὺς Δύνκας ἐπεσκέφθη τοὺς Δίους, τοὺς Βόγγους, τοὺς Μιτοὺ, νομάδας φυλὰς πρὸς τὸ ἀνατολικώτερον μέρος κατοικοῦσας, ἔμεινε δὲ ἰκανὸν χρόνον μεταξὺ τῶν Βόγγων ἰδίως. Ὡς ἐκ τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν τῆς σωματεμπορίας ὀλίγοι ἐκ τῆς φυλῆς ταύτης μένουσι πλέον, μόνις ἔνδεκα κάτοικοι ἀνά πᾶν τετραγωνικὸν μίλιον. Ρωμαλεώτεροι καὶ στερεώτεροι πλασθέντες ἀπὸ τοὺς Δύνκας ἔχουσι τὸ δῆμα ἐρυθρὸν φαίχρουν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ κρανίου ὅλως διάφορον ἐκείνων. Αἱ γυναῖκες τῶν Βόγγων διακρίνονται ἐπιτερωτάδαι εὐσαρκία τινὲς ἐξ αὐτῶν ζυγίζουσι τριακοσίας λίτρας Ἀγγλικὰς καὶ περισσώτερον, ἀντὶ πάσης δ' ἐνδυμασίας φέρουσι ζώνην ἐκ φύλλων δένδρων, τὴν ὁποῖαν κατὰ πᾶσαν πρῶταν ἀνανεώνουν, ἐκ τοῦ δάσους συλλέγουσαι τὰ ἀναγκαῖα φύλλα.

Ἐσάκις ἢ εἰσοδία τῶν γεννημάτων εἶναι ἑλληπὴς ἢ ἐξαντληθῆ — σημειωτέον δ' ὅτι τὸ σόγγον εἶναι τὸ κυριώτερον αὐτῶν γέννημα — οἱ Βόγγοι τρέφονται μὲ χόρτα ἀγρία, πικρὰ πολὺ, ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ ὑπὸ τὴν γῆν ἀναπτυσσόμενα. Καθόσον ἀφορᾷ τὴν ζωικὴν αὐτῶν τροφήν, ἔχουσι γυπὸς ἀληθῆ ὄρεζιν. Λυσσαλέοι ρίπτονται ἐπὶ σεσηπότων λειψάνων πτωμάτων λεόντων καὶ ἀπλήστως καταβροχθίζουσι τὸ περιεχόμενον τῶν γαστέρων τῶν βοῶν τρώγουσι δὲ κατ' ἐξοχὴν ποντικούς, ὄφεις, σκορπιούς,

σκόληκας, κάμπας κτλ. Κυνηγοῦσι καὶ ἀλιεύουσι, ἔχουσι δὲ διὰ τὴν ἀλιεῖαν μηχανουργήματα λίαν εὐφυῶς κατασκευασμένα. Αἱ κατοικίαι τῶν εἶναι στερεαί, προφυλαγμέναι ἐκ τῆς ὑγρασίας καὶ μέ τινα ἄνεσις κατασκευασμένοι. Κατεργάζονται τὸν σίδηρον μετὰ θαυμασίας ἐπιτηδειότητος, μετατρέποντες αὐτὸν εἰς λόγχας, εἰς λίσγους καὶ δίσκους κακοσμήτους, τοὺς τελευταίους τούτους χρησιμεύοντας ὡς νόμισμα ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καὶ στοιβαζομένους ἐν ταῖς ἀποθήκαις τῶν πλουσίων. Κατασκευάζουσι δὲ καὶ ἄλλα διάφορα ὄπλα καὶ κοσμήματα ἐκ σιδήρου, τὰ πάντα μετὰ τῶν πολυτέλειων, ὥστε τὰ νομίζει τις ἐξεληθόντα Ἀγγλικῶν ἐργοστασιῶν. Κατεργάζονται ἐπὶ τέλους καὶ τὸ ξύλον, κατασκευάζοντες θρανία, τριβόλους, ἀρδάνια, κοπανιστήρια καὶ ἰγδύα. Ἄλλοτε μάλιστα κατέγινον, ἵνα κατασκευάσωσι καὶ ξύλινα ἀνθρώπινα πρόσωπα ἀγάλματα ξύλινα ἐκόσμουσι τὰς εἰσοδούς τῶν περιβόλων τῶν καὶ τὰς καλύβας ἢ τοὺς τάφους τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν. Ὁ μένων χῆρος σύζυγος ἔθετεν ἐν τῇ καλύβῃ τοῦ τὴν ξυλίνην εἰκόνα τῆς εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ἀπελθούσης προσφιλοῦς αὐτῷ συζύγου. Ἐστόλιζον δὲ τὰ ἀγάλματα ταῦτα διὰ περιδερτίων καὶ δακτυλίων καὶ τοῖς ἔθετον ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἀληθεῖς ἀνθρωπίνους τρίχας. Οὕτω δὲ κοσμουμένη ἡ εἰκὼν ἀνθρώπου δολοφονηθέντος ἐχρησίμευε κἀποτε πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ δολοφόνου, ἰδοὺ πῶς. Οἱ συγγενεῖς τοῦ μακαρίτου προσεκάλουν τὸ χωρίον ὅλον εἰς γῆμα, ὅπου εἰδός τι οἴνοπνεύματος, τὸ λέγῃ καλούμενον, ἐκυκλοφόρει ἐν ἀφθονίᾳ ἅμα δὲ ἡ μέθη ἔφθανε εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν, εἰσῆγαγον αἶφνης τὴν εἰκόνα τοῦ μακαρίτου, καὶ ὁ ἔνοχος ἐπροδίδετο ἐκ τοῦ τρόμου του. Σήμερον τὸ τοιοῦτον ἐξέλιπε.

Περὶ τὰ τέλη Ἰανουαρίου 1870 ὁ Κ. Σέν-φουρθ ὠφελήθη ἀπὸ περιστάσεως τινος παρυσιασθείσης καὶ ἐπεσκέφθη καὶ τὴν χώραν τῶν Νυάμ-Νυάμ. Ἦρωες μυρίων διηγήσεων κατορθωμάτων θήρας καὶ πολέμου φέρουσι

ὡς κόσμημα πικρῆμα δερμάτινον ἐν εἶδει ριπιδίου, διὸ ὠνομάσθησαν: *Οἱ μὲ οὐράν ἀνθρώποι*. (*) Οἱ Νυάμ Νυάμ παριστάνουσι ἐν μέσῳ τοῦ Ἀφρικανικοῦ τούτου κόσμου τύπον ὅλως ἰδιαίτερον, μεταξὺ Μογγόλων καὶ Μαύρων διαιρούμενον. Μέσου ἀναστήματος καὶ εὐκίνητοι ἔχουσι τὴν προτομὴν μακρὰν, τὴν κεφαλὴν στρογγύλην καὶ εὐρεῖαν, τὴν κόμην ἀφθονοὺ καὶ βοστρυχώδη, παπλεγμένην δ' ἐν σχήματι ψάθης καὶ μέχρι γονάτων σχεδὸν καταβαίνουσαν. Ἡ μορφή των δὲν ἔχει τὴν κτηνώδη ἔκφρασιν τῶν ἀληθῶν Μαύρων· οἱ ὀφθαλμοὶ των, μεγάλοι καὶ σχῆμα ἀμυγδαλοῦ ἔχοντες, σιαίζονται ὑπὸ πυκνῶν καὶ ὠραίων ὀφθαλμῶν, ἀπέχουσι δὲ πολὺ ἀλλήλων, τοῦ δ' ὅπερ μετριάξει ὀλίγον τὴν ἀγριότητα τοῦ βλέμματος. Ριν εὐθεία καὶ εὐρεῖα, στόμα μέγα καὶ παχέα χεῖλη, πῶγων στρογγύλος, ὅλα ταῦτα συμπληροῦσι τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἐν συνόλῳ ἔχει τὸ συμπαθές. Τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος διαίρειται μεταξὺ τοῦ ὄχραιοῦς ἐρυθροῦ καὶ βαθέος φαίου· διαφέρουν οὐσιωδῶς ἀπὸ τῶν χαλκόχρουν τῶν Νουβιανῶν ὑπομνησκει τὸ χρῶμα τῆς εἰς τεμάχια σκοκίλατας. Ὡς σημεῖον ἔθνομος οἱ Νυάμ Νυάμ παρεδέχθησαν διαφόρους ἐπὶ τοῦ σώματος στιγματισμούς· τετραγώνους μὲν ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τῶν κροτάφων, εἰδός τι σταυροῦ ἐπὶ τῆς γαστρῆς, γραμμὰς δ' ἐπὶ τῶν βραχιόνων κτλ. Λεπτύνουσι τοὺς κυνόδοντας αὐτῶν εἰς σχῆμα αἰχμῶν, ἵνα τοὺς μεταχειρίζονται ὅταν μεταξὺ των πολεμῶσι. Τεμάχιον φλοιοῦ σικιῆς ἐπέχει θέσιν πολλάκις πολυτελοῦς δι' αὐτοῦ ἐνδύματος, ἐν γένει δὲ ἐνδύονται μὲ δέρματα ζῶων, ἅτινα τυλίσσωσι περίξ τῶν σφυρῶν αὐτῶν καὶ ἔχουσι πάντοτε γυμνήν τὴν κεφαλὴν. Μόνοι οἱ ἀρχηγοὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ κοσμῶσι μὲ δερμάτινον κεκρόφαλον τὸ μέτωπόν των. Διάδημα ἐκ δέρματος λεοπαρδάλεως παριστάνει τὸ βασιλικὸν προνόμιον. Τὸ σύνθηρ ὄπλον των

(*) Ἴδε καὶ Ἀφρικῆς Σελ. 96.

εἶναι λόγχη μὲ μαχαίριον ἐν σχήματι δρεπάνου. Οἱ ἄνδρες κυνηγοῦν καὶ ψαρεύουν, ἢ δὲ γεωργία εἶναι ἀποκλειστικὸν τῶν γυναικῶν ἔργον. Ζῶα ἄλλα δὲν τρέφουσι, εἰ μὴ μόνον κύνια καὶ ὄρνιθας.

Εἶναι ἀνθρωποφάγοι τρομεροί. Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἀγγλος περιηγητὴς ἔβλεπεν ἕξω τῶν κατοικιῶν των κρανία ἀνθρώπινα, λείψανα τοῦ δείπνου των. Οἱ Μομπουτοῦ ἰδίως, γείτονες τῶν Νυάμ Νυάμ καὶ μεσημβρινώτερον κατοικοῦντες ἐνεποίησαν φρικωδέστεραν ἐτι ἐντύπωσιν τῷ ἡμετέρῳ περιηγητῇ. Ἀνθρωποφάγοι τρομερώτεροι, καὶ εὐφρεῖς μδλαταῦτα εἶναι, καὶ τέχνας πολλὰς γινώσκουσι, καὶ τὸν σίδηρον καὶ χαλκὸν ἐξαίρετα κατεργάζονται. Αἱ γυναῖκες των, γυμναὶ σχεδὸν, ἐφάνησαν τῷ Κ. Σέν-φουρθ καθ' ὑπερβολὴν ἀδιάκριτοι, ἐν ᾧ αἱ τῶν Νυάμ Νυάμ εἶναι πολὺ αἰδήμονες ἀπ' ἐναντίας· διὸ καὶ οἱ Νυάμ Νυάμ τὰς ἀγαπῶσι καθ' ὑπερβολὴν, οὔτε ὑπάρχει θυσία, εἰς ἣν νὰ μὴ ὑποβάλλωνται, ἵνα ἐπανακτήσωσι τὴν γυναῖκά των, ἀν τυχὸν τὴν κλέψῃ τις.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Μομπουτοῦ ὑπεδέχθη μετὰ μεγάλης φιλοφροσύνης τὸν Εὐρωπαῖον περιηγητήν. Ἐορτῆς σταλὴν φέρων, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς ὑπερμεγέθη καλύπτραν κυλινδρῶν σχῆμα ἔχουσαν καὶ μὲ πτερὰ ψιττακοῦ κεκοσμημένην, χλαμύδα ἐκ φλοιοῦ σικιῆς καὶ ἀπειρα δακτύλια χάλκινα ἀπαστράπτοντα, ὁμοίαζε πρὸς τινα τῶν μυθῶν ἐκείνων ἀρχόντων, περὶ ὧν ἀναφέρουσι οἱ ἀρχαῖοι περιηγηταί. Οὐδὲν ἔφερον ἐπ' αὐτοῦ ὑποδεικνύον ἐπαφὴν ἀνατολικῆς ἢ Εὐρωπαϊκῆς πολιτισμοῦ, ἢ το δ' ὠραίου ἀναστήματος ἀνθρώπου, εὐκίνητος καὶ ρωμαλέος καὶ ἐπὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου του ἀνεγίνωσκέ τις τὸν κόρον, τὴν πληξιν, συγχρόνως δὲ ὁμότητα καὶ ζωικὴν ἡδυσπάθειαν. Ἐτήρησεν ἀπέναντι τοῦ ἡμετέρου ξένου ἄκραν ἐπιφύλαξιν, μόνις κατεδέχθη νὰ τῷ ρίψῃ ἐν βλέμμα, ὅτε πρῶτον τὸν ἐπεσκέφθη ὁ Ἀγγλος περιηγητὴς. Ἐξήτασε τὰ διάφορα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ προσφερθέντα δῶ-

ρα, χωρίς νά δειξῆ τὴν ἐλαχίστην ἐκπληξιν ἢ συγκίνησιν. Ἦρξατο μετ' οὐ πολὺ παιανίζουσα ἡ βασιλικὴ μουσικὴ δύο σάλπιγγες κατ' ἀρχάς, τεράστια ἔργα, τῶν ὁποίων οἱ σάλπιγγαὶ διήρχοντο τὴν κλίμακα δλόκληρον τῶν φωνῶν τῆς δημιουργίας, ἀπὸ τῶν ἀναστεναγμῶν τῆς αὔρας μέχρι τῶν βρυχθμῶν τοῦ λυσσῶντος λέοντος. Ἦλθον κατόπιν αἰδοὶ καὶ γελωτοποιοί, τῶν ὁποίων εἰς ἐφαίνετο ὅτι ἦτο τὸ βασιλεύς ὁ τρελλός. Ἦγέρθη ἐπὶ τέλους ὁ βασιλεύς, ὁ Μούνζας καλούμενος, καὶ ἔλαβε τὸν λόγον, ἡ δὲ ὁμιλία του διεκόπητο ἐπανειλημμένως ὑπὸ φρενήρων χειροκροτήσεων. Μουσικὴ συναυλία, τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος βασιλεύς διηύθυνεν, ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν ἑορτήν.

Τὴν ἐπιούσαν ὁ Κ. Σέινφουρθ ἐξύπνησε πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ὁ βασιλεύς τῷ ἔστελε μίαν οἰκίαν. Ἦτο πελώριόν τι κἀνίστρον, ἐκ φυτοῦ φοινικοειδοῦς (*rotang*) πεπλεγμένον καὶ μὲ σκέπασμα ἐφωδιασμένον, τὸ ὅποιον δ' ἀμέσως προσήρτησαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ περιηγητοῦ. Οὕτω δ' ἐγκαταστάς παρὰ τοῖς Μομπουτοῦ, δὲν ἐβράδυνε νά ἔλθῃ εἰς στενοτέρας μετ' αὐτῶν σχέσεις. Τῷ ἔφερον ὄπλα, ἐργαλεῖα, φυτὰ, κρῆνια ἄπειρα, κρῆνια ἀνθρώπινα προσερχόμενα ἐκ λειψάνων φαγητῶν τῶν ἀνθρωποφάγων. Διότι ἐνταῦθα πρὸ πάντων ἀκμάζει ἡ ἀνθρωποφαγία, πλεον ἢ εἰς πᾶν ἄλλο μέρος τῆς Ἀφρικῆς. Ἄνα πᾶν βῆμα ὁ Κ. Σέινφουρθ ἀπὸ πάντα ἀνθρωποφάγιας ἔγνη, καίτοι ὁ βασιλεύς, γινώσκων τὴν πρὸς τὸ ἀπεχθές τοῦτο ἔθος ἀποστροφῆν τῶν Εὐρωπαίων, εἶχεν ἀπαγορεύσει τοῦ νά μαγειρεύωσι δημοσίως λείψανα ἀνθρώπινα. Καὶ ὁμοίως οἱ Μομπουτοῦ εἶναι πολλῶ ἀνώτεροι τῶν γειτόνων των, οἱ δὲ Νουβιανοὶ ἐκθειάζουν τὸ στερεὸν τῆς φιλίας αὐτῶν καὶ τὸ εὐγενές τοῦ χαρακτῆρός των. Ἡ μορφή των προδίδει Σημιτικὴν καταγωγὴν. Ἐντοσοῦτω αἱ ἐπισκέψεις τῶν ἰθαγενῶν ἤρχισαν νά καθίσταται ὀχληραὶ πρὸς τὸν ἡμέτερον ὁδοιπόρον. Τῶν γυναικῶν ἰδίως ἡ περιέργεια

κατέστη ὑπὲρ μέτρον ἐπαχθῆς τὸν ἠκολούθουν κατὰ βῆμα, συνοδίας ἀτελευτήτους ἀποτελοῦσαι καὶ τὰς ἐλαχίστας αὐτοῦ πράξεις κατασκοπεύουσαι.

Διήρκεσε τρεῖς ἐβδομάδας ἡ ζωὴ αὐτῆ. Καθ' ἑκάστην κυνήγια, ἑορταί, μυρία καὶ ποικίλα περίεργα θεάματα, ὧν τὸ περιεργότερον ἦτο ὅτε ἐπανῆλθεν ὁ στρατὸς φέρων τοῦ ἐχθροῦ τὰ λάφυρα. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ βασιλεύς, περιβεβλημένος στολὴν ἐκ πτερῶν καὶ οὐρῶν ζῶων κατεσκευασμένην, ἐξετέλεσεν ἐν μέσῳ κύκλου ἀποτελουμένου ἐκ τῶν ὀγδοήκοντα αὐτοῦ οὐζύγων εἰδός τι ἔθνικου χοροῦ, πηδῶν καὶ ἐξαρθρῶνων τὰ μέλη του ὡς ἀληθῆς Δερβίσης μεθυσμένος. Ἄλλην τινὰ ἡμέραν ὁ βασιλεύς ἐξέφρασεν ἐπιθυμίαν νά τῷ δωρῆσῃ ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς δύο περιφήμους κύνας, οὓς ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ. Μετὰ μακρὰς διαπραγματεύσεως ὁ Κ. Σέινφουρθ, ὅστις πολὺ ἠγάπα τοὺς κύνας τούτους, συγκατετέθη νά τῷ παραχωρήσῃ τὸν ἕνα, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅμως νά τῷ δωρῆσῃ καὶ ὁ βασιλεύς ἕνα Νάνον ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Ἀκκᾶς, τὸν ὅποιον ἤθελεν ὁ Ἄγγλος νά λάβῃ ὡς δειγμα μεθ' ἑαυτοῦ.

Γνωσταί εἰσὶν αἱ παραδόσεις τῶν ἀρχαίων περὶ λαοῦ τινος Πυγμαίων εἰς διαρκὴ πόλεμον μετὰ τῶν γεράνων διατελούντων. Καὶ οἱ Νουβιανοὶ εἶχον ὁμιλήσει τῷ Κ. Σέινφουρθ περὶ λαοῦ ἐκ Νάνων τοιούτων. « Πρὸς τὸ νότιον μέρος τῶν Νυάμ Νυάμ, τῷ εἶπον, κατοικοῦσιν ἄνθρωποι μικροῦ πολὺ ἀναστήματος, τῶν ὁποίων δὲ ἡ γενεὰς τόσοι μακρὰ εἶναι, ὥστε φθάνει μέχρι τῶν γονάτων. Οἱ νάνοι οὗτοι, μὲ λόγχας ὀπλισμένοι, εἰσδύουν ὀλισθαίνοντες ὑπὸ τὰς γαστέρας τῶν ἐλεφάντων καὶ τὰς σχίζουν, πλὴν μετὰ τὴν πτόση ταχύτητος, ὥστε ἀδύνατον νά προσφάσῃ τὸ ζῶον νά τοὺς ἀρπάσῃ. » Τῷ προσέθηκεν ὅτι τοὺς νάνους αὐτοὺς τοὺς ἔστειλλον πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν Νυάμ Νυάμ, παρ' οἷς ἐχρησίμευον ὡς γελωτοποιοί. Καὶ ὁμοίως ὁ Κ. Σέινφουρθ ἐδίσταζε νά πιστεύσῃ ὅτι ὑπάρχει λαὸς δλόκληρος Μυρμηδόνων τοιούτων. Ἡμέραν

τινὰ ὁμοίως, εὐρισκόμενος παρὰ τῷ βασιλεῖ Μούνζα, βλέπει φθάνοντα τὸν ἀρχηγὸν τῆς συνοδίας καὶ φέροντα ἐπ' ὤμων παράδοξόν τι ὄν, οὐτινος ἡ κεφαλὴ σπασμωδικῶς ἐκινεῖτο καὶ τὸ ὄποιον ἔρριπτε τρίγυρῳ τοῦ πλανήρη βλέμματι. Ἦτο Νάνος Ἀκκᾶς, ἀποτελὼν μέρος τῆς συνοδίας τοῦ βασιλέως. Ὁ Κ. Σέινφουρθ κατώρθωσε νά τὸν καθυσοχάσῃ βαθμηδὸν, διάφορα δῶρα προσφέρων αὐτῷ, καὶ ἐδυνήθη νά τὸν ἐξετάσῃ, νά τὸν μετρήσῃ καὶ ἐν ἀνέσει τὸν ζωγραφίσῃ. Ὠνομάζετο Ἀδιμοκοῦ, ἦν δὲ ἀρχηγὸς μικρᾶς ἀποικίας ὀλίγον ἐκείθεν ἀπεχούσης. Εἰς ὅσας ἐρωτήσεις τῷ ἀπηύθυνεν ὁ Κ. Σέινφουρθ ἀπάντησα στενωχωρημένος καὶ μὲ ἀόριστον τρόπον, τὸ μόνον δ' ἔπερ ὁ Ἄγγλος ἔμαθε παρ' αὐτοῦ ἦτο ὅτι οἱ Ἀκκᾶς κατόικουν εἰς μέρος τρεῖς ἡμέρας ἀπέχον ἀνατολικοδυτικῶς, ὅτι δ' ἀπετέλουν ἐννεὰ φυλάς. Αἰφνης ὁμοίως, ὡσεὶ θέλων ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀνάκρισιν ταύτην, ὁ Ἀδιμοκοῦ ἐπήδησεν ἐξω τῆς σκηνῆς τὸν ἐπανεφέρων ἐντοσοῦτω ἐν αὐτῇ καὶ συγκατετέθη νά χορεύσῃ τὸν πολεμιστήριον τῶν Ἀκκᾶς χορόν. Μ' ἔλην τὴν χιτῶν αὐτοῦ γαστέρα, τὰς μικρὰς κνήμας καὶ τὴν προχωρημένην ἡλικίαν του, ἐδειξεν εὐκινησίαν θαυμασίαν, τὰ δὲ πηδήματα καὶ αἱ λοιπαὶ γελοῖαι αὐτοῦ κινήσεις προσκάλεσαν ἐπανειλημμένως τὸν γέλωτα τῶν θεατῶν. Εἶναι τῷ ὄντι ὄξυπεριέργως ἡ εὐκινησία τῶν νάνων τούτων. Διέρχονται πολλάκις τοὺς ἀγροὺς, ὡς ἀκρίδες, ὑπερπηδῶντες τὰ ὑψηλὰ χόρτα πηλαιάζουν τοιοῦτοτρόπως τοὺς ἐλεφάντας εἰς ἀπόστασιν βολῆς βέλους, τοὶ ἐξορύττουν τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν καὶ διὰ τῆς λόγχης σχίζουν τὴν γαστέρα τοῦ ζώου.

Ὁ Ἀδιμοκοῦ ἀπεσύρθη λίαν εὐχαριστήμενος ἐκ τῆς γενομένης αὐτῷ ὑποδοχῆς. Ἐκτοτε καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἤρχοντο οἱ Ἀκκᾶς νά ἰδῶσι τὸν Ἄγγλον περιηγητὴν, μίαν ἡμέραν μάλιστα ἦλθε τάγμα δλόκληρον νάνων τοιούτων, ἀποτελοῦν τὴν συνοδίαν ἐνός τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τοῦ ἡγεμόνου. Ἐκπληκτος ὁ Κ. Σέινφουρθ, ἐκ μα-

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Δ')

κρᾶς ἐκδρομῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπανερχόμενος, εἶδεν ἐξωθεν τῆς βασιλικῆς κατοικίας στρατιὰν *μοσχομαρκῶν*, αἵτινες ἐγυμνάζοντο ὡς στρατιῶται, ἅμα δὲ τὸν εἶδον, ἤρξαντο αὐθαδῶς σκοπεύουσαι αὐτὸν διὰ βελῶν. Τῷ εἶπον τότε ὅτι ἦσαν οὗτοι Ἀκκᾶς πολεμισταί, διενεοῖτο δὲ νά συνάψῃ στενοτέρας σχέσεις μετ' αὐτῶν τὴν ἐπαύριον ἀλλὰ πρὶν ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος, ἡ στρατιὰ δλόκληρος ἐγένετο ἄφαντος. Εὐτυχῶς ὁ βασιλεύς τῷ ἔδωκεν ἕνα ἐξ αὐτῶν εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ σκύλου, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη, Νεσεβοῦ καλούμενον. Ἄμα ὁμοίως ἐπανῆλθον εἰς Χαρτοῦμ, ὁ δυστυχῆς Νεσεβοῦ ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν. Κατὰ τοὺς δεκαοκτὼ ἐντοσοῦτω μῆνας, καθ' οὓς ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς τὸν εἶχε παρ' ἑαυτοῦ, τὸν ἐσπούδασεν ἐν ἀνέσει. Εἶχε κατορθώσει νά τὸν ἐξημερώσῃ ἐξ ὀλοκλήρου, κολακεύων τὰς ὀρέξεις του καὶ ἀγογγύστως συμμορφούμενος μὲ ἕλκας τὰς ἰδιοτροπίας του. Ὁ Νεσεβοῦ ἦτο μόλις δεκαεπταετής, ὅτε περιήλθεν εἰς τοῦ Κ. Σέινφουρθ τὴν κυριότητα, ἐμέτρι δὲ τότε τὸ ἀνάστημά του 4 μέτρον καὶ 34 ἑκατοστά. Πᾶσα μετ' αὐτοῦ συνδιάλεξις ἀπέβαινε ἀδύνατος, διότι ἡ γλῶσσα τῶν Ἀκκᾶς εἶναι ἀναρθρὸς σχεδὸν, δυσκολεύονται δὲ πολὺ νά ὁμιλήσωσιν ἑτέραν γλῶσσαν ξένην. Δὲν ἐδυνήθη οὐδέποτε νά μάθῃ τὴν Ἀραβικὴν. Ἦτο λαίμαργος φοβερός, νύχαριστεῖτο δὲ πολὺ βασανίζων τὰ ζῶα καὶ μὲ βέλη κατατροπῶν ἕσους κύνας ἀπὸ πάντα καθ' ὁδόν. Συνέβη νά συνάψῃ ἡ συνοδία πόλεμον μετὰ τῶν Νυάμ Νυάμ, ὁ δὲ Νεσεβοῦ διεσκέδαζε παίζων μὲ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀποκεφαλισθέντων ἐχθρῶν. Ἄμα εἶδεν ὅτι τὰς ἔβραζον ἵνα τὰς ἐκδώρωσι, φρενήρης ἐκ χαρᾶς ἔτρεχεν ἄνω καὶ κάτω φωνάζων : *Ποῦ εἶναι, ποῦ εἶναι ὁ κατεργάρης ; Μέσα εἰς τὸ τζουκάλι !*

Οἱ Ἀκκᾶς οὗτοι ἀνήκουσι κατὰ τὸ φαινόμενον εἰς μακρὰν σειρὰν λαῶν νάνων, κατοικούντων τὰς ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν χώρας τῆς Ἀφρικῆς, ὁμοιάζουσι δὲ πολὺ μὲ τοὺς Βόσμαν καὶ ὅπως ἐκείνοι ἔχουσι καὶ οὗτοι τὰ ὠτα καθ' ὑπερβολὴν μακρὰ. Τὸ χρώμά

των ομοιάζει τὸ τοῦ ἡμικεκαυμένου καφέ, ἔχουσι δὲ κοντὰ γένεια καὶ τὴν κόμην ἐπίσης κοντὴν καὶ πολύμαλλον κεφαλὴν χονδροειδεστάτην, λαιμὸν λεπτὸν, βραχίονας μακροὺς καὶ ἰσχυροὺς, τὴν δὲ ράχιν στρογγύλην πολλὴν, τοσοῦτον δ' εὐκαμπτον, ὥστε δσάκις τρώγουσι πολλὴν, τὸ ραχοκόκαλον κοιλαινεται, ἡ δὲ ράχις ἀποτελεῖ ἐν Γαλλικῶν C. Ὁ Κ. Σέινφουρθ ἐθαύμασεν ἰδίως τὰς χεῖράς των, λεπτάς καὶ μικράς ὡς παιδίου. Εἶναι κυνηγοὶ περίφημοι, ἔχουσι μεγάλην ἰκανότητα περὶ τὸ στήναι παγίδας καὶ συλλαμβάνειν τὰ πτηνὰ καὶ ζῶα. Πανοῦργοι, κακοὶ καὶ σκληροὶ, κατέχουσι θαυμασίαν ζωηρότητα περὶ τὰς κινήσεις καὶ εὐκίνησιαν τοιαύτην, ὥστε ὁμοιάζουσι μᾶλλον πρὸς πιθήκους ἢ πρὸς ἀνθρώπους.

Ἡ συνοδία, μεθ' ἧς ἐνωθεὶς ὁ Κ. Σέινφουρθ ἐνήργει τὰς τοπογραφικὰς ταύτας ἐρεῦνας εἶχεν ὡς ἀρχηγὸν ἰθαγενῆ τινα Ἀβδέλ Σαμάτ καλούμενον, σοβαρῶς πληγωθέντα ἐν συμπλοκῇ, τὴν ὁποίαν ἐπανερχόμενοι παρὰ τοῖς Νυάμ Νυάμ ἠναγκάσθησαν ν' ἀποκορύσωσιν. Εἶχον ἀφήσει ὡς παρακαταθήκην ἰκανὴν ποσότητα ἐλεφαντοδόντων παρὰ τινι ἄλλῳ ἀρχηγῷ, τῷ βασιλεῖ Οὐάγγῳ, ὅστις μένεα ἐνδομύχως πνέων κατὰ τοῦ Χορτοσάγῳ (οὗτος ὠνόμαζον τὸν Κ. Σέινφουρθ, βλέποντες αὐτὸν διαρκῶς βοτανολογοῦντα) καὶ θέλων νὰ σφετερισθῇ τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ παρακαταθήκην, ἀπεφάσισε νὰ προσβάλη τὴν συνοδίαν ἐπανερχομένην. Ἄμα ἐφθασαν πλησίον τοῦ μικροῦ ποταμοῦ, τοῦ ἀποτελοῦντος τὰ ὅρια τῶν κρατῶν τοῦ Οὐάγγου, εὗρον τὴν διακήρυξιν τοῦ πολέμου: ἓνα στάχυν ἀραβοσίτου, ἐν πτερὸν ἀλεκτρούνης καὶ ἐν τῷ ξόν. Μετ' οὗ πολὺ ἤρξαντο τὰ βέλη τῶν ὑπὸ τὸν Οὐάγγον βροχηδὸν πίπτοντα. Ὁ Ἀβδέλ Σαμάτ προσεβλήθη διὰ λόγξης κατὰ τὴν πλευρὰν, ἡ πληγὴ ἦτο σοβαρὰ, ἀλλ' ὁ Κ. Σέινφουρθ τὸν ἐθεράπευσε. Ὁ ἐχθρὸς ἐνόμισεν ὅτι ὁ ἀρχηγὸς ἀπέθανε καὶ ἤρξατο ἀμέσως τὰς φεβρωτέρας ὑβρεῖς διευθύνων κατὰ

τῶν ὁδοιπόρων, ἀλλ' ὁ Σαμάτ διέταξε νὰ τὸν μεταφέρωσιν ἐπὶ ὑψώματός τινος, ἐκ τοῦ ὁποῦ πάλλων τὸν ἀκινάκην του, ἐπροκάλει ἐφ' ἰκανὴν ὄραν τοὺς ἐπιτεθέντας αὐτῷ. Καὶ τὴν ἐπιούσαν δ' ἐγένοντο ἀκροβολισμοὶ τινες, πλὴν κατόπιν ὁ ἐχθρὸς ἀπεσύρθη. Ἄλλ' ἕνεκα τῆς πληγῆς τοῦ Σαμάτ ἠναγκάσθησαν νὰ μείνωσιν ἐκεῖ ἐπὶ ἐβδομάδας ὀλοκλήρους, ὁ δὲ Σέινφουρθ, χωρισθεὶς τῆς συνοδίας καὶ στερηθεὶς ζωοτροφῶν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ναμβαδίσου ποταμοῦ, ὑπέστη τὰ δεινὰ τῆς πείνης, ἀρκεσθεὶς πολλάκις εἰς τροφὴν ἡμερησίαν ἐξ ἐντόμων καὶ τινων κόκκων ἀραβοσίτου. Μὴ ἀντέχων δὲ πλεῖστον ἐπανήλθε κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα εἰς τὸν περίβουλον τῶν Γάτας.

Ἦτοιμάζετο νὰ ἐπιχειρήσῃ νέαν ἐκδρομὴν παρὰ τοῖς Νυάμ Νυάμ, ὅτε πυρκαϊὴ ἐξ ἀπροσεξίας ἐκραγείσα ἐν τῇ σκηνῇ του κατὰ τὴν 4 Δεκεμβρίου ἀπέστέρωσε μέγα μέρος τῶν συλλογῶν του. Ὅλίγα μόνον ἐργαλεῖα, λόγχοι καὶ ὄπλα ἐσώθησαν ἐντομαδμοῦ, χειρόγραφα καὶ λοιπά, ὅλα κατεστράφησαν. Ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐπιστρέψωσι, διότι καὶ ὁ πρόσκοπος τῆς συνοδίας προσβλήθεις ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐφρονεῖτο. Πρὶν ὅμως ἐπανέλθῃ εἰς Εὐρώπην, ἠθέλησε νὰ ἴδῃ καὶ τὴν χώραν τῶν Κρέδδεις, ἐστίν τῆς σωματεμπορίας, ἀμαζούσης κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκεῖνον. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰανουαρίου 1871 ὑπῆρχον 2700 ἔμποροι δούλων. Περιέρχονται οὗτοι ἔπονοι τὰ χωρία, ὁ δὲ ὄνος φέρει πλὴν αὐτῶν καὶ δέκα βαμβακερὰ ὑφάσματα καὶ ἄλλα μικρὰ εἶδη πρὸς ἀνταλλαγὴν, ὅνος δὲ καὶ φορτίον ἀνταλλάσσονται μὲ τέσσαρας ἢ πέντε δούλους, τοὺς ὁποίους ὁ ἔμπορος ἐπαναφέρει πρὸς αὐτοὺς. Πλὴν τῶν μικροεμπόρων τούτων ὑπάρχουσι καὶ μεγάλεμποροι φθάσαντες μὲ συνοδίαν στρατιῆς ὀλοκλήρου ὠπλισμένης, καὶ ἀκολουθούμενοι ὑπὸ μακρῆς σειρᾶς βοῶν καὶ ὄνων πεφορτωμένων μὲ δέματα. Ἐχουσιν οὗτοι τοὺς συνεταίρους ἢ πράκτοράς των ἐν τοῖς περιβάλοις σταθεμένους, οἱ τοιοῦτοι δ' εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἰσραῖς. Ἡ τιμὴ

τῶν δούλων ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ἐθνικότητος τοῦ πωλουμένου. Οἱ Βόγγοι, ἐργατικοὶ, πειθήνιοι καὶ μὲ τὸ ἐξωτερικὸν εὐάρεστον, καλοπληρώνονται τὸ ἐναντίον συμβαίνει διὰ τοὺς Βαβούκρας, ἀνθρώπους ἀτιθάσσου χαρακτῆρος. Οἱ μᾶλλον ἐπιζήτητοι εἶναι οἱ Νούβας καὶ οἱ Κρέδεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἀρπάζουσι περὶ τὰς 45,000 κατ' ἔτος καὶ τοὺς πωλοῦσιν ἐν Αἰγύπτῳ, ἐννοεῖται δ' ὅτι ὡς ἐκ τούτου τὰ μέρη ταῦτα ἐρημοῦνται βαθμηδόν.

Τὴν 21 Ἰουλίου 1871 ὁ Κ. Σέινφουρθ ἐπανείρχετο εἰς Χαρτοῦμ, μετ' ὀλίγον ἔχασε τὸν πιστὸν αὐτοῦ νάνον Νσεβουέ, τὴν δὲ 2 Νοεμβρίου ἐπκνήθη εἰς Εὐρώπην μετὰ τριῶν καὶ ἡμίσεος σχεδὸν ἐτῶν ἀπουσίας. Ἴνα συμπληρώσωμεν δὲ τὰς περὶ τῶν νάνων Ἀγκὰς ἀνωτέρω πληροφορίας, ἄς προσθέσωμεν ὅτι καὶ κατὰ τὸν Δεκέμβριον μῆνα τοῦ ἔτους 1873, ἔπος τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκδιδόμενον *Bulletin de l'Institut Egyptien* ἀνέφερε, λέμβοι ἀφίχθησαι ἐκ τοῦ Ἄνω Νείλου εἰς Χαρτοῦμ ἐφερον τὰς συλλογὰς καὶ ἄλλα ἐγγράφα του περιωνύμου περιηγητοῦ Μιάνη, ἀποθανόντος ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Μομπουτοῦ, γνωστοῦ ἤδη καὶ ἐκ τῆς Ἀγρικῆς (Σελ. 20) τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώστασις. Μεταξὺ τῶν συλλογῶν αὐτῶν ὑπῆρχον καὶ δύο Ἀγκὰς ζωντανοί. Ἦσαν ἄρρενες, ὁ μὲν δεκαετής, ὁ δὲ δεκαετραετής, ἂν ἐκρινέ τις τοῦλάχιστον ἐκ τῶν ὀδόντων των, ὁ μὲν ἐὸς μέτρον σωστοῦ ὁ δὲ 4.11 0)0 ὕψος ἔχων χροῶμα σοκολάτας, ὀφθαλμοὶ μεγάλοι καὶ ζωηροὶ, μέτωπον προέχον, αἱ δὲ κόμαι των, τοῦ μὲν μέλαινα, τοῦ δὲ καστανόχρους, ἦσαν βοστρυχώδεις. Δὲν εἶχον σχεδὸν χεῖλην, τὸ δὲ στόμα των, ὅταν ἦναι κεκλεισμένον, ὁμοιάζει μὲ τὸ τῶν πιθήκων, μὲ τοὺς ὀποίους ὁμοιάζουσιν ἄλλως καὶ διὰ τῆς γαστρῆς, κυρτῆς ὅπως ἐκεῖνων, καὶ τοῦ ραχοκοκκάλου. Ἐχουσι τὴν ρίνα ὀλίγον σμῆν τὸς δὲ ρῶθνας ἀνοικτοὺς πολλὰ, ἐν περιλήψει δὲ δύσμορφοι, κυμαινόμενοι ἐπὶ ἰσχνῶν καὶ μεμακρυσμένων κνημῶν. Καὶ ὅμως ἀμφότεροι κατεῖχον εὐκίνησιαν

καὶ ζωηρότητα θαυμάσιον. Ἐφθασαν ἐσχάτως ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου ἐφείλκυσαν τὴν κοινὴν περιέργειαν. Ὁ Ἰταλὸς καθηγητῆς Πανσέρης, ὅστις τοὺς εἶχε φέρει ἐκ Καίρου, τοὺς ἐδώρησε τῷ Βίκτωρι Ἐμμανουῆλ. Τοὺς ἔφεραν πολλάκις εἰς τὸ θέατρον, ἐφαίνοντο δὲ πολλὴν τερπόμενοι μὲ τὴν μουσικὴν ὁ μεγαλειότερος μάλιστα αὐτῶν ἔμαθε καὶ τεμάχιον τι μελοδράματος, ὅπερ τραγωδεῖ ἀρκετὰ ἐπιτυχῶς. Τὸ μᾶλλον παρ' αὐτοῖς ἀξιοπαρατήρητον εἶναι τὸ εὐμετάβλητον τοῦ πνεύματος αἱ ἀντιθετικώτεροι πρὸς ἀλλήλας ἐντυπώσεις διέρχονται μετὰ τῆς μεγαλειτέρας εὐκολίας καὶ ταχύτητος παρ' ἀμφοτέροις.

Ὅπως δὴ ποτε τὰ δύο ταῦτα περιεργα Ἀφρικανῶν νάνων δείγματα ἔχουσιν ἀξίαν μεγάλην διὰ τὴν ἐθνογραφίαν καὶ θέλουσιν ἴσως συμπληρώσει τὰς ὑπαρχούσας σημειώσεις ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν, τῶν μᾶλλον προσεγγιζουσῶν τοὺς ἀνθρωποειδεῖς πιθήκους. Ὁ κόσμος πίθεται πλεῖστον βαθμηδὸν καθ' ἐκάστην, ὅτι ἄβυσσος ἀληθῆς χωρίζει τὸν Οὐραγοτάγγον καὶ τὸν χιμπατζὲ καλούμενον πίθηκον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς κατέχοντας τὴν κατωτάτην βαθμίδα τῆς κλίμακος τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν. Ἡ ἀνακάλυψις τῶν Ἀγκὰς ἀποτελεῖ τὸ ἀξιολογότερον μέρος τῆς περιηγήσεως τοῦ Κ. Σέινφουρθ, καίτοι δ' ἀφῆκεν ἐν Νουβίᾳ τὸν σκελετὸν τοῦ μόνου Ἀγκὰς, ὃν εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, εἰς αὐτὸν οὐχ ἦττον ὀφείλονται αἱ πρῶται ἀκριβεῖς πληροφορίες περὶ τῆς παραδόξου φυλῆς ταύτης καὶ τῆς χώρας, τῶν χαρακτῆρων καὶ ἠθῶν αὐτῆς.

B.

ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΎΛΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΜΙΚΡΑ ΛΕΣΙΑ
ΟΜΟΓΕΝΩΝ.

ΒΑΙΝΘΗΡΙΟΝ, ΚΙΡΚΑΓΑΤΣΙΟΝ
ΚΑΙ ΝΕΑΙ ΦΩΚΑΙ.

Ἀσμένως δημοσιεύομεν τὰς ἐκθέσεις, αὐτὰς ἐλάβομεν παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀνταποκριτῶν, ἀφορώσας τὴν κατάστασιν τῶν ἐν Βαϊντηρίῳ, Κιρκαγατζίῳ καὶ Νεαῖς Φώκαις Σχολείων. Ἡ προθυμία τῶν μαθητῶν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐπισυνημένων ἐγγράφων, εἶναι μεγίστη, παραλύεται ὅμως ἐν μέρει ἐκ τῆς ἀδρανείας τῶν γονέων, οἵτινες ἀποτρέπουσι τὰ τέκνα τῶν νὰ φοιτῶσι τακτικῶς εἰς τὰ σχολεῖα. Πιστεύομεν ὅμως ὅτι οἷτε γονεῖς καὶ αἱ κοινότητες αἰσθανόμενοι τὸ ἄστοπον τοῦτο θέλουσι δεῖξει περισσύτερον ζῆλον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑψηλοτέρων αὐτῶν καθηκόντων. Καιρὸς νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι μόνον διὰ τῆς καλῶς ἐννοουμένης Χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἡ Ἀνατολὴ θὰ δυναθῇ ν' ἀναγεννηθῇ καὶ ἀνακητήσῃ τὴν προτέραν αὐτῆς εὐκλείαν καὶ εὐημέριαν. Ἐπὶ τέλους σημειοῦμεν ὅτι πρὸ πολλοῦ σταλεισῶν ἡμῖν τῶν κατωτέρω σημειώσεων, ἀνεβλήθη ἐκ πληθῆος προὔπαρχος ὕλης μέχρι σήμερον ἡ δημοσίευσίς αὐτῶν, ἐνδέχεται δὲ νὰ ἐπῆλθε μεταβολή τις ἐπὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν εἰς τὰ μέρη ταῦτα διδασκάλων.

Πρὸς τὸ προεδρεῖον
τοῦ Φιλελευθ. Συλλόγου «Ὀμηρος»
Εἰς Σμύρνην.

Ἀπαντῶν εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 175 καὶ ἀπὸ 40 Ἰανουαρίου ε. ε. ἐγκύκλιον ἐπιστολήν σας πληροφορῶ ὅμως ὅτι

α) Ὁ ὑπάρχων ἀριθμὸς τῶν ἐνταῦθα ὁμογενῶν οἰκογενειῶν ἀναβαίνει τὰς ἐξακοσίας ἀριθ. (600) ὁ δὲ ἀριθ. τῶν ἀρρένων κατὰ τὴν πρὸ δύο ἐτῶν ἐνεργηθεῖσαν καταγραφὴν ἐκμέρους τῆς Κυβερνήσεως φθάνει εἰς 4250, μετὰ δὲ τῶν θηλέων εἰς 3500. Ἔναι δὲ οἰκογενεῖαι ὑπάρχουσι δύο Γαλλικαὶ καὶ μία Ἰταλική, ὧν οἱ ἀρχηγοὶ εἶναι μηχανικοὶ εἰς τὰ ἐκκοικιστικὰ βάρβακος ἐργαστάσια ὁμογενεῖς δὲ οἰκογενεῖαι πέντε ἐκ Καισαρείας πρὸ μηνῶν ἐγκατεστάθησαν ἐνταῦθα, ὧν ὅμως οἱ ἡγέται πρὸ ἐτῶν εἶχον ἐγκαταστασασταθῆ. Οὐκ ὀλίγοι δὲ νσιῶται, οἱ μὲν ὡς κηπουροὶ, οἱ δὲ ὡς ἐργάται καὶ κτίσται, καὶ ἄλλοι ὡς βιομήχανοι προσήλθον κατὰ τὸ ἐννεασετὲς διάστημα, καθ' ὃ διαμένω ἐνταῦθα, ὥστε πιστεύω ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁμογενῶν οἰκογενειῶν κῆρξε κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο κατὰ 20)00.

β) Σχολεῖα ὑπάρχουσι δύο δημόσια τῶν ἀρρένων, καὶ ἐν ἰδιωτικῶν, ὡς καὶ καὶ ἐν παρθεναγωγείοις, συνεστήθησαν δὲ ταῦτα πρὸς δεκαπενταετίας. Πρὸ ἐννεασετίας δὲ ἀφικηθεὶς ἐνταῦθα εὗρον διδασκαλὸν ἕνα καὶ μόνον τὸν μουσικολογιώτατον Μ. Σαβαΐδην, ὅστις εἶχε σχηματίσει καὶ μίαν τάξιν Ἑλληνικοῦ Σχολεῖου, ἐλάμβανε δὲ ἐτήσιον μισθὸν δέκα χιλ. ἀριθ. (10,000) ὡς διδασκάλισσαν εὗρον νεανίδα τινα ἐκ Παϊντηρίου, πρὸς ἣν ἐχορήγουν 2,000 γρ. κατ' ἔτος. Ἀπελθόντος δὲ τοῦ Κυρ. Σαβαΐδου διηύθυνε τὸ σχολεῖον ὁ ἐντόπιος Χ. Συμεὼν Κωνσταντινίδης διὰ διδάκτρων, μετὰ δὲ τοῦτον ὁ ἐξ Ἀθηνῶν Τ. Χρυσούλης μετὰ τῆς συζύγου τοῦ Ἑλένης Βαρβάτη, αὐτὸς μὲν ὡς Ἑλληνοδιδασκαλός, ἐκείνη δὲ ὡς διδασκάλισσα, ἐλάμβανον δὲ ἀμφότεροι τὸ μὲν πρῶτον ἔτος 7,500 γρ. τὸ δὲ δεύτερον 9,000 ὡς ἀλληλοδιδάκτες προσελήθη ὁ ἐκ Σάμου Ἀλέξανδρος Βοΐνης ἀντὶ 4,000 Γρ. — παυθέντος δὲ τοῦ Τιμολεόντος Χρυσούλη λόγῳ ἀνικανότητος, προσελήθη ὁ ἐκ Κορίνθου Γεώργιος Παναγίδης, καὶ ἐκτοτε ἐσηματίσθη τακτικῶν ἑλληνικῶν σχολείων τοῦτου ὁ μισθὸς ἦτο 60 λιρ. ὁθ.—διατηρηθείσης δὲ τῆς Ἑλένης Βαρβάτη ὡς διδασκα-

λίσσης, ἐπῆλθε ῥῆξις εἰς τὴν κοινότητα καὶ οὕτω ἐπαύθη ὁ καλὸς οὗτος διδασκαλός, πλὴν ἡ διαίρεσις ἐκείνη ὠφέλησε τὴν νεολαίαν, καθότι ἡ μὲν μία μερὶς διετήρησεν αὐτὸν ὡς ἰδιωτικὸν διδασκαλόν, ἡ δὲ ἕτέρα προσεκάλεσε τὸν Βασίλ. Βενετζανόπουλον καὶ οὕτω ἀρκετοὶ νέοι ἐμορφώθησαν. Πρὸς συμφιλίωσιν ὁμοῦ τῆς κοινότητος ἐγένετο χρεία ν' ἀποχωρήσῃ πάντες οἱ διδάσκαλοι καὶ νὰ προσκληθῶσι νέοι, καὶ οὕτω πέρυσσι, ὡς ἑλληνοδιδασκαλός προσελήθη μὲ μισθὸν 420 λιρ. ὁ ἐξ Ἠπείρου Δ. Λογιωτατίδης, προσλαθὼν ὡς βοηθὸν τὸν ἱερομόναχον Συμεὼν διατελοῦντα ὡς ἐφημέριον ἐνταῦθα, προβιβαθέντος τοῦ Σχολεῖου εἰς Σχολαρχεῖον. Ὡς Ἀλληλοδιδάκται δὲ προσελήθησαν ὁ ἐκ Λέσβου Γεώρ. Σιδερέλης μὲ 60 λιρ. καὶ ὁ ἐξ Ἠπείρου Βασίλειος Παππᾶ Κωνσταντίνου μὲ 30 λ. Ὡς διδασκάλισσα δὲ προσελήθη ἐξ Ἀθηνῶν ἡ ἀξιόλογος Κυρ. Ἑλένη Στεφανίδου, μαθήτρια τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀρσακείου Παρθεναγωγείου, φέρουσα διπλωμα διδασκαλίσης β' τάξεως, ἔχουσα καὶ ὡς βοηθὸν τῆς μίαν μικρὰν ἀδελφὴν τῆς ἔδωσαν δὲ καὶ πρὸς αὐτὰς ὡς μισθὸν λιρ. ὁθ. 60 ἐκτὸς τῶν ὁδοιπορικῶν ἐξόδων στερουμένη δὲ ἡ κοινότης καταστήματος δημοσίου διὰ Παρθεναγωγείου ὠκοδόμησε τοιοῦτον, ἐξοδεύσασα περὶ τὰς 750 λίρας, ὥστε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐξώδευσε περὶ τὰς 4,000 λίρας.

Τὸ ὑπέρογκον ποσὸν τῶν ἐξόδων ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου βάρβακος δαίμων, φθονήσας τὴν ταχέαν ταύτην πρόσδον ἐπέφεραν πάλιν διαίρεσιν, καὶ οὕτω ἀπῆλθον πάντες οἱ διδάσκαλοι, ἐκτὸς τῆς διδασκαλίσης, νέοι δὲ προσελήθησαν, τῶν Ἑλληνικῶν μὲν ὁ ἐκ Χίου Ἰωάννης Σίψωμος μὲ μισθὸν 70 λιρ.—ὡς ἀλληλοδιδάκται δὲ ὁ καὶ πρῶτον τοιοῦτος ἐνταῦθα Ἀλέξανδρος Βοΐνης καὶ Ἐμμ. Οἰκονομῶπουλος μὲ μισθὸν 4,000 γρ.

β.) Ὡς πρὸς τὰ ἤθη, ἔθιμα καὶ τὴν οἰκογενειακὴν ὁμιλουμένην γλῶσσαν σημειῶναι τὸ Βαινθηρίον εἶναι ἀποκία Πελο-

ποννησίων καὶ Καισαρέων, ἐπομένως ἔχουσι τὰ αὐτὰ ἤθη καὶ ἔθιμα ἐκείνων ἐν γένει οἱ κάτοικοι εἰσὶν ἠθικοὶ, οἱ πλείστοι εἶναι κτηματῖαι, ἔμποροι καὶ παντοπῶλαι, οἱ δὲ λοιποὶ ράπτται, ὑποδηματοποιοὶ, λεπτουργοὶ, ἐλαιοτρίβται, πνευματοπῶλαι, καφφεπῶλαι, κτίσται καὶ ἐργάται ὑπερτεροῦσι τοὺς ἀλλόγενεῖς συμπολίτας ὕλικῶς καὶ διανοητικῶς ἢ ἐκπτώσις τῆς τιμῆς τοῦ βάρβακος ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ ἀφορία τῶν ἐλαιοδένδρων ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐγένετο αὐτοῖς λίαν ἐπαισθητή.

γ.) Πόροι τῶν Σχολείων εἶναι οἱ ἐξῆς: πρὸ δεκαπενταετίας οἱ κάτοικοι συνελθόντες εἰς γενικὴν συνέλευσιν καὶ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀγίου Ἡλιοπόλεως καὶ τῆ εἰσηγήσει τούτου ἔδωσαν χρεωστικὰς ὁμολογίας κατὰ δύναμιν ἕκαστος, ὑποχρεούμενοι εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ τόκου πρὸς 42[00, καὶ οὕτω ἀπετέλεσαν χρεώγραφα 420,000 γρ., ἅτινα ἔπρεπε ν' ἀποφέρωσιν εἰς τὸ Σχολεῖον ἐτησίως 44,000 γρ. Ἀλλὰ μὴ γενομένης καλῆς διαχειρίσεως παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἐφόρων, ἀμελουμένων τὴν εἰσπραξίν, ἐπῆλθεν ἀντιζηλία, διότι ἄλλοι ἐπλήρωον, ἄλλοι ἐπτώχευον, καὶ ἄλλοι δὲν ἐπλήρωον, καὶ οὕτω ἐπῆλθε σύγχυσις, ὥστε μόλις σήμερον ἐκ τόκων εἰσπράττονται 5,000 γρ. β.) πόρος εἶναι ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ περιφερόμενος δίσκος ἀποφῆρων 3,000 γρ. γ.) οἱ ἐν καιρῷ τῶν ἐξετάσεων τῶν τε ἀρρένων καὶ τῶν κορασίων ἐκπιθέμενοι δίσκοι, ἀποφέροντες κατὰ μέσον ὄρον 4 — 5 χιλ. γρ. δ.) ἐνοίκιον ἐνὸς ἐργαστηρίου, καὶ εἰσόδημα ἐξ ἐλαίου 4,000 γρ. ε.) δικαιοῦματα σχολεῖου ἐκ τῶν γάμων 500 — 1000 γρ. ς.) ἐκ πιστοποιητικῶν ἐγγράφων τῆς δημογεροντίας 500 — 1000 γρ.—ὥστε τὰ ὅλικά ἐισοδήματα τοῦ Σχολεῖου φθάνουσι τὰς 45,000 περίπου γρ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ εἰς ἀλληλοδιδάκτες ὀφείλει νὰ ἦναι καὶ ψάλτης, ἔρχεται καὶ ἡ ἐκκλησία ἐπίκουρος χορηγοῦσα 3,000 γρ. κατ' ἔτος. Οἱ δὲ μισθοὶ τῶν διδασκάλων μετὰ τῶν ἐξόδων ἀναβαίνουν τὸ ποσὸν τῶν 25 χιλιάδων γρ.—

ώστε τὸ ταμείον τῶν Σχολείων δεικνύει ἔλλειμμα περὶ τὰς 7,000 γρ. Τοιαύτη ἡ σημερινή κατάστασις τῶν Σχολείων τῆς ἐνταῦθα ὁμογενοῦς κοινότητος.

Μικρὰ βοήθεια δι' ἀποστολῆς διδακτικῶν βιβλίων, Γεωγραφικῶν Ἀτλάντων καὶ 2 σφαιρῶν οὐρανοῦ καὶ ὑδρογείου διὰ τὸ μάθημα τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας, πιστεύω ὅτι ἤθελε κεντῆσει τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἐνταῦθα εὐπορούντων ὁμογενῶν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἔλλειμματος τοῦ Σχολείου καὶ δὲν ἐπέλθει παράλυσις ἤθελεν αὐτοῦ, διότι πολὺ φοβοῦμαι μήπως διὰ τὴν ἔλλειψιν χρημάτων διαλύσῃ τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον, διατηροῦντες μόνον τὸ ἀλληλοδιδασκικόν.

Ἐν Παϊντηρίῳ.

B.

Τῷ Προέδρῳ
τοῦ Φιλεκ. Συλλόγου «Ὁμηρος».

Καίτοι μετὰ προθυμίας ἀναδέχομαι πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς αἰτήσεως ὕμῶν τὸν σχηματισμὸν στατιστικῆς τῆς ἡμετέρας κωμοπόλεως κατὰ τὰ δοθέντα ὑφ' ὑμῶν αἰτήματα, ἐν τούτοις, ἐπειδὴ καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἀκριβὴς ἔρευνα αὐτῶν, μὴ ὑπαρχόντων τῶν ἀπαιτούμενων ἐγγράφων, περιορίζομαι νὰ δώσω γενικωτέρως τινὰς πληροφορίας ἐπὶ τῶν αἰτημάτων ὑμῶν, καθόσον ἐκ παραδόσεων εἰκάζεται.

A'. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁμογενῶν οἰκογενειῶν ἀνέρχεται ἤδη περὶ τὰς τριακοσίας μετὰ πληθυσμοῦ περὶ τὰς χιλιάς πεντακοσίας ψυχάς. Ὁ πρὸ δεκαετίας ἀριθμὸς φαίνεται ὅτι ἀναλόγως τοῦ νῦν ἦτο ἐλάχιστος, καθόσον λέγουσιν, ὅτι πρὸ τριακονταετίας μόλις ἀνείρχετο εἰς 100 οἰκογενείας. Διηγῶνται δὲ γέροντες ὅτι οἱ πατέρες αὐτῶν ἐφθασαν εἰς τὴν κωμόπολιν ταύτην 25 μόνον χριστιανικῆς οἰκογενείας. Ἐξῶθεν προσῆλθον οἰκογενεῖαι πάμπολλαι κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐκ τῶν περιχώρων καὶ τῶν νήσων, μάλιστα δ' ἐκ τῆς νήσου Λέσβου κατάγον-

ται αἱ πλείστα οἰκογενεῖαι, καὶ δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἡ χώρα αὕτη ἀποικία Λεσβιακή. Καὶ νῦν ἔτι προσέρχονται ἐξῶθεν οἰκογενεῖαι, μάλιστα δὲ ξένοι μεταβαίνοντες καὶ ἀπὸ τὰ πρὸς τὸ ζῆν πορίζομενοι ἀποκαθίστανται νυμφευόμενοι ἐνταῦθα.

B'. Τὰ Σχολεῖα ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκογενειῶν ἔλαβον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀνάλογον αὐξήσιν. Ἦδη ὑπάρχουσι Σχολεῖον ἀλληλοδιδασκικὸν περιλαμβάνον ὑπὲρ τοῦς 150 μαθητὰς μετὰ δύο διδασκάλων (ὧν ὁ εἰς διὰ τὰ νήπια, καὶ πρὸς τήρησιν τῆς εὐταξίας τῶν παιδῶν ἐν τῷ σχολείῳ καὶ καθ' ὁδόν). Σχολεῖον Ἑλληνικὸν περιέχον περὶ τοὺς πενήκοντα μαθητὰς μεθ' ἑνὸς διδασκάλου, καὶ Παρθενωγωγεῖον μεθ' ἑκατὸν ὡς ἔγγιστα κορασιῶν καὶ μιᾶς διδασκαλίσης. Ὁ χρόνος τῆς συστάσεως τῶν ἀνωτέρω δύο σχολείων ἀνέρχεται πρὸ τεσσαρακονταετίας, τοῦ δὲ Παρθενωγωγείου πρὸ δεκαπενταετίας. Αἱ ἀπαιτούμεναι δαπάναι πρὸς μισθοδοσίαν διδασκάλων καὶ λοιπὰ τῶν Σχολείων ἐξοδα (τῶν διδασκάλων ὁ μὲν τοῦ Ἑλλ. Σχολείου λαμβάνει ἐτησίως περὶ τὰς 7-8 χιλιάδας γροσίου, τοῦ δὲ ἀλληλοδ. ἀμφότεροι περὶ τὰς 6 χιλιάδας καὶ τοῦ Παρθενωγωγείου περὶ τὰς 4 χιλιάδας) ὑπερβαίνουσι τὰς 20 χιλιάδας γροσίων. Διατηροῦνται δὲ ἐκ τούτου τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκ τῶν γινομένων συνήθων συνεισφορῶν. Διδασκάλους ἀριθμοῦσιν ἀπὸ τῆς συστάσεως τῶν Σχολείων περὶ τοὺς τριάκοντα, ἅπαντας ξένους, ὧν ἡ πατρις διάφορος ἐστὶ. Τὸ Ἑλλ. Σχολεῖον περιέχει δύο τάξεις πρώτην καὶ δευτέραν Ἑλληνικοῦ, ὧν τὰ μαθήματα προσδιορίζονται ὡς ἔγγιστα κατὰ τὸ πρόγραμμα τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς. Ἐν γένει δὲ ἡ πρόοδος τῶν Σχολείων δὲν εἶναι τόσον εὐχάριστος ἀναλόγως τῶν δαπανῶν, μάλλον δὲ ὀπισθοδρομοῦσι τὰ Σχολεῖα. Κύριον αἷτιον τούτου εἶναι ἡ συχνὴ τῶν διδασκάλων μεταλλαγή, καὶ τὸ ὅτι οἱ γονεῖς τῶν παιδῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μολονότι ἐγνώρισαν τὰ ἐκ τῆς παιδείας προερχόμενα

καλὰ, δὲν ἐφθασαν εἰσεῖτι εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ νὰ ἐκτιμῶσιν ἀξίως τὰ γράμματα, καὶ ἐμποδίζουσι τὰ τέκνα τῶν ἀπὸ τοῦ νὰ φοιτῶσι τακτικῶς εἰς τὰ Σχολεῖα.

Γ'. Κατὰ τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, οἱ ὁμογενεῖς ὑπερβαίνουσιν ἀσυχρήτῳ τῷ λόγῳ τοὺς λοιποὺς κατοίκους, καθόσον ἀρκούντως ἐπέδωσαν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν πολιτισμὸν. Ἡ οἰκογενειακὴ λαλουμένη γλῶσσα εἶναι ἀρκετὰ διωρθωμένη οὐδόλως διαφέρουσα τῆς αὐτῆς ὁμιλουμένης. Καὶ ἐπὶ τούτῳ δὲ καυχᾶται ἡ πόλις αὕτη ὅτι διαφέρει τῶν πλησιόχωρων ὁμογενῶν, οἵτινες, καίπερ συγκοινωνίαν καλλιτέραν ἔχοντες μετὰ τῆς Σμύρνης καὶ ἄλλων πεπολιτισμένων χωρῶν, λαλοῦσι γλῶσσαν διεσθαρμένην ἢ ἀνάμικτον μετὰ τῆς τουρκικῆς. Τὸ ἐπάγγελμα τῶν ὁμογενῶν ἐν γένει εἶναι τὸ ἐμπόριον, ὑπερσχεδὸν εἶναι εἰς χεῖρας αὐτῶν καὶ μικρὰν δὲ γεωργίαν ἔχουσι. Ὑλικῶς ἔμωσι ὑπολείπονται τῶν ἐθωμανῶν κατοίκων, καθόσον οὗτοι ἔχουσι γαίαν καλὰς καὶ πολλὰς, ἀς καλλιεργοῦσι δι' ἰδίων χειρῶν. Ἐχουσι δὲ καὶ τὰ οἰκογενειακὰ αὐτῶν ἐξοδα ὀλιγώτερα.

Δ'. Οἱ ἀλλογενεῖς κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως Κιρκαγασίου εἶναι Μωαμεθανοί, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ πλεῖστον στοιχεῖον, καὶ ἀνέρχονται εἰς 2500—3000 οἰκογενείας περιλαμβανούσας περὶ τὰς 45 χιλιάδας ψυχῶν. Ἀρμένιοι περὶ τὰς 150 οἰκογενείας καὶ τινες Ἰουδαῖοι. Κατὰ τὸν πολιτισμὸν οἱ μωαμεθανοὶ ὑπολείπονται πολὺ τῶν λοιπῶν τὰ Σχολεῖα αὐτῶν εἰσιλιαν παρημελημένα καὶ ἀτάκτως διωργανισμένα. Τὰ ἐν αὐτῷ διδασκόμενα τέκνα τῶν σπουδάζουσι τυπικῶς τὰ τῆς θρησκείας αὐτῶν γράμματα, εἰς τὰ ὅποια ποτὲ δὲν δύναται νὰ τελειοποιηθῶσιν, ἔστω καὶ ἂν ἐπὶ εἰκοσαετίαν σπουδάσωσιν. Ἐσχάτως ἰδρύθη καὶ ἐνταῦθα διαταγῇ τῆς κυβερνήσεως Σχολεῖον διὰ τὴν μέσσην ἐκπαίδευσιν καλῶς διωργανισμένον, τοῦ ὁποῦ ὅμως ὁ σκοπὸς εἰσεῖτι δὲν ἐπραγματοποιήθη.

Ε'. Ἐν γένει οἱ χριστιανοὶ ὑπερβαίνουσι τοὺς λοιποὺς κατὰ τὰ ζῆτα καὶ τὸν πολιτισμὸν. Κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα ἔτη ἔδωσαν ἀρκετὴν ὄθησιν εἰς τὰ γράμματα μιμούμενοι τὰ γείτονα πεπολιτισμένα μέρη. Δυστυχῶς ἡ πρὸ τριετίας συμβῆσα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ πυρκαϊά, ἡ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὁμογενῶν οἰκῶν ἀποτεφρώσασα ἐπέφερον ὀπισθοδρόμησιν τινὰ. Ἐντούτοις ἐσχάτως πρὸ πολλοῦ καταβάλλεται προσπάθεια πρὸς σύστασιν Συλλόγου καὶ ἐνταῦθα, ὅστις ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως καταλλήλου οἰκῆματος ἄχρι τοῦδε ἀνεβλήθη. Πρὸ τίνος δὲ οἰκῆμα ὁπωσοῦν κατάλληλον ἰδρύεται, καὶ ὅσον οὐπω ἐλπίζεται ἢ πραγματοποιήσιν.

Ἐν Κιρκαγασίῳ.

K.

Πρὸς τὸν ἀξιότιμον Πρόεδρον
τοῦ Φιλεκ. Συλλόγου «Ὁμηρος».

Εἰς ἀπάντησιν τῶν ἀπὸ 10 λήξαντος μηνὸς διακοινωθέντων ἡμῖν σὰς λέγομεν ὅτι:

A'. Ὡς πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως μας διαβεβαιούμεν ὑμᾶς, καθόσον ἐκ διαφόρων πηγῶν ἠρώσθημεν, ὅτι ἅπασαι αἱ οἰκογενεῖαι πρὸ δεκαετίας ὑπῆρχον ἀμφοτέρων τῶν μερῶν σχεδὸν 680, ἐξ ὧν αἱ τετρακοσῖαι τριάκοντα οἰκογενεῖαι ἦσαν Γραικικαί, αἱ δὲ 250 ἐθωμανικαί, σήμερον δὲ ὁ πληθυσμὸς ἁπασῶν τῶν οἰκογενειῶν ἀναβαίνει ἀμφοτέρων τῶν μερῶν εἰς 950, ἐξ ὧν αἱ μὲν 740 εἰσὶ γραικικαί, αἱ δὲ 210 ἐθωμανικαί. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῶν μὲν ὁμογενῶν ἀναβαίνει εἰς 3300, τῶν δὲ ἐθωμανῶν εἰς 900—1000 (καθότι οὗτοι δὲν παραδέχονται καταμετρήσεις.) Ἄπασαι δὲ αἱ οἰκογενεῖαι εἰσι αὐτόχθονες, ἐκτὸς 10—15 οἰκογενειῶν μετοικησάντων ἐκ Σμύρνης, Λέσβου καὶ Χίου, καὶ 30 οἰκογενειῶν ἐκ Κύθου, καὶ τούτων πρὸ πολλῶν χρόνων.

B'. Ὡς πρὸς τὰ Σχολεῖα.

Ἐν τῇ πόλει μας ὑπάρχουσι δύο ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα ἀρρένων, ἧτοι ἀλληλοδιδασκτικόν, εἰς τὸ ὁποῖον σπουδάζουσι ὑπὲρ τοὺς 150 μαθητὰς, ἤθελον δὲ προσέλθει καὶ ὑπὲρ τοὺς 250, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ στενοῦ χώρου τοῦ καταστήματος ἀποβάλλονται. Τὸ σχολεῖον δὲ τοῦτο διευθύνεται παρ' ἐνὸς μόνου διδασκάλου ἄνευ βοηθοῦ ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως πόρων. Μαθήματα διδάσκονται, ἀνάγνωσις, ἀρχαὶ γραμματικῆς, γραφὴ καὶ πρακτικὴ ἀριθμητικὴ μέχρι τῆς διαιρέσεως· διδάσκαλοι δὲ ἐχρημάτισαν πρὸ δεκαετίας ἐν αὐτῷ, οἱ ἐξῆς: Δ. Ζάκας Πελοποννήσιος χρόνος 2 μὲ μνησίον μισθὸν γρ. 400. Παναγ. Οἰκονομίδης Σμυρναῖος χρόνος ἐκτὼ μὲ μισθὸν γρ. 300, καὶ ὁ νῦν διδάσκων Θεμιστοκλῆς Χατζόπουλος Κωνσταντινουπολίτης διατρέχει ἤδη τὸ τρίτον ἔτος μὲ μισθὸν 400 γρ.—καὶ ἐν Ἑλληνικῶν σχολεῖον πρὸ δύο σχεδὸν χρόνων συστήθην, ἐν ᾧ κατὰ μὲν τὸ παρελθόν ἔτος ἦσαν μαθηταὶ δέκα ἐκτὼ, διαιρούμενοι εἰς 2 τάξεις, εἰς αὐτὸν δὲ ἐδίδαξεν ὁ Ἀγαθάγγελος Καστοριάδης Κωνσταντινουπολίτης μῆνας ἕξ μὲ μισθὸν γρ. 580· νῦν δὲ ὑπάρχουσι μαθηταὶ 28 διαιρούμενοι εἰς 3 τάξεις, ἕξ ὧν 10 μὲν ἀνήκουσιν ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ τάξει, 10 ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ ἐκτὼ ἐν τῇ μικροτέρᾳ, ἐτοιμάζονται δὲ νὰ προβιβασθῶσι καὶ 5—6 ἐκ τοῦ ἀλληλοδιδασκτικῶν διευθύνεται ὑφ' ἐνὸς καὶ μόνου διδασκάλου, σπουδάζαντος ἐν Ἑλλάδι καὶ ὀνομαζομένου Ἰωάννου Δαπόττη, μὲ μισθὸν γρ. 6,000 τὸν χρόνον, ἀρξαμένου τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου· μαθήματα διδάσκονται, Ἑλληνικὰ μετ' ἐφαρμογῆς τεχνολογικοῦ, ἱερ. Ἱστορία, ἱερ. Κατήχησις, Ἑλλ. Ἱστορία, Γεωγραφία καὶ Ἀριθμητικὴ. Ἀμφότερα τὰ ἐκπαιδευτικὰ ταῦτα καταστήματα εἰσι πάντῃ ἑλλιπῆ, καθότι ἡ συντήρησις αὐτῶν συνίσταται οὐχὶ ἐκ παγίων πόρων, ἀλλ' ἐξ ἐκτάκτων συνεισφορῶν· στεροῦνται δὲ βιβλιοθηκῶν καὶ ἄλλων ἀναγκαίων, καὶ οὔτε Παρθεναγωγεῖον ὑπάρχει, ἕνεκα, ὡς προεῖπον, ἐλλείψεως πόρων. Ἦδη δὲ φρον-

τίζουσιν ὀλίγοι τινὲς ὅπως ἀναγείρωσι σχολεῖα διὰ τὰ ἄρρενα, τὸ δὲ νῦν εὐρισκόμενον νὰ μετατραπῆ εἰς Παρθεναγωγεῖον· ἀλλὰ καὶ τούτων μόλις ἐφάνησαν οἱ τοῖχοι ἐξέχοντες ἓνα πῆχυν τῆς γῆς, καὶ ἔμεινε, καθότι ἐξωδεύθησαν αἱ ὀλίγαι συνεισφοραὶ ὀλιγαριθμῶν φιλομούσων, ἐλπίζουσι δὲ ἤδη εἰς τὰ κυκλοφοροῦντα γραμμάτια τῶν λαχείων.

Ἰθωματικὸν σχολεῖον ὑπάρχει ἐν ἀλληλοδιδασκτικῶν κατ' ὄνομα μόνον καὶ τοῦτο ἰδιοσυντήρητον.

Γ'. Ὡς πρὸς τὰ ἦθη ἔθιμα καὶ ἐπαγγέλματα.

Τῶν μὲν γραικῶν τὰ ἔθιμα ὡς καὶ τῶν τούρκων εἰσὶν ὁμοιόμορφα μετὰ τῶν κατοίκων τῶν ἄλλων τῆς Ἀσίας πόλεων· ὡς πρὸς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, ὁ μὲν λαὸς τῶν γραικῶν τῆς πόλεώς μας ἐστὶ ἀγχίνους καὶ ἐπιδεικτικὸς πάσης μαθήσεως, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀμαθῆς καὶ δεισιδαίμων καὶ ἄμοιρος τεχνῶν, ἡ δ' αἰτία ἐκ τῆς κακῆς προγενεστέρως διοικήσεως καὶ τῆς πρὸς τὴν μάθησιν ἀδιαφορίας αὐτῆς· καταγίνεται δὲ εἰς μόνην τὴν ἀμπελοργίαν καὶ γεωργίαν εἰσι καὶ τινες λιθοτόμοι, παντοπῶλαι καὶ καφεπῶλαι· εἶναι δὲ λίαν ἐνεργητικὸς καὶ ἐργατικὸς ὁ λαὸς· ἡ δὲ συντεχνία τῶν λιθοτόμων εἰσὶν ἄσωτοι· οἱ δὲ ἰθωμανοὶ στάσιμοι.

Δ'. Ὡς πρὸς τὰ πλησιόχωρα μέρη.

Δύο ἡμισυ ὥρας μακρὰν ἡρῶν ὑπάρχει ἡ κωμόπολις Παλ. Φωκῶν, ὑπάρχει δὲ πληθυσμὸς ἰσόβαθμος τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὁμοιόμορφος δὲ κατὰ τὴν διανοητικὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν ἀνάπτυξιν· ὑπάρχουσι δύο σχολεῖα ἀρρένων ὡς καὶ Παρθεναγωγεῖον καὶ ἐκπαιδευτικὸν κατάστημα νεόδμητον.

Σουβουτσούκια χωρ. κατοικούμενον ἐκ 30 οἰκογενειῶν, ἀπάντων γραικῶν ἄνευ σχολείου.

Γκερέγκλοῖ κατοικούμενον ἐξ 60 οἰκογεν. ἀπάντων γραικῶν μὲ γραμματοδιδασκαλεῖον ἐξ 25 μαθητῶν.

Κουσπεγ.λῆ κατοικούμενον ἐξ 100 οἰκογενειῶν, ἐξ ὧν 85 ἰθωμανικαὶ καὶ 15

γραικικαὶ ἄνευ σχολείων. Οἱ ἰθωμανοὶ εἰσι ταραχοποιοὶ καὶ κακίστης διαγωγῆς.

Λουπουνάρι ἐκ 30 οἰκογεν. ἰθωμανικῶν.

Τσακμακλῆ ἐκ 45 οἰκογενειῶν γραικῶν μὲ γραμματοδιδασκαλεῖον, εἰς 8 διδάσκονται 15 παῖδες· αἱ πλείεσται οἰκογενεῖαι μετόκησαν ἐκ Λέσβου.

Μπόσκλοῖ ἐκ 30 οἰκογενειῶν ἰθωμανικῶν ἀμαθεστάτων καὶ βαρβάρων.

Ἀράβ Τσιφλίκι ἐκ 40 οἰκογενειῶν γραικῶν μὲ γραμματοδιδασκαλεῖον περιέχον 15 μαθητὰς. Αἱ πλείεσται τῶν οἰκογενειῶν ἐκ Πελοποννήσου καὶ Λέσβου.

Ἄλλῃ Ἀγῶ Τσιφλίκι ἐξ 125 οἰκογενειῶν γραικῶν, μὲ σχολεῖον ἀλληλοδιδασκτικὸν ἐκ 40—45 μαθητῶν· αἱ οἰκογενεῖαι μετόκησαν ἐκ Λέσβου αἱ πλείεσται.

Ἄπαντες οἱ κάτοικοι τῶν ἀναφερομένων χωρίων κατέχονται ὑπὸ πλείεστης ἀμαθείας καὶ δεισιδαιμονίας καὶ ἠθῶν ἀναγωγῶν· καὶ τοῦτο ἐκ τῆς ἀμαθείας.

Ἡ ἀπόστασις τῶν χωρίων εἶναι μία ἕως δύο ἡμισυ ὥραι ἐκ τῆς πόλεώς μας.

Ν. Φῶκαι.

Β.

ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ.

(Κατὰ τὸν V. Hugo.)

Πολλὰ λίμναι, τὰς ὁποίας δὲν φιλεῖ πνοὴ ἀέρων,
Διπλοῦν θέαμα συχνάκις παριστάνουν διαφέρον·
Ἐπιφάνειαν, καθρέπτην οὐρανῶν ἀκτινοβόλων,
Καὶ βυθὸν, δυσῶδες λίκνον καθαρμάτων ἰοβόλων.

*

Ἐν τῷ κόσμῳ πλείεστοι ὅσοι φύσιν ἔχουσιν ὁμοίαν
Εἰς τὸ πρόσωπον ἀγάπην, εἰλικρίνειαν, φιλίαν,
Ἐστὴν καρδίαν δὲ κακίαν, δολιότητα καὶ πάθος·
Τὸν παράδεισον ἴστα χεῖλη καὶ τὸν Ἄδην εἰς τὸ βάθος.

Φ. Α. Β.

ΤΑ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΟΥ ΛΛΟΥ.

Ἡ συστάσα προστατευτικῆ τῶν ἀγιοπαίδων ἐταιρία ἐξελέξατο θέσιν τινὰ κατ'ἀλλήλον ἐν τῇ πολυανθρωποτέρᾳ ὁδῷ πλησίον τοῦ Τελωνείου κειμένην, ὅπως συστήσῃ τὸ πρῶτον οἶκμα διὰ τοὺς ἀπύρους παῖδας. Ἀγοράσασα δὲ μεγαλοπρεπὲς λιθόκτιστον οἰκοδόμημα ξενοδοχείου, διευθετήσασα αὐτὸ καταλλήλως καὶ κατασκευάσασα τὰ μὲν σανιδώματα σιδηρᾶ τὰς δὲ στήλας ἐκ χυτοῦ σιδήρου, ὅπως ἀσφαλίσῃ αὐτὸ ἀπὸ τῶν συχνῶν ἐν Ἀμερικῇ πυρκαϊῶν, ἔδαπάνησεν ὑπὲρ τὰς 400, 000 δολλαρίων.

Κατασκευάσασα ὡσαύτως καὶ εὐρέα καταστήματα ἰσογείως τῆς ἔδου, καὶ λίαν ἐπικερδῶς ἐνοικιάζουσα διὰ διαφόρους ἐργασίας αὐτὰ πλὴν καπηλείων, παρέχει ἀρκετὸν ὄφελος τῷ ἰδρύματι. Ἐν τῇ πρώτῃ ὄροφῃ εὐρίσκειται τὸ σχολεῖον καὶ τὸ οἶκμα τοῦ διευθύνοντος ἢ τοῦ ἐπιμελητοῦ, τοῦ ἀξιολόγου Ὁκονορ, ἀπ' ἀρχῆς ἐν τῷ οἰκῆματι προσελθόντος. Ὀλίγιστοι ἀνεδείξαντο τοσοῦτον ζῆλον, ὡς ὁ ἰκανὸς οὗτος ἀνὴρ, ὃ εἰς στρατιωτικὴν πειθαρχίαν διατηρῶν αὐτὸ, ἐν ᾧ ἐπικρατεῖ πάντοτε καθαριότης ὡς ἐν ἀληθεῖ πολεμικῷ πλοίῳ. Τὸ σχολεῖον σύγκειται ἐκ τινος αἰθούσης εὐαέρου καὶ καλῶς πεφωτισμένης, ἐν ᾗ κατὰ πλάτος ἐκτείνονται τὰ θρανία ἐκ μέλανος ξύλου κατασκευασμένα. Ἐπὶ τῶν τοίχων κρέμονται πίνακες ἀναγνώσεως, ἢ διάφορα παραγγέλματα σοφίας πρακτικῆς εἶνε ἐπιγεγραμμένα. Ἐν τῇ εὐρείᾳ δὲ ταύτῃ αἰθούσῃ πλείστα ὄσα παῖδια δύνανται ἐν ἀνάσει νὰ καθήσονται. Παρὰ τῇ θύρᾳ ὑπάρχει μεγάλη τράπεζα, τῆς ὁποίας τὸ σурτάριον κρατεῖ κεκλεισμένον μέγας κλειδός· ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας δὲ τῆς τραπέζης ταύτης ὑπάρχει σειρὰ ὀπῶν παραμήκων, ἐν αἷς τὸ παιδίον εἰσερχόμενον ἀποθέτει, ἂν θέλῃ,

τὸ ἐξοικονομήσαν ἀργύριον. Τοῦτο εἶνε τὸ μέγα κιβώτιον, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐλέχθη καὶ τοῦ ὁποίου τὸ περιεχόμενον κατατίθεται εἰς τὴν ἐξοικονομητικὴν τράπεζαν.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ ὄροφῃ παράκεινται αἱ σιδηρᾶ κλίνας, κατὰ πολλὰς σειρὰς ἐκτείνόμεναι καὶ ὁμοιάζουσαι πρὸς τὰς κλίνας τῶν ἀτμοπλοίων, διαφέρουσαι ὁμῶς κατὰ τὸ εὐάερον, οὗ αἱ τελευταῖαι στεροῦνται. Τὸ δάπεδον τοῦ οἰκῆματος ἀπαστράπτει, ἐν γένει δὲ ὅταν διατελῇ ἐν αὐστηρᾷ καθαριότητι. Ἐκαστον παιδίον ἔχον ἰδίαν κλίνην καθ' ἑλὰ τὰ ἀναγκαῖα κατηρητισμένην, κοιμᾶται ἐπ' αὐτῆς μόνον. Τῇ αἰτήσῃ δ' αὐτοῦ δίδεται κιβώτιον, ἐν ᾧ ἀποθέτει τὰ περισσεύοντα τῶν φορεμάτων αὐτοῦ καὶ τὰ ἐργαλεῖα τοῦ ἐπαγγέλματός του. Παρὰ τῷ κοινῷ κοιτῶνι ὑπάρχει τὸ δωμάτιον τοῦ καλλωπισμοῦ, ἐνθα εὐρίσκουν ὕδωρ χλιαρὸν, σάπωνας, κτένια, ψήκτρας· παρ' αὐτῶν δὲ ὑπάρχει καὶ ἰδιαίτερον δωμάτιον διὰ λουτρά. Ἀκολουθῶς παράκειται τὸ ἐστιατώριον, ὅπου τὰ παῖδια τρώγουσι, καὶ ἡ αἰθουσα τῆς γυμναστικῆς, ἐν ᾗ φαιδρὰ ἀπεκδύονται εἰς τὰ διάφορα γυμνάσματα, ἀναρριχώμενα διὰ τοῦ λείου ἢ τοῦ κομῆωτοῦ σχοινίου τῶν κλιμάκων, ἢ αἰωρούμενα ἐπὶ τοῦ τραπέζιου καὶ τῶν σιδηρῶν κρίκων. Παρὰ τὸ μαγειρεῖον ὑπάρχει τὸ πλυστήριον, ἀμφότερα λίαν εὐρύχωρα· ἐν τῷ πλυστήριῳ πλύνουσι τὰς ὀθόνας καὶ τὰ φορέματα αὐτῶν ἀντ' ἐλαχίστου ἀργυρίου, διὰ τῆς μηχανῆς τοῦ ἀτμοῦ στεγνόνοντες αὐτά. Ἡ αἰθουσα φωτίζεται δι' ἀερίου, θερμαίνεται δὲ διὰ μηχανῆς συνήθους ἐν τῇ Ἀμερικῇ, καὶ ἥτις καθίσταται πρὸς τὴν ὑγείαν ὠφέλιμος. Ἐν τῷ ὑπογείῳ δὲ, ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐπίβλεψιν εἰδικοῦ ἀνδρός, ὑπάρχουσιν ἅπασαι αἱ ἀναγκαῖαι μηχαναὶ προσέτι δὲ καὶ ἡ ἀποθήκη τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζωοτροφῶν. Ἐπιδέξιαι Ἴρλανδαὶ κόραι, ἐπὶ καθαριότητι διαπρέπουσαι μετὰ γυμνῶν βραχιόνων, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν δὲ καὶ διευθύνσιν τῆς σεβασμίας συζύγου τοῦ διευθυντοῦ διατελου-

σαι, διορθοῦσι τὰς κλίνας, ὑπηρετοῦσιν εἰς τὰς τραπέζας καὶ πλύνουσι τὰς ὀθόνας. Πλείστοι διδάσκαλοι προσέρχονται ὅπως διδάξωσιν εἰς τὰ παῖδια τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν γραφὴν, τὴν ἀριθμητικὴν, εὐλίγην ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν, τὴν μουσικὴν καὶ τὸ ἄσμα. Ἡ τιμὴ ὀρισθεῖσα εἰς 6 μόνον λεπτὰ διὰ τὴν κλίνην ὡς καὶ δι' ἕκαστον γεῦμα ἢ δειπνον καλύπτει ἐλάχιστον μέρος τῆς ὅλης δαπάνης. Χορηγοῦντες δὲ πίστωσιν εἰς τὰ μὴ ἔχοντα νὰ πληρώσωσι διὰ τὸ κατάλυμα ἢ τὸ δειπνον, καὶ οὐδέποτε ζητοῦντες παρ' αὐτῶν τὸ ἐφελεόμενον, παρετήρησαν ὅτι μεγάλως φιλοτιμοῦνται τὰ παῖδια ὅπως ἀποτίσωσι τὸ χρέος τῶν μὴ ἀπαιτοῦντα ὅπως τὸ χαρίσωσιν αὐτοῖς. Ἐνίοτε μάλιστα βοηθοῦσι καὶ τοὺς δυστυχιστέτους αὐτῶν συντρόφους, πολλάκις συστήνοντα καταλόγους συνδρομῶν καὶ προθυμώμενα ποῖον πλέον τῶν ἄλλων γενναϊότερον νὰ βοηθήσῃ. Τὴν προίαν κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου μετὰ τὸ πρῶτον πρόγευμα, ἐξερχόμενα ἐπιστρέφουσι τὴν ἑσπέραν, μέχρι τῆς δεκάτης ἑσπερινῆς ὥρας μένοντες ἀνοικτοῦ τοῦ οἰκῆματος.

Κατὰ τὸ 1873 περὶ τὰς 7,000 ἀγιοπαίδων διήλθον διὰ τοῦ μόνου τότε ὑπάρχοντος οἰκῆματος τῶν παίδων. Ἡ ὄλική δαπάνη ἀνῆλθε εἰς 80,000 φράγκων, πλέον δὲ τοῦ τετάρτου αὐτῆς ἐπληρώθη παρὰ τῶν παίδων, ἐν ᾧ 4240 αὐτῶν κατέθεσαν εἰς τὴν ἐξοικονομητικὴν τράπεζαν περὶ τὰς 42,000 φράγκων.

Ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν τῷ οἰκῆματι διοίκησις πατρικὴ καὶ αὐστηρὰ συνάμα εἰς πάντα ἐμπνέει τὴν τάξιν, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν ἠθικὴν, παρ' ὅλων ἀπαιτοῦσα τὴν ἀκριβείαν, τὴν ὑπακοὴν εἰς τὴν διδασκαλίαν, τὴν καθαριότητα καὶ τὴν εὐπρεπῆ ἁμιλίαν. Ἐκαστον παιδίον ἐφείλει καθ' ἡμέραν νὰ καθαρίζῃ τὰ ἐνδύματά του καὶ νὰ νίπτῃται. Προσφέρουσι πρὸς τοῦτους ἐνδύματα καὶ υποδήματα εἰς τὰ μὴ ἔχοντα. Ἡ ὑγιεινὴ τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, αὐστηρῶς ἐπιδιωκομένη,

ὀδηγεῖ κατὰ μικρὸν τοὺς μικροὺς τούτους τροφίμους ἐκ τῆς διασκεδάσεως εἰς τὴν ἀγάπην τῆς ἡσυχίας, ἐκ τῆς ὀκνηρίας εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ σεβόμενοι ἑαυτοὺς ἀρχίζουσι νὰ σεβῶνται καὶ τοὺς ἄλλους. Τὸ κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐθαδὲς καὶ ἀχαλίνωτον αὐτῶν καθ' ὀλοκληρίαν σχεδὸν κατηνύσθη. Τὸ μόνον δὲ, ὅπερ μέχρι νῦν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κατορθώσωσιν, εἶναι ἡ τῶν αὐτῶν παίδων εἰς τὸ αὐτὸ οἶκμα φοίτησις. Παρατηρήθη ὅτι κατὰ μέσον ὄρον δὲν προσέρχονται εἰς τὸ αὐτὸ οἶκμα πλέον τῶν δέκα ἡμερῶν κατὰ συνέχειαν, ἀλλαγῆς διὰ τινὰ καιρὸν ἀπερχόμενα. Ἐνίοτε οἰκῆμά τι βρῖθει, ἄλλοτε κενούται καὶ κατ' ἐποχὰς ἀορίστους ἀνευ λόγου τινός, διότι οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἀνεκάλυψαν αἴτιον τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου. Καίτοι δὲ τὰ οἰκῆματα συνέστησαν διὰ τὰ ἀνάστια μόνον παῖδια, πολλάκις γονεῖς ἢ καὶ φίλοι προσέρχονται πρὸς ἀναζήτησιν παιδός τινος ἀπολεσθέντος ἢ δραπετεύσαντος· εὐρόντες δ' αὐτὸ ἐκπλήττονται μεγάλως ὡς ἐκ τῆς βελτιώσεως αὐτοῦ ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος ἐπιτευχθείσης.

Τέσσαρα τοιαῦτα καταστήματα εἰς τὰς μάλλον πτωχὰς συνοικίας συνέστησεν ἡ προστατευτικὴ τῶν ἀγιοπαίδων ἐταιρία, ὄρισσα τὸ ἐν ἑξ αὐτῶν διὰ τὰ θήλασα. Ἐν τοῖς οἰκῆμασι τούτοις μόνον τὰ στεροῦμενα κατοικίας εἰσὶ δεκτὰ, αὐστηρῶς τηρουμένου τοῦ ὄρου τούτου. Παντὸς παιδίου εἰσερχομένου καταγράφεται ἐντὸς μητρώου τὸ ὄνομα, ἡ ἡλικία, ἡ ἐθνικότης, τὸ ἐπάγγελμα, ἡ κατάστασις τῆς οἰκογενείας του, ἐὰν γνωρίζῃ ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ, καὶ ἐκδίδονται ἀκολουθῶς λίαν περίεργοι ἐνίοτε δὲ καὶ λυπηραὶ στατιστικαὶ διότι τινὰ αὐτῶν ἀγνοοῦσι ποῦ ἐγεννήθησαν, οὐδέποτε γνωρίζαντα γονεῖς.

Ἐνια τῶν καταστημάτων αὐτῶν χρητιμούνται καὶ ὡς σχολεῖα τῆς ἡμέρας δὲν πρέπει νὰ παρέλθω ἐν σιγῇ. Ἐν τινι αὐτῶν, ὅπερ ἐπισκέφθη, παρετήρησα ἐντὸς εὐρείας αἰθούσης κοράσια καὶ ἄρρενα, ἃ

παντα ἄθλιως ἐνδεδυμένα καὶ ὁμοῦ διδασκόμενα, ὡς εἴηται ἐν τοῖς Ἀμερικανικοῖς σχολείοις. Κατὰ τὴν συνήθειαν δὲ, ἀφοῦ ὁ προσαγωγὸς ἐπαρουσίασεν εἰς ἡμᾶς τὴν νεαρὰν ὁμήγουριν, ἐκάθησεν ἡ διδασκάλισσα ἀρχίσασα νὰ κρούῃ τὸ κλειδοκύμβαλον, ἅπαν δὲ τὸ πλῆθος ἤρξατο τοῦ ἄσματος, ἄνευ ὁμοῦ εὐμουσίας, μετὰ τῆς ἐρρίνου καὶ ὀξείας ἐκείνης φωνῆς τῆς ἰδιαζούσης παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς. Καίτοι δὲ πλείστα ἐκμελεῖς φωναὶ κατέστρεφον τὴν ἀρμονίαν τῆς ἐξ ὑπογείου ταύτης συναυλίας, δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ ἐπευφημήσωμεν τὴν τοσοῦτον καλὴν αὐτῶν θέλησιν. Ὁ διευθυντὴς τοῦ καταστήματος, ἐραστὴς τῶν ἀνθρώπων τυγχάνων, μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὸν ὑπόστεγον αὐτοῦ κήπον, τὸν ὅποιον εἶχε συστήσει εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ οἰκήματος ἐντὸς στενοῦ χώρου. Καλλιεργῶν δὲ διάφορα περιέργα καὶ εὐώδη ἄνθη, καὶ ἐξ αὐτῶν σχηματίζων ἀνοδοδέσμας καὶ ἀποθέτων αὐτάς ἐν τῷ ἐστιατωρίῳ καὶ τῇ αἰθούσῃ, καλλύνει οὕτω δι' αὐτῶν τὴν ταπεινὴν αὐτὴν κατοικίαν. Ἐντὸς τῆς αἰθούσης τοῦ ἀναγνωστηρίου ὑπάρχει μάλιστα καὶ δεξιαμένη ἐκλεκτοῦς παρέχουσα ἰχθυεῖς. Ἡ θεὰ πάντων τῶν ὡραίων τούτων ἀντικειμένων εὐχαριστοῦσα τὰ παιδία καὶ μεγαλύνουσα τὰς ψυχὰς συμβάλλει μὲν ἄλλως εἰς τὴν βελτίωσιν αὐτῶν. « Δὲν δύνασθε νὰ πιστεύσητε ὅποιαν ἐπίδρασιν ἐξασκοῦν τὰ ἄνθη ἐπὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν νεαρῶν μου μαθητῶν, μοὶ εἶπεν ὁ κ. Κάλδερ. Εὐτυχέστατα λογίζονται ὅσάκις προσφέρω αὐτοῖς ἄνθος ἢ φυτὸν, ὅπερ φέροντα πρὸς τὴν μητέρα των ἐξακολουθοῦσι τὴν καλλιέργειάν του.»

Ὁ διευθυντὴς περαινὼν τὴν εὐάρεστον ὑποδοχὴν, ἣν ἐποιήσατο ἡμῖν, παρέθηκε τὸ λιτὸν πρόδειπνον, ὅπου εὐχαρίστως παρεκαθήσαμεν ἐν τῇ φιλοξενίᾳ τραπέζῃ. Ρίψας δὲ βλέμμα ἐπὶ τοῦ καταλόγου τῆς καταγραφῆς τῆς παρελθούσης παρετήρησα ὅτι περὶ τὰ ἑκατὸν παιδία προσήλθον ὅπως κοιμηθῶσιν ἐν τῷ οἰκήματι, πλείστα αὐτῶν πληρώσαντα τὸ δεῖπνον.

Ἐν τῷ σχολείῳ τούτῳ καλούμενο βιομηχανικῷ διδάσκουσι τέχνην τινὰ εἰς τὰ μικρὰ παιδία εἴτε ἐν αὐτῷ εἴτε ἀποστέλλοντες αὐτὰ ὡς μαθητευόμενα εἰς τι ἐργαστήριον. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς νεάνιδας, ἡ ἐργασία αὐτῶν συνίσταται εἰς τὸ ράπτειν, τὸ κεντεῖν καὶ τὸ διαποικίλλειν, ἐπιμελεῖς δὲ καὶ πρόθυμοι διδασκάλισσαι διδάσκουσιν αὐτάς. Ἐνταῦθα μᾶλλον ἐπιτυγχάνουσιν ἢ ἐν τοῖς ἐργαστασίοις, ἔνθα σπανίως αἱ ἀλήτιδες ἐργάζονται μετ' εὐχαριστήσεως. Εἰς τὰ εἰδικῶς διὰ τὰς νεάνιδας συστηθέντα οἰκήματα διδάσκονται τὴν ραπτικὴν μηχανήν, τὴν οἰκιακὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν, μορφώνοντες οὕτω κατὰ μικρὸν ραπτρίας καὶ ὑπηρετρίας ἐμπεύρους. Τὰ εἰς τὰ βιομηχανικὰ σχολεῖα φοιτῶντα παιδία δὲν εἶναι τὰ αὐτὰ τῶν οἰκημάτων, ἅτινα καίτοι ἔχουσιν οἰκογενεῖαν, οὐδὲν ὁμοῦ ἐξ αὐτῆς προσπορίζονται παρέχουσι δ' αὐτοῖς δωρεὰν, ἂν καλῶς διάγῃσι, λιτὸν γέφυμα καὶ τινα ἐνδύματα. Τὰ βιομηχανικὰ ταῦτα σχολεῖα εἶναι δι' αὐτὰ τὰ σχολεῖα τοῦ νομοῦ, εἰς τὰ ὅποια δὲν δύνανται νὰ προσέλθωσι μετὰ τὰ ράκη αὐτῶν, καὶ ἐν οἷς δὲν ἐπιτρέπεται αὐτοῖς ἢ ἐπὶ τινος μόνον ὥρας διαμονή, ὡς ἐν τοῖς βιομηχανικοῖς συμβαίνει· διότι μὴ ἔχοντα πόθεν νὰ πορισθῶσι τὰ πρὸς τὴν ἑαυτῶν τροφήν πολλάκις δὲ καὶ τῶν γονέων αὐτῶν χρήσιμα, ἀναγκάζονται ὅπως διατρέξαντα τὰς ὁδοὺς ἐξεύρωσιν αὐτά.

Δὲν διελάβομεν ἔτι περὶ τῶν καθ' αὐτὸ νυκτερινῶν σχολείων, συμποσομένων εἰς δέκα, ἐκτὸς τῶν ὑπαρχόντων ἐντὸς τῶν οἰκημάτων. Ἐν αὐτοῖς προσέρχονται κυρίως τὰ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς ἔργον τι καταγινόμενα ἢ ἐπιτηδεύματα τοῦ δρόμου ἐξασκοῦντα καὶ ἅτινα ἔχοντα τοὺς γονεῖς των κοιμῶνται παρ' αὐτοῖς. Οὐδὲν δὲ συγκινητικώτερον ἢ νὰ βλέπῃ τις τὸν διακαῆ αὐτῶν ζῆλον πρὸς τὸ μαθηθῆναι, πλείστον παραμελούντων τὸ δεῖπνον των ὅπως μὴ ὑστερήσωσι τοῦ μαθήματος.

Αἱ Κυριακαὶ συναθροίσεις εὐρίσκονται εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν, γινόμεναι τὴν ἐσπέραν

ἐν τοῖς σχολείοις καὶ τοῖς οἰκήμασιν, εἰς διδάσκονται μαθήματα ἠθικὰ καὶ ὑψηλευτικά.

Εἰς τὰ πλείστα οἰκήματα ἡ σχολεῖα προσαρτᾶται βιβλιοθήκη καὶ αἰθούσα ἀναγνωστηρίου, ἀμφότερα διατηρούμενα διὰ τῶν δωρεῶν τῶν ἐκτὸς ζηλωτῶν. Πλείστα βιβλία καὶ ἐφημερίδες δωρεὰν προσφέρονται, ἀμιλλωμένου τοῦ τύπου εἰς τὴν ἀφιλοκερδῆ ἀποστολὴν ταύτην. Ἡ προστατευτικὴ ἑταιρεία, ἐπιθυμοῦσα ν' ἀποσπάσῃ τοὺς νέους ἐκ τῆς κραιπάλης, συνέστησεν εἰς διαφόρους συνοικίας ἀναγνωστήρια, ἔνθα δωρεὰν δύνανται νὰ προσέρχωνται οἱ βουλόμενοι τῶν νέων καὶ τῶν ἀνδρῶν ὅπως ἀναγνώσωσι, προσφέρουσι δὲ πρὸς τούτοις αὐτοῖς καφῆν, τσίρον καὶ ἐλαφρὰ ποτὰ μὴ κεφαλαγικὰ ἀντ' ἐλαχίστου τιμήματος. Πρέπει ὁμοῦ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι οὐκ ὀλίγα κωλύματα παρενέβαλον εἰς τὴν εὐδωσίαν αὐτῶν· διότι, ἐπειδὴ ὠνόμαζεν αὐτὰ τὸ δημόσιον Συλλόγου τῶν φιλοποτῶν, οἱ δι' οὗς ὄρισθησαν δὲν ἐτόλμων νὰ εἰσέλθωσιν. Ἐν τῶν ἀναγνωστηρίων διεθύνεται νῦν παρ' ἑνὸς τῶν μᾶλλον ἐπιφόβων βελαντιοτόμων, ὅστις πάντῃ μετατρέψας τὸν βίον μετέβη ἐκ τῆς πλήρους ἐγκλημάτων καὶ κραιπάλης ζωῆς εἰς τὴν μᾶλλον εὐτακτον καὶ θεοσεβῆ. Σήμερον τὰ ἐλεύθερα ἀναγνωστήρια πολλαπλασιασθέντα βαίνουνσι λίαν εὐδοκίμως, δὲν πίνουσιν ὁμοῦ ἐν αὐτοῖς ἢ μόνον ὕδωρ· διότι κατανοήσαντες τὸ ἀδύνατον τοῦ συναγωνισμοῦ πρὸς τὰ καπηλεῖα, ἀπέτρεψαν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν χρῆσιν παντὸς ἀθώου ποτοῦ. Ὁ λαὸς ἄθροος προσέρχεται, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ. Ἐκατοντάδες νέων καὶ ἀνδρῶν προσέρχονται ἐν ταῖς αἰθούσαις ταύταις, θερμαινόμεναις καλῶς ἐν καιρῷ χειμῶνος διὰ θερμάστρας, ὅπως παίζωσι τὸ ζατρίκιον καὶ τινα ἄλλα παιγνίδια. Εὐκόλως δύναται τις νὰ φαντασθῆ ὅπως ἀφείλιμα ἐν Ν. Ὑόρκῃ καθίστανται τοιαῦτα παιδευτήρια.

Β'.

Εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ προστατευτικὴ ἑταιρεία τὰ πάντα προῖδουσα καὶ τὰ πάντα ἐλευθερίως συστήσασα προσβάλλει ἀδιαλεί-

πτως διὰ πάντων τῶν δυνατῶν ὅπλων τὴν φουβερὰν καὶ πολυκέφαλον τῆς ἀθλιότητος καὶ ἀμαθείας ὕδραν. Ὑπὸ φιλανθρωπικοῦ σκοποῦ ὀρμηθεῖσα καὶ οὐδενὸς ὑψηλευματος οὐδέποτε κωλύσασα τὴν προσέλευσιν, προσεκάλει πάντας τοὺς ζηλωτὰς τῶν ἔργων τούτων εἰς χριστιανικὴν τῶν ἐνῶσιν. Ὁ Φιλανθρωπικὸς οὗτος συνασπισμὸς εἰς πάντας ἐλεύθερος τυγχάνων ἀπαρτίζεται ἐξ ἀνδρῶν ἀδιακρίτως ἀνηκόντων εἰς τὰς διαφόρους αἰρέσεις τὰς ἀπορρέουσας ἐκ τῆς ἀνυμφορθεῖσης ὀρησκείας, ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς κοινῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης ἐνουμένων ἢ ἑταιρεία αὕτη περιέλαβε καὶ περιλαμβάνει εἰσὲτι εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἄτομα ἐκ τῶν μᾶλλον γνωστῶν καὶ εὐπολήπτων πολιτῶν τῆς Ν. Ὑόρκης.

Τὸ καλὸν εὐαρεστηθέντες νὰ μεταδώσωσιν εἰς τοὺς χρῆζοντας βοήθειαν, οὔτε τὴν πίστιν αὐτῶν, οὔτε τὴν ἐθνικότητα, οὔτε τὸ χροῶμα ποσῶς ἐξήτασαν· διότι ὁ μικρὸς μαῦρος ἐν τῇ δημοκρατικῇ ταύτῃ χώρᾳ, ἐν ἣ ἡ διαφορὰ τῶν φυλῶν ἐπὶ τοσοῦτον εἶνε διαδεδομένη, ἐξ ἴσου τῷ λευκῷ ἔτυχεν ἐπιμελείας. Εἰς τοὺς ἐπικρίνοντας τὰς πράξεις αὐτῆς ἢ ἑταιρεία ἠρέσθη ἀπαντήσασα διὰ τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας «ἄφρατε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε ἔλθειν πρὸς με.»

Τὸ ἀγαθὸν φύσει δύσκολον τυγχάνων πολλάκις ἡ ζηλοτυπία καὶ τὸ ἀντίπαλον πνεῦμα ἐπέσχον τὰς καλὰς αὐτοῦ ἐνεργείας. Παρὰ πάσας τὰς ληφθείσας προφυλάξεις ὅπως μὴ προσβάλλῃ οὐδεμίαν πίστιν, παρὰ πάσας τὰς εφαρμοσθείσας λεπτότητας εἰς τοὺς τρόπους αὐτῆς, μόλις ἠδυνήθη ἡ ἑταιρεία διὰ τῶν ἀπειραριθμῶν δυσκολιῶν διελθοῦσα νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέρας αὐτῆς. Διότι δὲν εἶχε μόνον νὰ υπερπηδήσῃ πάντας τοὺς παρὰ τῶν παίδων προξενουμένας κατὰ τὴν ἀρχὴν προπηλακισμοὺς· ἐνεκεν τοῦ ἀναγώγου καὶ φαύλου αὐτῶν ἤθους, ἀλλ' εἶχε νὰ παλαίσῃ καὶ πρὸς τὴν ἀντενέργειαν τῶν ἀνδρῶν πάλιν οὐχ ἥττον πεισματώδη οὐδὲ ἐλιγοχρόνιον, καὶ τὴν

ὅποιαν δὲν ἐφαντάσθησαν κὰν νὰ προλάβωσιν. Ἐπὶ τέλους ὁμῶς ἀνδρείως ἐγκαρτερήσαντες ἤραντο νίκην σωτήριον, παραμυθούσαν πάντοτε τὸ ἐκπαιδευτήριον.

Καὶ τοὶ δὲ ἐν τοῖς συστηθείσῃ σχολαῖσι οὐδὲν φυλετικὸν πνεῦμα ἐπικρατεῖ, κανὼν ἄλλως ἐν ἅπασι τοῖς δημοσίοις σχολαῖσι τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν αὐστηρῶς τηρούμενος, διάφορα ἄτομα καὶ διάφοροι συνασπίσεις παρεπέπεσον κατὰ τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς ἑταιρίας. Κατὰ τὸ 1855 καθολικός τις ἱερεὺς κατέπεισε τοὺς Ἴταλούς, τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἐφοίτων εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα, ὅτι συναθροίζουσι αὐτὰ ὅπως τὰ προσηλυτίσωσιν. Οὕτω λοιπὸν ὡραίαν τινὰ πρῶταν τὸ σχολεῖον, ἐν ᾧ σχεδὸν μόνον Ἴταλόπαιδες ἐσύχναζον, ἔμεινε κενόν. «Ἐλθετε πρὸς ἐμὲ, ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ ὑπὸ ρέτης οὗτος τοῦ Θεοῦ, ἐγκαταλείψατε τοὺς δυσσεβεῖς αὐτοὺς καὶ ἀρετικούς, καὶ δότε μοι τὸ ἀργύριόν σας ὅπως κτίσωμεν ἐκκλησίαν.» Συναθροίσας δὲ οὐκ εὐκαταρόνητον ποσὸν χρημάτων, ἐδραπέτευσε ἐγκαταλείψας τὸ ποιμνίον του. Ἐξελθόντες τῆς ἀπάτης οἱ γονεῖς προσῆλθον καὶ πάλιν εἰς τὴν ἑταιρίαν, ἧτις ἐπανελάβε τὰς ἐργασίας τῆς ἀκωλύτως μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας, ἐκ νέου ἀνοίξασα τὸ σχολεῖον τῶν Ἰταλῶν.

Τὸ αὐτὸ πνεῦμα τοῦ δυσφημισμοῦ ἐπιδιώκει ἀπ' ἀρχῆς καὶ σήμερον ἐπὶ τὸ ἔργον τοῦ ἀποικισμοῦ τῶν παίδων εἰς τὰς ἀνατολικὰς τῆς Ἀμερικῆς χώρας, ἔργον, ὅπερ ὡς ἐπιστέγασμα δικαίως δύναται νὰ θεωρηθῇ διὰ τὴν ἑταιρίαν. Ἀφ' οὗ παρέσχον εἰς αὐτὰ τὰς πρῶτας βιάσεις καὶ ἀρχὰς τῆς ἀνατροφῆς, ὡφείλον νὰ προσπαθήσωσιν ὅπως ἀποσπάσαντες τῆς ἐπαγωγῆς δυνάμει; τῆς πόλεως; ἐξασφαλίσωσι τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς. Τοῦτο δὲ πῶς κάλλιον ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχωσιν ἢ πέμποντες αὐτὰ εἴτε εἰς ἐργαστάσιον μακρυσμένον εἴτε εἰς ἀγρὸν τινα; Δὲν εἶνε φυσικὸν καὶ δίκαιον ὅπως καὶ οὗτοι μετάσχωσι τοῦ ἀποικισμοῦ ἐν τοῖς εὐφύροις ἀγροῖς τοῦ Μισσουρή καὶ τοσοῦτων ἄλλων γονίμων πεδιδάδων; Καὶ ὁμῶς ὅποσα

δὲν ἐλέγχθησαν κατὰ τῶν γενναίων τούτων ἀποπειρῶν, ὁπόσαι διαβολαὶ κατ' αὐτῶν δὲν ἐχλακίσθησαν, ὑπὸ Ἰησουϊτῶν δι' ἄσχυριζομένων ὅτι τὰ οὕτω ἀπομακρυνόμενα παιδία, βιαίως ἀπὸ τοῦ γυνεῖς των ἀρπαζόμενα, εἰς μακρυνὰς δὲ χώρας φερόμενα καὶ μεταβάλλοντα ὄνομα, ἠδύνατο πολλάκις ἐν ἀγνοίᾳ νὰ νυμφρευθῶσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀδελφὴν. Ἡ συκοφαντία εἶνε μὲν πάντοτε εὐμήχανος, ἢ φιλοφροσύνη ὁμῶς ὑπερίσχυσε τῶρα αὐτῆς, ὥστε τὸ ἔργον τοῦ ἀποικισμοῦ ἐπιτυχὸν ὑπερέβη πᾶσαν προσδοκίαν. Κατώρθωσαν λοιπὸν τοῦ ποθομένου σκοποῦ πάντα τὰ κωλύματα ἐκποδῶν ποιήσαντες. Ἐπραγματοποιήσαν δὲ τὸ γυναικὸν τοῦ σοφοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς ἀποικίας Μάρτυρ ἦτοι τὴν βελτίωσιν τῆς γῆς διὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς γῆς. Ἀναγινώσκωμεν ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς δημοσιευθείσης πρὸς τῆς προστατευτικῆς ἑταιρίας ὅτι κατὰ τὸ 1873 τρισχίλιοι παῖδες ἐστάλησαν πρὸς τὰς ἀνατολικὰς χώρας, καὶ ὅτι τὰ μὲν ἐπλήρωσαν θέσεις κενὰς ἄλλα δὲ υἱοθετήθησαν πρὸς πολλῶν οικογενειῶν. Ἰσχύριμα ἐπίσης ἀπεστάλησαν καὶ εἰς τὰ διάφορα γεωργικὰ μέρη κατὰ τὰ τέσσαρα παρελθόντα ἔτη. Ὁ ὅλικός ἀριθμὸς τῶν ἐστῆσαν ἀποκτησάντων παίδων ἀνέρχεται εἰς 32400 ἀπὸ τοῦ 1853 ἦτοι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἤρξατο ἡ σπουδαία αὐτὴ ἐξοδος, 1620 ἄτομα κατὰ μέσον ὅρον κατ' ἔτος ἄρβενά τε καὶ θήλας ἀναλογουμένη.

Εὐάριθμοι τῶν μικρῶν τούτων ἀποίκων εἶνε οἱ μὴ εὐδαιμονήσαντες ἐν τῇ νέᾳ αὐτῶν θέσει καὶ ἐπιστρέψαντες εἰς Ν. Ὑόρκην πρὸς ἐπανάληψιν τοῦ προτέρου βίου. Ἡ ἑταιρία ἀποικίσασα τὰ παιδία δὲν διατελεῖ τοῦ λοιποῦ ἄφροντις δι' αὐτὰ, ἀλλὰ διορίζει ἄγρυπνον φύλακα ὅπως τὰ ἐπιβλέπη. Διορίζει πρὸς τούτους καὶ τινὰς ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ μελῶν, ὅπως παραλαβόντες τὰ παιδία, εἰς ἑκατοντάδας πολλάκις συμποσούμενα, τὰ συνοδεύσωσι καὶ τὰ ὀδηγήσωσι μέχρι τῆς ὀριστικῆς διαμονῆς αὐτῶν. Μεγάλῃς συγκρατάσεως τυγχάνει ἢ ἑταιρία πρὸς τῶν διευθύνσεων τῶν σιδηροδρόμων

καὶ τῶν ἀτμοπλοίων εἰς τὰς τιμὰς τῆς μεταφορᾶς τῶν παίδων. Χάριεν καὶ βομβίζον τὸ σῆμος τῶν παίδων δι' ἄπειρα, ἐπὶ παντός νέου περιέρχων τοὺς ὀφθαλμοὺς στρέφον καὶ καταθελγόμενον ὅτι εἰς νέαν ζωὴν εἰσέρχεται, ἐπειδὴ αἰσθάνεται βεβαίως τὴν σωτηρίαν, ἧτις ἀναμένει αὐτὰ, καὶ τῆς ὁποίας τὰ πλεῖστα τυγχάνουσιν ἄξια.

Ἀποκατασταθέντα ἅπαξ τὰ παιδία κρατοῦσι συνεχῆ ἀλληλογραφίαν μετὰ τῶν κυριωτέρων μελῶν τῆς προστατευτικῆς ἑταιρίας καὶ μετὰ τῶν διευθυντῶν τῶν οἰκημάτων καὶ τῶν σχολείων, εἰς ἃ ἐν Νέα Ὑόρκῃ εὐρισκόμενα ἐφοίτων, γράφοντα πολλάκις λίαν συγκινητικὰς ἐπιστολάς. Ἐν ἑκάστη γραμμῇ διαγράφεται ἢ χαρὰ καὶ ἢ εὐχαρίστησις τῶν μικρῶν τούτων ἀγροτῶν, ἀπόβροια τῆς ἀπολύτου ἠθικῆς μεταβολῆς τῆς ἐν αὐτοῖς συμβάσης. Ἐνταῦθα διαγούσιν ἀνατρεφόμενα πρὸς τῆς θετῆς αὐτῶν οἰκογενείας, κάθηνται πρὸς τὴν ἰδίαν τραπέζην, φοιτῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀμαξίου μετὰ τῶν τέκνων τοῦ γαιοκτημονοῦ ἐποχούμενα. Πολλάκις δὲ διὰ τῆς μεγάλης οἰκονομίας τῶν μισθῶν αὐτῶν ἀποκτῶσι μέρος τι γῆς, ὅπερ δι' ἴδιον ὄφελος καλλιεργουμένη καθιστῶσι τὸν βίον αὐτῶν ἀντιώτερον. Ἐνίοτε προβαίνουσιν ἐπι περαιτέρω εἰς τὴν ἀνατροπὴν αὐτῶν διότι δασαίς βλέπουσιν αὐτὰ ἐπιδίδοντα εἰς τὴν μάθησιν, τὰ ἀποσέλλουν εἰς τὴν γυμνάσιον, καὶ κατὰ τὸ τέλος ἐξετασθέντα ἐκλέγουσιν ἐλευθερίον τι ἐπιτήδευμα Συμβαίνει δὲ μάλιστα νὰ σταλῶσι καὶ τινὰ ἐξ αὐτῶν ὡς βουλευταὶ εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, ἐκ τῆς κατωτάτης οὕτω βαθμίδος τῆς κοινωνικῆς τάξεως εἰς τὴν ἀνωτάτην ἀνερχόμενα. Ἄπαντα ζητοῦσιν εἰδήσεις περὶ τῶν γονέων καὶ τῶν φίλων των. «Γνωρίζετε ποῦ εὐρίσκεται ἢ μήτηρ μου, ἢ τί ἀπέγεινεν; ὦ ἂν ἠδυνάμην μόνον νὰ τὴν ἴδω! — ἀνακράζει ἐν ἐξ αὐτῶν. Ἐτερον δὲ ἀγοράσαν ἀγρὸν τινα ἐπὶ πιστώσει καὶ πληρόνον αὐτὸν διὰ τῆς ἐργασίας του, γράφει εἰς τοὺς ἐν Ν. Ὑόρκῃ κηδεμόνας του. «Ἐχω νὰ σὰς ζητήσω χάριν τινὰ ὑπάρχει αὐτοῦ νεάνις,

ἧτις θέλει νὰ ἔλθῃ ἐδῶ τὸν προσεχῆ μῆνα' δὲν ἔχω τὰ μέσα ν' ἀπέλθω πρὸς ἀναζήτησίν της. Ἄν εὐαρεστήσθε νὰ τὴν στείλετε ἐδῶ, ἀργότερα θὰ σὰς ἐμβάσω τὰ ἐξοδα τοῦ ταξιδίου της. Ἐπειδὴ δὲ ὀφείλω νὰ ἤμαι ἀληθῆς, σὰς λέγω ὅτι εἶνε ἢ ἀρραβωνιστικὴ μου, τῇ ὑπεσχόμεν δὲ ὅτι θὰ τὴν νυμφρευθῶ. Τῶρα δὲ γνωρίζοντες τὰ πάντα, θέλετε τὸ πράξει, ἐλπίζω.

Πολλάκις ὁ ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς χώραις ἐπιτετραμμένος τὰ τῆς προστατευτικῆς ἑταιρίας ἐπισκέπτεται τοὺς παρ' αὐτοῦ συνηθέντας παῖδας, ὅτινας μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας τὸν δέχονται ὅπως πληροφορηθῇ παρὰ τῶν θετῶν γονέων των τὴν διαγωγὴν αὐτῶν. Μνησθῆναι δὲ παρὰ τῶν γονέων ὅτι τὰ παρ' αὐτῶν υἱοθετηθέντα παιδία θεωροῦσιν ὡς ἴδια των τέκνα, ὅτι τὰ συμπεριέλαβον ἐν τῇ διαθήκῃ των συνεπειᾶ τῆς καλῆς αὐτῶν διαγωγῆς καὶ ἐργατικότητος. Ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεως αὐτῆς ἢ ἑταιρίας μέχρι τοῦ 1873 ἐδαπάνησεν ὑπὲρ τὰ 7 ἑκατομμύρια φράγκων ἦτοι 350,000 κατὰ μέσον ὅρον κατ' ἔτος, ὅπως φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἀρροσφαλὲς καὶ δύσκολον συνάμα ἔργον ὅπερ ἤρξατο. Σήμερον ὁμῶς κατὰ πολλὰ αὐξήσασα τοὺς πόρους αὐτῆς εἰς τοσοῦτον εὐπορίας εὐρίσκεται, ὥστε δύναται, δαπανῶσα ὑπὲρ τὰς 850,000 φράγκων κατ' ἔτος, νὰ διατηρῇ πέντε οἰκήματα διὰ τὰ ἀγυιόπαιδα, δέκα πέντε νυκτερινὰ σχολεῖα, εἴκοσι τέσσαρα βιομηχανικὰ, τρία ἀναγνωστήρια ἐντὸς τῆς πόλεως, πρὸς δὲ τούτοις καὶ νὰ ἐπαρκῆ εἰς τὰ ἐξοδα τῆς μετοικεσίας τῶν παίδων.

Δέχεται διάφορους δωρεὰς οὐ μόνον παρὰ τῶν ὁπαδῶν αὐτῆς ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλοδαπῶν προσφερομένας, ὡς ἐνδύματα, ὑποδήματα, παίγνια, τρόφιμα ἢ νογαλεύματα, βιβλία καὶ διάφορα ἄλλα. πολλοὶ δὲ τῶν ἀπόρων ὡς καθῆκον καὶ ἠδονὴν συνάμα θεωροῦσι τὸ νὰ προσφέρωσι κατ' ἐπισήμους τινὰς εορτὰς ὡς τῶν Χριστουγέννων γεύματα εἰς τὰ παιδία. Κατὰ τὴν ἄνοιξιν τὸ δημόσιον, προσερχόντων πλοῦσιων τινῶν τραπεζιτῶν, παρέχει διαφύ-

ρους τέρψεις εις τούς ἀποκλήρους τούτους είτε διαφόρους ἐκδρομάς διὰ τῶν ἀτμοπλοίων ἐντὸς τοῦ ὠραίου κόλπου τῆς Ν. Υόρκης ἢ παρὰ τὰς ὄχθας ποταμοῦ τινος ποιοῦντες, εἴτε εις διαφόρους ἐξοχὰς πεζῆ πορευόμενοι. Παρατηρήθη ὅτι καθ' ὅλας τὰς ἐκδρομάς ταύτας διάγουσι λίαν εὐκτάκτως, καὶ ὅτι πάντοτε προσγίγνεται ἠθικὴ τις ὠφέλεια. Πολλάκις ἐμπορὸς τις πλούσιος ἀναδέχεται μόνος τὴν ὅλην δαπάνην τῶν διασκεδάσεων τούτων παρέχων πλήρες τὸ βαλάντιον διὰ τὰ μικρὰ ταῦτα παιδία, ἅτινα σκιρτῶσιν ἐκ χαρᾶς· ἄλλοτε δὲ εὐπορος τις κυρία παρέχουσα τὴν εἴσοδον τῆς ἐπαύλειος αὐτῆς ἐλευθερὰν εἰς τὰ χαριέντα ταῦτα σμήνη θεωρεῖ κούχημα διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς ἀριστοκρατικῶν χειρῶν προσφέρουσα αὐτοῖς πρόγευμα ἐκ καρπῶν καὶ γλυκισμάτων· οὐδέποτε δὲ τὰ παιδία προξενουσι βλάβην τινά, οὐδέποτε παρέχουσιν ἀφορμὴν παραπόνων. ἐνταῦθα τὰ παιδία δὲν ἀφίενται εἰς τὰς θεωρυβάδας ἐκείνας παρεκτροπᾶς, εἰς ἃς ἐν ἄλλαις χώραις διατρέπουσιν.

Ὅσακις ἡ φιλανθρωπία διὰ χειρῶν γυναικείων ἐκτελεῖται, περιβάλλεται χαρακτηριστῶς οὐ μόνον γλυκύτερον ἀλλὰ καὶ ἐπαγωγότερον· πρὸ πολλοῦ δὲ τοῦτο διὰ τῆς πείρας ἐν Ν. Υόρκῃ ἐδιδάχθη. Ἐνταῦθα διατηροῦνται σχολεῖα μόνον παρὰ γυναικῶν λίαν εὐδοκίμως διδασκουσῶν οὐ μόνον κοράσια ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τ' ἄρρενα. Πολλὰ πλούσια Ἀμερικανίδες μεγάλην τιμὴν θεωροῦσι τὸ ν' ἀναλάβωσιν αὐταὶ αἰῶνι τὴν διεύθυνσιν ἐνὸς τῶν σχολείων τῶν ἀπόρων παίδων καὶ νὰ ἐπιδοθῶσι μετὰ μητρικῆς ἔντος ἀγάπης εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ ἠθικοποίησιν αὐτῶν. Ἐξ 116 διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν διδασκόντων ἐν τοῖς σχολείοις τῆς προστατευτικῆς εταιρίας μόνον 87 μισθοδοτοῦνται· τὸ πλεῖστον τῶν λοιπῶν εἰσι γυναῖκες ἀμισθὶ διδάσκουσαι καὶ κατὰ πολλὰ ἐπιτυχάνουσαι τοῦ σκοποῦμένου. Ἄπαντες τέλος ἀπὸ τοῦ προέδρου καὶ τῶν ἐφόρων μέχρι τοῦ ἐσχάτου ἐπιστάτου λίαν εὐγενῶς τὸ αὐτῶν

καθῆκον ἐπιτελοῦσιν. Ἐκαστος ὑπὸ τῆς μάλλον εὐγενοῦς ἀμίλλης καὶ φιλανθρωπίας ὀρμηθεὶς καὶ τείνει κατ' ἔτος ἐπὶ τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῆς παρὰ τῆς εταιρίας αὐτῷ ὀρισθείσης καθίσταται οὕτω λίαν ἀρμόδιος δι' αὐτήν.

Μετὰ τὰς δοκιμασίας καὶ τὰς ἀβεβαίους ἀποπειράς κατὰ τὴν ἀρχὴν, ἐν ἧ τὸ πᾶν ἐφαίνετο ὅτι ὤφειλε νὰ ἀντιδράσῃ καὶ ἐκμηδενίσῃ διὰ παντὸς τὸ ἔργον, ἡ ἐπιχειρησις οὐ μόνον ἐπέτυχεν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν προσδοκίαν ὑπερέβη. Ἀρχήθεν τὴν βοήθειαν τῆς πλανομένης καὶ φαύλης νεότητος ἐστοχάσθησαν, οὐδέποτε τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν σκοποῦ παρεκκλίναντες. Μετ' εὐχαριστήσεως ἀναπολεῖ τις τὰ κατορθώματα ταῦτα λογιζόμενος ὅτι ἡ πολιτεία τῆς Ν. Υόρκης ὑστερεῖ ἔτι εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων. Μεγάλως ἐκπλήττεται τις ἀναλογιζόμενος ὅτι οὐδεὶς νόμος ὑφίσταται ἐν Ν. Υόρκῃ καθιστῶν ὑποχρεωτικὴν τὴν παιδείαν ἢ τουλάχιστον ἀναγκάζων τοὺς παῖδας νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα κατὰ τινὰς ὀρισμένας ὥρας τῆς ἡμέρας, οὐδεὶς νόμος ὁ κανονίζων τὴν ἐργασίαν τῶν παίδων ἐν τοῖς ἐργοστασίοις καὶ ὑπερασπίζων πλέον τῶν 600,000 ὄντων ἀπηνῶς μεταχειριζομένων εἰς τὰ παμπληθῆ ἐργοστάσια τῆς χώρας. Αἱ συναθροίσεις καὶ αἱ ἐξεγέρσεις οὐδεμίαν βελτίωσιν ἐπέφεραν, διότι πολιτικοὶ τινες ἄνδρες καὶ μέλη ἐπίσημα τοῦ νομοθετικοῦ σώματος πάντοτε ἐματαιώσαν τὰ διὰ τὰς ὑποθέσεις ταύτας παρουσιαζόμενα προβουλεύματα. Τέλος ἐλπίζοντες ὅτι τὰ προβουλεύματα ταῦτα ἡμέραν τινα θέλουσι ψηφισθῆ καὶ καταγραφῆ ἐν τῷ νόμῳ, μακαρίζομεν τοὺς ἀγαθοὺς πολίτας, οἵτινες ἀνέλαβον νὰ ὑπερασπίσωσι, νὰ παιδεύσωσι καὶ ἀναθρέψωσι τὴν μέχρι τότε ἀστήρικτον νεότητα, καὶ πατρικῶς νὰ περιθάλπωσι τὰ ἀτυχεῖα ταῦτα πλάσματα; ἅτινα εἴμαρται μόνον ἄνευ ὄπλων καὶ ἄνευ πόρων ζωῆς νὰ παλαίωσι τὴν σκληρὰν πάλην τῆς ζωῆς.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

Δ. Κερρεττιζοπούλου.